

बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष ०७५।०८०

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय

डिमिजन वन कार्यालय, अर्घाखाँची

सन्धिखर्क, नेपाल

फोन नं. ०७७-४२०१०५

Email: dfoarghakhanchi@gmail.com

अनुगमनका कममा लिईएका केही तस्वीरहरु

मथुरा वन नर्सरी, छत्रदेव-३

विरुवा उत्पादनको लागि पोलिव्याग भर्ने कार्य

वनसंग सेलिट्रेटी कार्यक्रम

भूमिकास्थान-८ मा निर्माण गरिएको नर्सरी

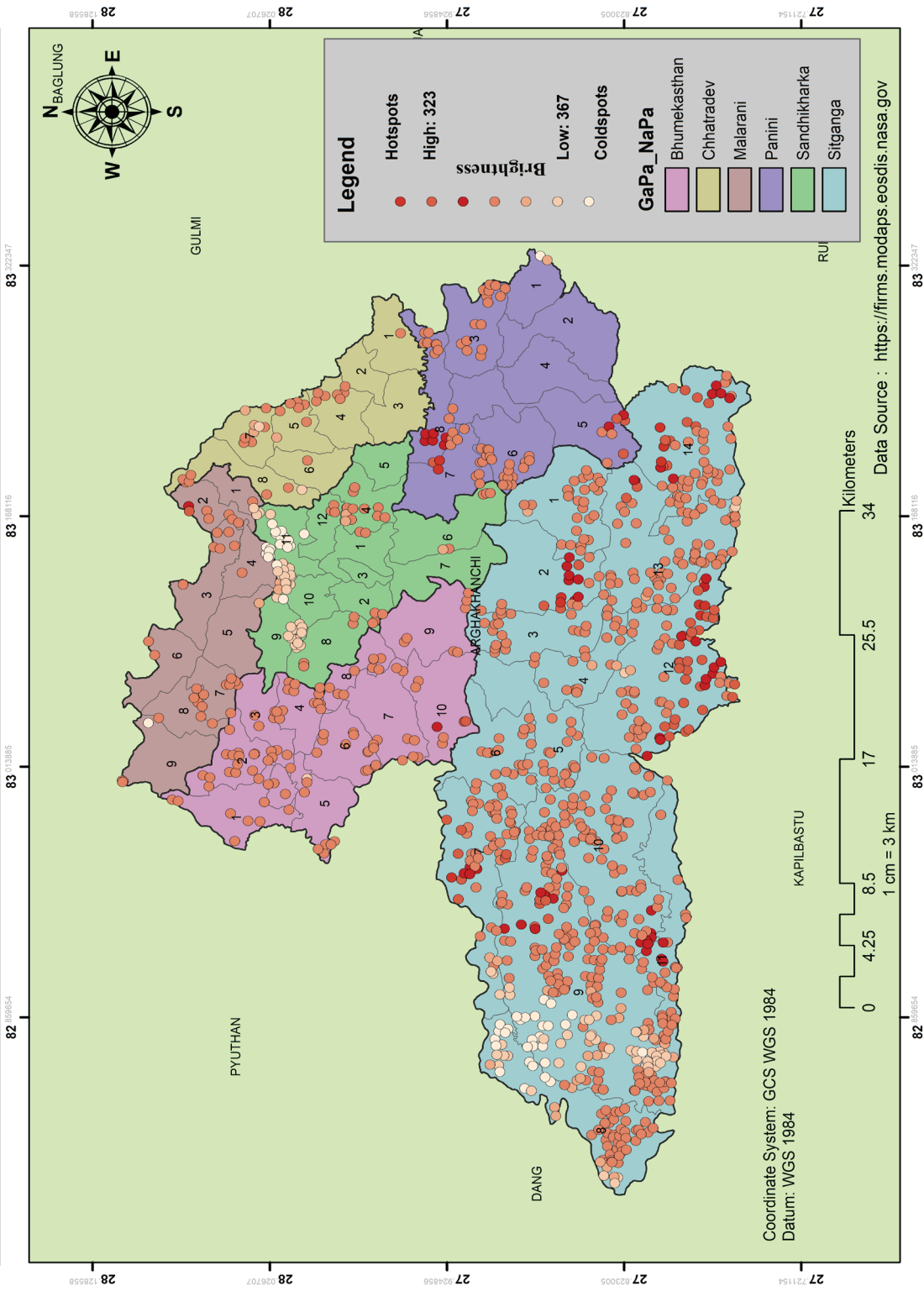

वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित मापदण्ड कार्यान्वयन

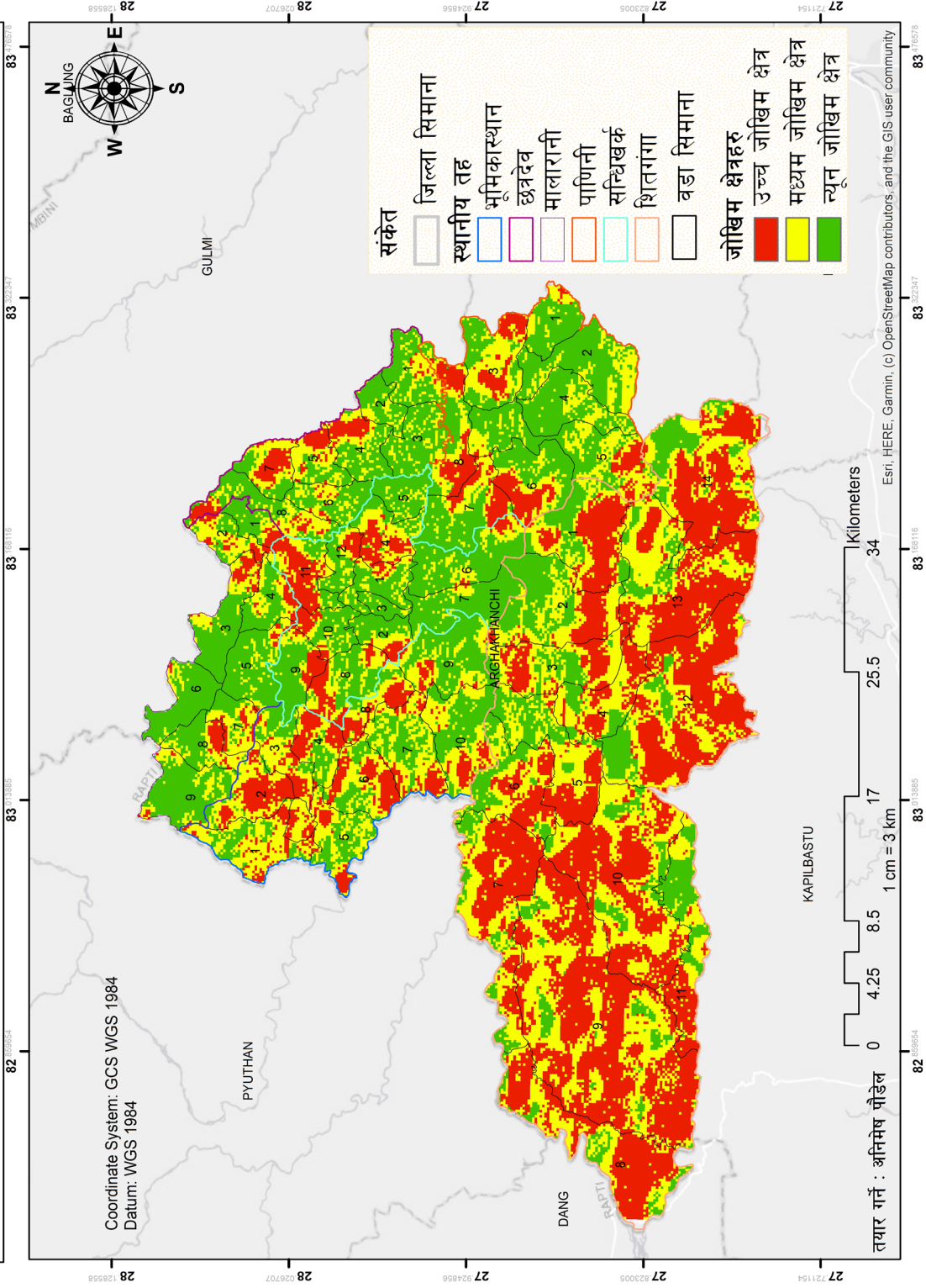

विश्व वातावरण दिवसको आयोजना

अर्घाखाँची जिल्लाका सक्रिय डढेलो क्षेत्र (Hotspots) हरु

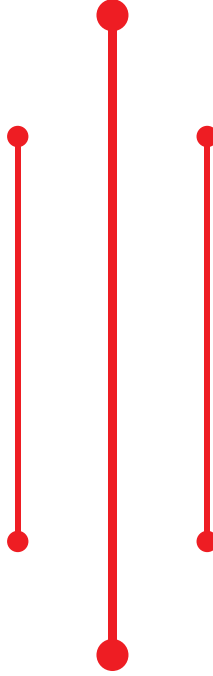

अर्घाखाँची जिल्लाको उढेलो जोखिम देखाइएको नक्सा

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०७९/०८०

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय

डिमिजन वन कार्यालय, अर्घाखाँची

सन्धिखर्क, नेपाल

०७७-४२०१०९

Email: dfoarghakhanchi@gmail.com

दुई शब्द

देशको आर्थिक विकासको लागि मेरुदण्ड मानिएको कृषि, जलस्रोत, उद्योग, वातावरणीय सन्तुलन, पर्यटन आदिको विकासको लागि वनक्षेत्रले ठुलो योगदान पुऱ्याएको छ । वन क्षेत्रको संरक्षण एवं दिगो व्यवस्थापन मार्फत उत्पादकत्व वृद्धि गरी प्राप्त वस्तु तथा सेवाको सदुपयोगबाट वृहत रोजगारीको अवसरहरु सिर्जना गरी नेपाल सरकारको समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली बनाउने राष्ट्रिय संकल्पलाई साकार पार्न वन क्षेत्रको दिर्घकालिन सोच रहेको छ । डिभिजन वन कार्यालयले विगत लामो समयदेखि वन संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा दिगो व्यवस्थापनका विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आएको छ । यस जिल्लामा भण्डै ३५४२४.३९ हेक्टर वन क्षेत्र ४४५ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका ४८,६७६ घरधुरीद्वारा व्यवस्थापन हुदै आएको छ भने बाँकी करीव ३९,००० हेक्टर क्षेत्रफलको सरकारी वनलाई डिभिजन वन कार्यालय मार्फत व्यवस्थापन गर्दै आएको छ ।

यस कार्यालयले सम्पादन गरेका कामहरुको जानकारी तथा तिनको उपलब्धीहरुको सार्वजनिक गर्ने क्रममा विभिन्न माध्यमहरु अपनाउदै आएको छ । जैविक विविधताको प्रचुरता रहेको यस जिल्लाको वन संरक्षण र विकासका लागि आ.व. ०७९।०८० मा वन तथा वातावरण मन्त्रालय, राप्ति उपत्यका (देउखुरी) दाड नेपालबाट प्राप्त कार्यक्रमहरु सम्पादनको शिलशिलामा संचालित थुप्रै क्रियाकलापहरुको प्रगतिको अवस्था तथा उपलब्धीहरुलाई एकिकृत गरी वार्षिक प्रगति पुस्तिकाको रुपमा प्रकाशन गर्ने जमर्को गरिएको छ । यसले डिभिजन वन कार्यालयद्वारा सञ्चालित एवम् सम्पादित कार्यक्रमहरुको विवरण सार्वजनिक हुन गई वन व्यवस्थापनका गतिविधि बारे सबै सरोकारवालाहरु समेत सुसूचित भई भविष्यमा अझ प्रभावकारी रुपमा वन क्षेत्रको विकास र विस्तारमा सकारात्मक तथा रचनात्मक सुझावहरु प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ । आ.व. ०७९।०८० मा संचालित विभिन्न योजना तथा क्रियाकलापहरुले वन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धी मार्फत राष्ट्रिय तथा स्थानिय आयमा टेवा पुऱ्याउनुका साथै वनको दिगो व्यवस्थापनलाई मुर्तरुप प्रदान गर्नुका साथै डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित वन नर्सरीहरुमा जडिबुटी प्रजातिका विरुवा उत्पादन, अगिल्ला आ.व.मा उत्पादिन विरुवाको संरक्षण तथा वृक्षारोपण मार्फत हरित तथा आयमुलक वातावरण श्रृजना गरी सामाजिक, आर्थिक तथा वातावरणीय क्षेत्रमा समानुपातिक योगदान पुऱ्याउनुका साथ साथै स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा विविधीकरण ल्याउन दूरगामी प्रभाव पार्न सक्ने प्रजातिहरु पहिचान गरी पकेट क्षेत्र केन्द्रित खेत विस्तारका लागि सामुदायिक वन, निजि कृषक समूह तथा सहकारीका साथ साथै इच्छुक कृषक पहिचान गरी संचालन गरिएको थियो ।

यस पुस्तकमा प्रस्तुत विषयवस्तुहरुमा वन क्षेत्रसँग सरोकार राख्ने वन उपभोक्ताहरु, वन क्षेत्रका जिज्ञासुहरु, विभिन्न संघसंस्था, विद्यार्थी, शोधकर्ता एवं प्राज्ञिक समुदायलाई उपयोगी हुने विश्वास लिएको छु । आ.व. ०७९।८० मा यस वर्ष कार्यालयले ८७.०८ प्रतिशत वित्तिय तथा ९७ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल गर्न सफल भएको छ र यो उपलब्धी हासिल गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्तर्गतका सम्पूर्ण प्राविधिक तथा अप्राविधिक कर्मचारीहरु धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । अन्तमा, यो पुस्तिका प्रकाशनको लागि अहोरात्र खट्ने डिभिजन वन कार्यालय, अर्घाखाँचीमा काररत वन अधिकृत मोतिराम पौडेललाई विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु साथै यस पुस्तिकाको लागि आवश्यक तथ्याङ्क तथा जानकारीहरु उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने र यस पुस्तिकाको सामग्री सङ्कलन तथा सम्पादन कार्यमा अनवरत खट्ने सबै कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

ईश्वरी प्रसाद पौडेल
डिभिजनल वन अधिकृत

सि.न.	विवरण	इकाई	परिमाण	कैफियत
१	जिल्लाको कूल क्षेत्रफल	हेक्टर	१२३९०८	
२	कूल वन क्षेत्र	हेक्टर	७४०३०	
३	सामुदायिक वनको विवरण			
३.१	हस्तानतरित संख्या	गोटा	४५१	
३.२	मौज्दा संख्या	गोटा	४४५	
३.३	ओगटेको क्षेत्रफल	हेक्टर	३५४२४.३९	
३.४	आवद्ध घरधुरी	संख्या	४८६७६	
३.५	लाभाभिवत जनसंख्या	संख्या	२७९९६८	
३.६	सवैभन्दा पुरानो	नाम/ठेगाना	भलायाडाँडा/सन्धिखर्क-२	
३.७	सवैभन्दा ठुलो	नाम/ठेगाना/हेक्टर	प्यापोखरी/शितगंगा-८/४९७.२	
३.८	सवैभन्दा सानो	नाम/ठेगाना/हेक्टर	ढाड/मालारानी-३/०.७५	
३.९	धेरै घरधुरी भएको	नाम/ठेगाना/संख्या	गैडे/शितगंगा-११/८२३	
३.१०	थोरै घरधुरी भएको	नाम/ठेगाना/संख्या	कमरेरोपाखो करचापे/शितगंगा-२/२२	
३.११	महिलाले मात्र व्यवस्थापन गरेका	गोटा		
४	वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित कार्ययोजनाको विवरण (कार्यविधि २०७१ बमोजिम हस्तान्तरण भएको समेत)			
४.१	सामुदायिक वनको संख्या	गोटा	२६	
४.२	सामुदायिक वनले ओगटेको क्षेत्रफल	हेक्टर	२९७९	
४.३	आवद्ध घरधुरी	संख्या	३२९७	
५.०	स्थानिय तहमा वन क्षेत्र			
५.१	धेरै वन क्षेत्र भएको	नाम/हेक्टर	शितगंगा नगरपालिका/४७४२१	
५.२	थोरै वन क्षेत्र भएको	नाम/हेक्टर	मालारानी गाँउपालिका/२६२८	
५.३	धेरै सामुदायिक वन भएको	नाम/संख्या	शितगंगा नगरपालिका/१२६	
५.४	थोरै सामुदायिक वन भएको	नाम/संख्या	भुमिकास्थान नगरपालिका/५२	
६	सव डिभिजन वन कार्यालयमा वन क्षेत्र			
६.१	सवैभन्दा धेरै वन क्षेत्र भएको	नाम/हेक्टर	शितगंगा/२५००२	
६.२	सवैभन्दा थोरै वन क्षेत्र भएको	नाम/हेक्टर	सन्धिखर्क/४९०६	
६.३	सवैभन्दा धेरै सामुदायिक वन भएको	नाम/संख्या	मालारानि-छत्रदेव/१२४	
६.४	सवैभन्दा कमि सामुदायिक वन भएको	नाम/संख्या	भुमिकास्थान/५२	
७	औषत विवरण			
७.१	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल	हेक्टर	७९.७६	
७.२	सामुदायिक वनमा आवद्ध घरधुरी	संख्या	१०९	
७.३	सामुदायिक वनमा आवद्ध जनसंख्या	संख्या	३२२	
८	दर्ता भएका निजि वन	संख्या/हेक्टर	२२/१८.९६	

बिषयसुची

भाग-१ : अर्घाखाँची जिल्लाको सामान्य परिचय	१
१.१. परिचय	१
१.२. भौगोलिक अवस्था र भु-बनोट	२
१.३. राजनितिक विभाजन	२
१.४. भु उपयोगिता	३
१.५. अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराइएका वन क्षेत्रहरूको विवरणहरू	४
१.६. जियोलोजी, खनिज, चट्टान र माटो	५
१.६.१. जियोलोजी (Geology)	५
१.६.२. चट्टान निर्माण	५
१.६.३. माटोको निर्माण तथा विशेषता र वन क्षेत्रमा पार्ने प्रभाव	५
१.६.४. खनिज	६
१.६.५. जलवायु तथा वर्षा (Climate and Precipitation)	६
१.६.६. जल सम्पदा (Water Resources)	६
१.७. जनसंख्याको अवस्था	७
१.७.१. जातजाति	८
१.७.२. धर्म र संस्कृति	९
१.७.३. बसाई सराई	१०
१.८. यातायात	१०
१.९. संचार	११
१.१०. जीविकोपार्जन	११
१.११. धार्मिक, पुरातात्विक तथा साँस्कृतिक स्थलहरू	१२
१.१२. पर्या पर्यटकिय स्थलहरू	१३
भाग २ - वन प्रजाति तथा वन्यजन्तु	१४
२.१. प्रजाति अनुसार वनको किसिम	१४
२.२. भौगोलिक आधारमा वनको किसिम	१५
२.३. निजि वन	१६
२.४. वनयजन्तुहरूको विवरण	१७
भाग-३ डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँचीको संक्षिप्त विवरण	१९
३.१. पृष्ठभूमि	१९
३.२. भौतिक संरचना	२१
३.३. डिभिजन वन कार्यालयबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू	२१
३.४. समस्याहरू	२२

३.५. चूनौतीहरू	२४
३.६. सिकाईहरू:	२४
भाग ४- वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति	२७
४.१. वन वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रम (३२९०००१२)	२८
४.२. जडिबुटी तथा गैहकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१३)	४२
४.३. वन क्षेत्र भित्रका खोलाखोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१५)	४५
४.४. वन उद्यान तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१७)	४५
४.५. कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१८)	४६
४.६. राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९९११२३)	५१
४.७. जडिबुटी विकास कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९९११२५)	५२
४.८. वातावरण विभाग (ब.उ.शि.न. ३२९९११२८)	५३

तालिकाहरू

तालिका १ अर्घाखाँची जिल्लाको भौगोलिक अवस्था	२
तालिका २ जिल्लामा रहेका स्थानिय तहहरूको विवरण	३
तालिका ३ भु-उपयोगको अवस्था	४
तालिका ४ वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराईएको विवरण	४
तालिका ५ जिल्लामा जनसंख्याको अवस्था	८
तालिका ६ स्थानीय तह अनुसारको जनसंख्याको विवरण	८
तालिका ७ जातजाति अनुसार जनसंख्याको विवरण	९
तालिका ८ धर्म अनुसार जनसंख्याको विवरण	१०
तालिका ९ वसाइसराईको अवस्था	१०
तालिका १० आर्थिक कामको पेशागत वर्गिकरण अनुसारको जनसंख्या	१२
तालिका ११ जिल्लाका धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्रहरू	१२
तालिका १२ दरवन्दी तेरिज	२०
तालिका १३ सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्रको विवरण	२१
तालिका १४ कार्यक्रम अनुसार वार्षिक प्रगतिको अवस्था	२७
तालिका १५ थिनिङ्ग कार्य गरिएका सामुदायिक वनहरू	२९
तालिका १६ वन सम्बन्धित प्रणाली आधारित मापदण्ड अनुसार संशोधन गरिएका सामुदायिक वनहरू	३०
तालिका १७ नविकरण गरिएका सामुदायिक वनको विवरण	३०
तालिका १८ लेखा अभिलेख, कार्यालय व्यवस्थापन र सुशासन अभिवृद्धि तालिम	३१
तालिका १९ अनुगमन गरिएका सामुदायिक वनको विवरण	३२
तालिका २० वन उपभोक्ता समुहसंग संयुक्त सिकाइ आदान प्रदान	३२
तालिका २१ विधान तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुशिक्षण	३३

तालिका २२ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई वन व्यवस्थापन तालिम	३३
तालिका २३ अग्नि रेखा सरसफाई तथा मर्मत संभार कार्यक्रम	३४
तालिका २४ डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि स्कुल शिक्षा कार्यक्रम	३४
तालिका २५ वन डढेलो सप्ताहको कार्यसूची	३५
तालिका २६ वन डढेलो नियन्त्रण सामाग्री खरिद	३६
तालिका २७ एक वडा एक पोखरी कार्यक्रमको विवरण	३९
तालिका २८ वक्तृत्वकला प्रतियोगिता सम्बन्धि विवरण	४१
तालिका २९ विरुवा उत्पादन विवरण	४३
तालिका ३० कृषकलाई निशुल्क विरुवा वितरण	४४
तालिका ३१ वृक्षारोपणको विवरण	४७
तालिका ३२ पुन रोपण सम्बन्धि विवरण	४८
तालिका ३३ बहुबर्षिय विरुवा उत्पादनको विवरण	४९
तालिका ३४ एक बर्षिय विरुवा उत्पादनको विवरण	४९
तालिका ३५ अल्या भै आएका विरुवाको स्याहार संभारको विवरण	५०
तालिका ३६ बहुबर्षिय विरुवा उत्पादनको विवरण	५१

अनुसुचीहरू

अनुसुची १ वार्षिक प्रगति विवरण
अनुसुची २ विरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धि विवरण
अनुसुची ३ वृक्षारोपण सम्बन्धि विवरण
अनुसुची ४ वन पैदावार उत्पादन सम्बन्धि विवरण
अनुसुची ५ सरकारी जग्गा र भवनको विवरण
अनुसुची ६ सवारी साधन सम्बन्धि विवरण
अनुसुची ७ : बेरुजुको विवरण
अनुसुची ८ : हाल सम्मका कार्यालय प्रमुखहरू
अनुसुची ९ : वन डढेलोबाट भएको क्षतिको विवरण
अनुसुची १०: मुद्धा सम्बन्धि विवरण
अनुसुची ११ : मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वको अवस्था
अनुसुची १२ : कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण
अनुसुची १३: जिल्ला स्थित कार्यालयहरूको सम्पर्क नम्बर
अनुसुची १४ सामुदायिक वनको विवरण

भाग-१ : अर्घाखाँची जिल्लाको सामान्य परिचय

१.१. परिचय

अर्घाखाँची जिल्ला संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालका सात प्रदेश मध्ये लुम्बिनी प्रदेशको पहाडी जिल्ला हो । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले जिल्लाको स्थानिय तहको विवरण सहित प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १२३९.०८ वर्ग किलोमिटर अर्थात १२३९०८ हेक्टर रहेको छ तर केन्द्रिय तथ्याङ्कक विभागको आलेखमा भने यस जिल्लाको क्षेत्रफल ११९३ वर्ग कि.मी अर्थात ११९३०० हेक्टर क्षेत्रफलमा रहेको देखिन्छ । त्यस्तै वन सर्वेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्कमा भने जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १२३५.७० वर्ग किलोमिटर अर्थात १२३५७० हेक्टर रहेको देखिन्छ । नेपाल राज्यको एकिकरण हुनु अघि बाइसे राज्यहरूको रूपमा रहेका अर्घा र खाँची दुई राज्यलाई तत्कालीन पाल्पा राज्यमा गाभिएको थियो । पछि अञ्चल र जिल्ला विभाजन गर्ने क्रममा अर्घा र खाँची मिलाएर अर्घाखाँची जिल्ला बनाईएको हो । हालको राजनैतिक विभाजन र नापी नक्शा अनुसार दक्षिणी क्षेत्रमा सीमा विवाद कायम नै रहेको छ ।

अर्घाखाँची नामाकरणका सम्बन्धमा प्राप्त जनविश्वास अनुसार यस जिल्लाको अर्घा भन्ने स्थानमा रहेको भगवती मन्दिरमा अर्घाको रूपमा दही चढाउँदा देवी निस्किएकीले सो नामबाट अर्घा शब्दको उत्पति भएको हो भन्ने बुझिन्छ । खाँची शब्दको उत्पति भने सरकारले कर उठाउने ठाँउ वा व्यक्तिलाई खजाञ्ची भन्ने प्रचलन रहेकोले त्यसैबाट अपभ्रंस हुन गएको हो भन्ने बुझिन्छ । यसरी यस जिल्लाको नाम अर्घाखाँची रहन गएको भन्ने जनविश्वास रहेको पाईन्छ । सन २०१८ साल सम्म यो जिल्ला गुल्मी जिल्ला अन्तर्गत पर्दथ्यो भने नेपाललाई विभाजन गरे पश्चात यो छुट्टै जिल्लाको रूपमा स्थापित भयो । एकिकरण पश्चात अर्घा र खाँची दुई राज्यको सिमा विवाद र झैझगडा टुङ्ग्याउन सन्धि सम्पन्न गरेकोले यस जिल्लाको सदरमुकाम रहेको ठाँउको नाम सन्धिखर्क नामाकरण गरिएको जनविश्वास छ ।

अर्घाखाँची जिल्ला धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक एवं पर्यटकीय दृष्टिकोणले एक महत्वपूर्ण जिल्ला हो । धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थलहरूमा खाँचीकोट स्थित सुपा देउरालीको मन्दिर, अर्घामा रहेको भगवती देवीको मन्दिर, खिदिमको दुर्वासेश्वर गुफा, पणेनाको पाणिनि तपोभूमि, बल्कोटको ऐतिहासिक पौवा, छत्रगंजमा रहेको छत्रमहाराजाको मन्दिर विशेष महत्वपूर्ण छन् । सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, डि.व.का. को मौजुदा जनशक्ति मार्फत वन जंगलको संरक्षण, सम्बर्द्धन, व्यवस्थापन तथा सदुपयोग हुदै आएको छ ।

१.२. भौगोलिक अवस्था र भु-बनोट

जिल्लाको उत्तरी भेगमा मध्यम र अग्ला पहाडहरूले ढाकेको झन्डै ६० प्रतिशत भु-भाग ओगटेको महाभारत पर्वत श्रृंखलाले रहेको, जहाँ स-साना नदी, बेसी र खेतियोग्य जमिन रहेको छ भने दक्षिणमा चुरे पर्वतमाला रहेको छ । भौगर्भिक रूपमा यहाँ रहेका पहाडहरूको भिरालोपन पनि फरक फरक रहेको छ । सामान्य तहाँ यस जिल्लाको दक्षिणी मोहडा भएका पहाडको भिरालोपन उत्तरी मोहडाको तुलनामा बढी रहेको छ । चुरे क्षेत्रको ठाँउठाँउमा मानव वस्तिहरू रहेका छन् । दक्षिणतर्फ बढी भिरालोपन रहेको छ । भौगोलिक अवस्थिति अनुसार यस जिल्लालाई चुरे फेदीको भावर क्षेत्र, चुरे पर्वत श्रृंखला र महाभारत श्रृंखला गरी तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ । भौगोलिक अवस्थिती अनुसार जिल्लामा ३०° भन्दा माथी भिरालोपना ३०.८९ प्रतिशत रहेको छ भने ० देखि ३०° सम्म ६९.११ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका १ अर्घाखाँची जिल्लाको भौगोलिक अवस्था

क्र.स.	विवरण		
१	अक्षांश	२०°४५' देखि २८°०६' उत्तर सम्म	
२	देशान्तर	८२°४५' देखि ८३°२३' पूर्व सम्म	
३	सिमाना	पूर्व	पाल्पा
		पश्चिम	प्युठान र दाङ
		उत्तर	गुल्मी
		दक्षिण	रूपन्देही र कपिलवस्तु
४	पूर्व-पश्चिम लम्वाई	सरदर ४९ कि.मि.	
५	उत्तर-दक्षिण चौडाई	सरदर ३९ कि. मि.	
६	सबै भन्दा अग्लो भाग	मसिनाको लेक, नरपानी, समुद्र सतहबाट २५१५ मिटरको उचाईमा	
७	सबै भन्दा होचो भाग	जलुके, समुद्र सतहबाट ३०५ मिटरको उचाईमा	
८	चुरे क्षेत्रको सबैभन्दा अग्लो भागको उचाई	१४९३	
९	जिल्ला सदरमुकाम	सन्धिखर्क	
१०	पूर्व पश्चिम राजमार्गको क्षेत्र	४ कि.मी (पूर्व पश्चिम राजमार्गले छुने एक मात्र पहाडी जिल्ला)	

१.३. राजनितिक विभाजन

हाल यस जिल्ला एक वटा संघीय निर्वाचन क्षेत्र र २ वटा प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्रमा विभाजन भएको छ । यस जिल्लामा निम्न अनुसारको ३ वटा नगरपालिका र ३ वटा गाँउपालिका गरी ६ वटा

स्थानीय तह रहेका छन् ।

तालिका २ जिल्लामा रहेका स्थानिय तहहरुको विवरण

सि.न.	स्थानिय तह	साविक गा.वि.स तथा नगरपालिका	वडा	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)	केन्द्र
१	सन्धिखर्क नगरपालिका	सन्धिखर्क नगरपालिका, नरपानी, खाँचीकोट, किमडाँडा, डिभर्ना, वाडला र पानी गा.वि.स. वडा नं. ९	१२	१२९.४२	सन्धिखर्क
२	सितगंगा नगरपालिका	सितापुर, सवार्णखाल, ठाडा, सिमलपानी, सिद्धारा, जुकेना र जलुके गाँ.वि.स	१४	६१०.४३	ठाडा
३	भुमिकास्थान नगरपालिका	ढाकावाङ्ग, धारापानी, असुरकोट, खिल्जी, नुवाकोट, ढिकुरा र धनचौर	१०	१५९.१३	नुवाकोट
४	पाणिनी गाँउपालिका	पाली १—८, चिदिका ९ र धातीवाङ्ग, मैदान, पटौटी, पणेना, पोखराथोक, खिदिम गा.वि.स	८	१५१.४२	दुर्गाफाँट
५	छत्रदेव गाँउपालिका	बल्कोट, केरुङ्गा, छत्रगञ्ज, ठुलापोखरा, भगवती, चिदिका १—८, अर्घातोष २—५ र मरेङ्ग ७—९ गा.वि.स.	८	८७.६२	छत्रगञ्ज
६	मालारानी गाँउपालिका	अर्घातोष १, ६—९, मरेङ्ग १—६, खन, खनदह, बाँगी, हंशपुर र गोखुङ्गा	९	१०१.०६	खनदह
कुल जम्मा			६१	१२३९.०८	

श्रोत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

१.४. भु उपयोगिता

नेपालको सम्पूर्ण क्षेत्रलाई भु उपग्रह तथा अन्य चित्रका आधारमा वन सर्वेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याडक अनुसार अर्घाखाँची जिल्लाको ०.५ हेक्टर भन्दा बढीक्षेत्र भएको, कम्तिमा २० मिटर लम्वाई वा चौडाई भएको, रुखको छत्र छाँया बढीमा १० प्रतिशत भन्दा बढी र रुखको उचाई ५ मिटर रहेको क्षेत्रलाई वन क्षेत्र, रुखको छत्र छाँया ५ प्रतिशत भन्दा कमी तर बुट्यान तथा रुखको संयुक्त छत्र छाँया १० प्रतिशत भन्दा बढी रहेको क्षेत्रलाई अन्य काष्ठ तथा बुट्यान क्षेत्र तथा वन र अन्य काष्ठ तथा बुट्यान क्षेत्र बाहेकको क्षेत्रलाई अन्य क्षेत्र गरि तिन प्रकारको भु-उपयोगिताको आधारमा यस जिल्लामा वन क्षेत्र ७३२०८ हेक्टर, वन बाहेकका क्षेत्र ४९८८१ हेक्टर, वन भएको अन्य क्षेत्र ७९३ हेक्टर र बुट्यान क्षेत्र २५.५६ हेक्टर रहेको छ।

तालिका ३ भु-उपयोगको अवस्था

स्थानिय तह	वन क्षेत्र	बाहेकको क्षेत्र	वन भएको अन्य क्षेत्र	बुट्यान क्षेत्र	कुल जम्मा
भुमिकास्थान नगरपालिका	६९७०.०५	८९०७.९७	३५.२०		१५९१३.२२
छत्रदेव गाँउपालिका	३२४७.१३	५५०३.६६	११.२६		८७६२.०५
मालारानी गाँउपालिका	२८७०.३१	६९८७.५८	२४७.९२		१०१०५.८१
पाणिनी गाँउपालिका	७८९९.४१	७१०२.७७	१३९.७५		१५१४१.९३
सन्धिखर्क नगरपालिका	४८५६.५६	८०६८.२८	१७.०६		१२९४१.९०
शितगंगा नगरपालिका	४७३६४.३५	१३३११.१९	३४१.८६	२५.५६	६१०४२.९६
कुल जम्मा	७३२०७.८२	४९८८१.४४	७९३.०५	२५.५६	१२३९०८

श्रोत, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र, सन २०१५

१.५. अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराइएका वन क्षेत्रहरूको विवरणहरू

जिल्लामा निर्माण हुने बाटो, स्कुल, क्याम्पस, सुरक्षा निकायका भवन, हेल्थ पोष्ट, सार्वजनिक खेल मैदान, बाढीपिडित, सुकुम्वासी आदिका नाममा कानूनी रूपमा तथा जवरजस्ती वन क्षेत्रको जग्गालाई प्रयोगमा ल्याईने गरेको र यस्ता कार्यहरूबाट हस्तान्तरित सा.व.हरू समेत प्रभावित भएको पाईन्छ र यस्तो कार्यबाट वन अतिक्रमण, चोरी निकासीमा वृद्धि हुने देखिएको छ । यस्ता कार्यहरूबाट वन संरक्षण कार्यमा अन्य सम्बन्धित संस्थाहरू जिम्मेवार नभएको देखिन्छ । स डिभिजन अन्तर्गत अन्य प्रयोजनका लागि उपलब्ध गराइएको वनक्षेत्र तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ४ वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराईएको विवरण

सि.नं	अन्य प्रयोजना लागि दिइएको जग्गाको ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	वनक्षेत्र प्रयोग गर्ने निकाय/संस्था	प्रयोजन	करार अवधी	सरकारको निर्णय
१	सन्धिखर्क-७ खाँचिकोट	६८.३५	भुगर्भ सिमेन्ट उद्योग प्रा.ली.	चुनढुंगा उत्खनन	२४	२०६२-२-२५
२	सन्धिखर्क-५	०.२०५	जि.वि.स.को कार्यालय अर्घाखाँची	सडक निर्माण		२०६९-५-२

सि.नं	अन्य प्रयोजना लागि दिइएको जग्गाको ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	वनक्षेत्र प्रयोग गर्ने निकाय/संस्था	प्रयोजन	करार अवधी	सरकारको निर्णय
३	सितगंगा—८ जलुके	३.३३	प्रगन्न वडकापथ सिचाई आयोजना	सिचाई नहर निर्माण		२०७२-९-३
४	सन्धिखर्क—१०	१०.७६	एयरपोर्ट		३५	२०७३-२-२७
५	सितगंगा १२ पिरापानी देखी सन्धिखर्क ७ फुदवाड सम्म	४७.६६	बुतिवाङ्ग—प्रेदी— अमराई—तमघास— गोरुसिङ्गे विद्युत प्रसारण लाईन आयोजना	विद्युत प्रसारण लाईन		२०७६-१०- २७

श्रोत: डि.व.का. अर्घाखाँची

१.६ जियोलोजी, खनिज, चट्टान र माटो

१.६.१ जियोलोजी (Geology)

अर्घाखाँची जिल्लाको दक्षिणी क्षेत्र शितगंगा नगरपालिका र पाणिनी गाँउपालिकाको वडा नम्बर ५ को भर्तापुर क्षेत्र चुरे क्षेत्रमा पर्दछन् । यी क्षेत्रमा बलौटे ढुङ्गा (Sandstone), शेल (Shale) र डोलोमाइट (Dolomite) जस्ता चट्टानहरू पाईन्छन् । चुरे तथा सिवालिक पर्वतमाला भएकाले भौगर्भिक वनोट निकै खुकुलो र कमलो खालको छ । जिल्लाको बाँकी दुई तिहाई क्षेत्र मध्य—पहाडी भू—भागमा पर्दछ । यहाँ रहेका परिवर्तित चट्टानहरू Quartzite, Phylite, Schist, Gneiss, Marble र Slate हुन् भने खनिज पदार्थमा Quartz, Limestone (चुनढुङ्गा), Feldspar र Mica प्रमुख छन् ।

१.६.२ चट्टान निर्माण

चुरे क्षेत्रमा कम उमेरका चाडो भू—क्षय हुने नदीले छोडेको ढुङ्गा, बालुवा र माटोको मात्रा वढी पाईन्छ । शिवालिक बलौटे चट्टान, खस्रो बालुवा, रोडा, सिल्ट चट्टान, सेल (Shell) र Conglomerate बाट बनेको छ । भावर क्षेत्र शिवालिकको तल्लो भू-भाग हो जुन बलौटे ग्रेगर ढुंगा, Cobbles र Pebbles (Coarsely binded stone, crystalline rocks, Clay and conglomerates) बाट बनेको छ ।

१.६.३ माटोको निर्माण तथा विशेषता र वन क्षेत्रमा पार्ने प्रभाव

चुरे पहाडमा माटोको सतह साह्रै पातलो गरी मुख्य चट्टान माथि रहेको छ जसलाई Ustrorthents भनि वर्गीकृत गरीएको छ जुन मुख्य रूपमा पत्रे चट्टानबाट विकसित भएको हो । पांगो माटो भएको यो संरचना सजिलै बग्ने र भिन्न पि.एच (PH) भएको छ । तराई वनमा भएको माटो लाई Ustrorthents र Haplostolls मा वर्गीकृत गरीएको छ । यी माटाहरू बलौटे पांगो देखि चिम्टाईलो बलौटेसम्म रहेका छन् । वर्षातमा

चुरेको माटो पानीसंगै बगेर तल्लो जलाधार क्षेत्रमा आई थुप्रिने गर्दछ । माटोमा रहेको गुणको आधारमा वन क्षेत्रमा रुख तथा झाडी वुट्टायन खादीको उपस्थिती रहेको पाईन्छ

१.६.४ खनिज

यस जिल्लामा हालसम्म खनिज पदार्थहरु रहे नरहेको पत्ता लागेको छैन । महाभारत श्रृखलामा चुन ढुङ्गा प्रशस्त मात्रामा रहेको छ । जिल्लाका सन्धिखर्क नगरपालीको नरपानी तथा खाँचिकोटमा भुगर्भ सिमेन्ट उद्योगवाट चुन ढुङ्गा उत्खनन कार्यक भई रहेको र पाणीनी गाउपालीकाको मैदानमा उत्खनन गर्न अनुमती लिएको अवस्था रहेको छ ।

१.६.५ जलवायु तथा वर्षा (Climate and Precipitation)

क. जिल्लाको जलवायु तथा सिजनहरु

विषम धरातल तथा उचाईले गर्दा जिल्लाका विभिन्न क्षेत्रको हावापानीमा पनि भिन्नता पाइन्छ । यस जिल्लाको दक्षिणी क्षेत्रको भूभागमा उष्ण (Tropical), मध्य—पहाडी भेगको होचो क्षेत्रमा उपोष्ण (Sub-Tropical) र उच्च भागको भूभागमा शितोष्ण (Temperate) प्रकारका हावापानी पाईन्छ। अधिकांश वर्षा आषाढ देखि भाद्र महिनामा भएता पनि यदाकदा हिउदे वर्षा पनि हुन्छ । यहाँ वार्षिक सालाखाला ८५० मि.मी. पानी पर्दछ तर २२५० मि.मी.सम्म मनसूनी वर्षा भएको रेकर्ड छ ।

ख. वार्षिक तापक्रम

हिउँदमा तापक्रम ६.५० से. तलसम्म झर्दछ भने गर्मीमा ४०० से.सम्म पुगेको छ ।

१.६.६ जल सम्पदा (Water Resources)

अ. ताल

अर्घाखाँची जिल्लामा प्राकृतिक तथा मानव निर्मित दुबै प्रकारका सिमसार छन् । यस जिल्लामा आकाशे पानी संकलनको लागि मानव निर्मित पोखरीको संख्या प्रशस्त पाइन्छन् । त्यस क्षेत्रको पारिस्थितिकीय प्रणालीभित्र रहेका विभिन्न भागहरूलाई दुरुपयोग वा अतिउपयोग हुनबाट जोगाउने र जंगली जीवजन्तु र वनस्पतिको प्रयोगलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस भइसकेको छ ।

क) पाणिनी दह

जिल्ला सदरमूकाम सन्धिखर्क र पाल्पा जिल्लाको सदरमूकाम तानसेन जोड्ने मोटरबाटोको छेउमा रहेको यो ताल पाणिनी १ भैरहवाथोकको दक्षिण—पूर्वी भागमा अवस्थितछ । करिब ३ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको पाणिनी दह संस्कृत व्याकरणका सुत्रधार पाणिनी ऋषिको तपोभूमि रहेको स्थानिय बासिन्दाहरू बताउंदछन् । समुन्द्र सतहदेखि १९९८ मिटरको उचाईमा छ ।

ख) सेडलेड दह

साविकको धनचौर गा.वि.स. हाल भूमिकास्थान नगरपालिका वडा नं. १० मा रहेको यो दह जिल्ला सदरमूकाम सन्धिखर्कदेखि करिब २५ कि.मी. दक्षिण—पश्चिममा रहेको छ । समुन्द्र सतहदेखि झण्डै २०५५ मी. उचाईको समथर मैदानमा करिब ४ रोपनी क्षेत्रफलमा गोलाकार आकारमा फैलिएको सेडलेड दह वरिपरी अनेकौं जैविक विविधतायुक्त वनस्पति र प्राणीहरूको वासस्थान रहेको पाईन्छ ।

ग) ठाडा दह

यस जिल्लाको शितगंगा नगरपालिका वडा नम्बर ३ ठाडामा रहेको ठाडा दह गोरूसिङ्गे—सन्धिखर्क सडकखण्डमा पर्दछ । डमरू आकारमा रहेको यो दह करिब ५ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको र प्रशस्त पर्यटकीय सम्भावना बोकेको महत्वपूर्ण स्थल हो । वरिपरी बाक्लो बस्तीका कारण पंछी तथा वनयजन्तुहरू त्यति देखा पर्दैन । तर पनि पर्यटकीय महत्वको दृष्टिकोणबाट यो दहको आफ्नै महत्व रहेको छ ।

आ. नदी

यस जिल्लाभित्रबाट बग्ने साना—ठूला नदी तथा खोलाहरूको संख्या झण्डै ४० वटा जति भए पनि जलुके, प्यूठान र दाङ्ग जिल्लासँगको सिमाना भई बग्ने राप्ती नदी र सिमलपानीमा पर्ने बाणगंगा नदी दुई प्रमुख नदीहरू हुन् । शितगंगा नगरपालिका वडा नम्बर ९ र १० मा पर्ने सिलिङ्गखोला र रनसिङ्गखोला, वडा नम्बर ५ र ३ भई बग्ने सितखोला, छत्रदेव गाँउपालिका वडा नम्बर १ को साविक चिदिका र गुल्मी सिमानामा पर्ने खज्याङ्गखोला, सदरमूकाम छेउ चुत्रावेशी भएर बग्ने वाँगीखोला, सन्धिखर्क नगरपालिकाको वाङ्गला पर्ने मथुराखोला तथा पाणिनी गाँउपालिकामा पर्ने मैदान र पटौटी भई बग्ने दुर्गाखोला महत्वपूर्ण खोलामा पर्दछन् ।

इ. सिमसार क्षेत्र

सिमसारको रूपमा यस जिल्ला भएर बग्ने खोलाहरूमा बागीखोला, मथुराबेसि, बाणगंगा खोला, सित खोला, दुर्गाखोला, खाकाबेसि खोला, रणसिं खोला, झिमरुक खोला, आदी रहेका छन् भने ताल तलैयाहरूमा डाडदह, सेडलेड दहका दहहरू प्रमुख रूपमा रहेका छन् ।

ई. पानीको सतह

यस जिल्लाको अधिकांस भूभागहरू पहाडी भएकोले यहाँ सतहको पानी प्रयोग गर्ने भन्दा प्राकृतिक रूपमा उपलब्ध रहेका मुल, कुवा र खोलाहरूको पानी लाई मुख्य रूपमा प्रयोग गर्ने गरीएकोछ । जिल्लाको दक्षिण क्षेत्र भावर क्षेत्र र चुरे पर्वत श्रृङ्खलामा पर्ने भएकोले सुख्खा र Ground water leve निकै गहिराईमा छ । चुरे श्रृंखला भू-बनौटको आधारमा बस्ती बस्न योग्य देखिदैन ।

१.७. जनसंख्याको अवस्था

२०६८ सालको जनगणनामा १९७,६३२ जनसंख्या रहेको यस जिल्लामा २०७८ सालको जनगणनाको विवरण अनुसार जनसंख्या घट्न गई १७७,०८३ रहन गएको छ । २०६८ सालमा जनघनत्व १६६ प्रति

वर्ग कि.मि. थियो भने २०७८ सालमा १४८ प्रति वर्ग कि.मि. रहेको छ । जिल्लामा एक दशकको अवधीमा १.०५ प्रतिशतले जनसंख्या घटेको देखिएको छ । राज्य पुनसंरचना पश्चात हाल यस जिल्ला अन्तर्गतका गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको जनसंख्या निम्न बमोजिम रहेको छ । यसरी हेर्दा छ वटै स्थानिय तहमा २०,००० भन्दा माथि जनसंख्या रहेको देखिन्छ ।

तालिका ५ जिल्लामा जनसंख्याको अवस्था

सि.नं.	विवरण	इकाई	परिमाण	कैफियत
१	कूल जनसंख्या	संख्या	१७७०८६	
२	पुरुष	संख्या	८०६७२	
३	महिला	संख्या	९६४१४	
४	घरधुरी	संख्या	४८४६५	
५	जनसंख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	-१.०५	
६	औषत घरधुरी	जनसंख्या	३.६५	
७	जनघनत्व	प्रति वर्ग कि.मि.	१४८	

तालिका ६ स्थानीय तह अनुसारको जनसंख्याको विवरण

सि.नं.	स्थानीय तह	घरधुरी	महिला	पुरुष	जम्मा	जनघनत्व
१	भुमिकास्थान नगरपालिका	७७६०	१५६४०	१२५५२	२८१९२	१७७
२	छत्रदेव गाउँपालिका	६२२८	१२११६	९४९५	२१६११	२४७
३	मालारानी गाउँपालिका	६७८०	१३३८१	१०७६९	२४१५०	२३९
४	पाणिनी गाउँपालिका	६१६१	१२२९१	१००००	२२२९१	१४७
५	सन्धिखर्क नगरपालिका	१२०७०	२३००२	१९४९०	४२४९२	३२८
६	शितगंगा नगरपालिका	९४५०	१९९४२	१७७४९	३७६९१	६२
७	संस्थागत	१६	४२	६७	६५	०
औषत/कुल जम्मा		४८४६५	९६४१४	८०६७२	१७७०८६	१४८

श्रोत, राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.७.१. जातजाति

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस जिल्लामा ३४ जातजातिका मानिसहरू रहेकोमा ब्राह्मण, मगर र क्षेत्री जातिको वाहुल्यता र बसोबास रहेको छ भने अन्य जातिमा मिजार, नेवार, गुरुङ्ग, सन्यासी, मुस्लिम, कुमाल आदी

बसोबास गर्दछन् । दलित जातिमा दमै, सार्की, कामी, सुनार आदी प्रमुख हुन् । यिनीहरू मुख्य रूपमा नेपाली भाषा बोल्दछन् तर मगर र गुरुङ्गले आ—आफ्नो भाषा पनि बोल्ने गर्दछन् । पेशाले ९०% भन्दा अधिक मानिसहरू कृषक भएता पनि दमै, सार्की, कामी, सुनार जातिका मानिसहरूले आ—आफ्नो पेशा छाडेका छैनन् । जातजातीको जनसंख्याको विस्तृत विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका ७ जातजाति अनुसार जनसंख्याको विवरण

सि.नं.	जातजाति	जनसंख्या			प्रतिशत
		महिला	पुरुष	जम्मा	
१	ब्राह्मण पहाड	२३६३२	२७३९१	५१०२३	२८.८१
२	मगर	१५९५८	१८७७२	३४७३०	१९.६१
३	क्षेत्री	१४६९६	१७४४०	३२१३६	१८.१५
४	विश्वकर्मा/कामी	९४२०	१२०९८	२१५१८	१२.१५
५	मिजार/सार्की	५४२२	६७९६	१२२१८	६.९०
६	कुमाल	३३८०	४११५	७४९५	४.२३
७	परियार/दमै	२४०२	३२२२	५६२४	३.१८
८	नेवा/नेवार	२३३७	२७७३	५११०	२.८९
९	अन्य	३४२५	३८०७	७२३२	४.०८
कुल जम्मा		८०६७२	९६४१४	१७७०८६	१००.००

श्रोत, राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.७.२. धर्म र संस्कृति

जिल्लामा विभिन्न धर्मावलम्बीहरूको बसोबास रहेको छ । उनिहरू बीच धार्मिक सहिष्णुता कायम छ । यहाँ हिन्दु धर्मावलम्बीहरूको जनसंख्या बढी भए पनि अन्य धर्मावलम्बीहरू बीच सौहार्दता रहेको छ । धार्मिक रूपमा परम्परागत रूपमा सबै धर्महरू एक आपसमा बसोबासर गर्दै आएको यस जिल्लामा धार्मिक असहिष्णुताका कुनै पनि घटना घटेको छैन । मुख्य जातजातीहरूको आ—आफ्नै परंपरागत प्रचलन लाइ निरन्तरता दिएको पाइन्छ । विशेष गरी भुसाल थर भएकाहरूले दशैमा मुख्य ज्येष्ठ व्यक्तिबाट चौतारोमा बसेर टिका ग्रहण गर्ने प्रचलन अर्घा क्षेत्रमा अझै पनि जिवित रहेको छ । यसै गरी दशै चाडमा सराय नाच्ने प्रचलन केही स्थानहरूमा यद्यपी रही आएको छ । यस जिल्लामा विभिन्न जातजातीका फरक फरक संस्कार पाइएतापनि एकलेअर्काको संस्कारलाई मान्यता र कदर गरेको पाईएको छ । यस जिल्लामा बसोबास गर्ने विभिन्न समुदाय र उनिहरूले अपनाउदै आएको धर्म निम्न बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८ धर्म अनुसार जनसंख्याको विवरण

सि.न.	धर्म	महिला	पुरुष	जम्मा	प्रतिशत
१	हिन्दु	९४८०४	७९२३०	१७४०३४	९८.२८
२	बुद्ध	७४२	६४८	१३९०	०.७८
३	इस्लाम	६३४	५७९	१२१३	०.६८
४	किरात	०	१	१	०.००
५	क्रिश्चियन	१५५	१३८	२९३	०.१७
६	प्रकृति	७९	७५	१५४	०.०९
७	बोन	०	१	१	०.००
जम्मा		९६४१४	८०६७२	१७७०८६	१००.०

श्रोत, राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.७.३ बसाई सराई

अर्घाखाँची जिल्लामा कुनकुन ठाँउबाट बसाईसरी आए वा गए भन्ने बारेमा भरपर्दो तथ्याङ्क उपलब्ध नभए पनि अन्तर गाँउपालिका बैसाइसराई मुख्यरूपमा रहेको छ । खासगरी ग्रामिण क्षेत्रबाट तुलनात्मक रूपले सुविधा सम्पन्न शहरी वा बजारीकरण हुँदै गएका क्षेत्रतर्फको आकर्षण बढ्दै गईरहेको छ । बढ्दो बिप्रषण (Remittance) खानपान र आधुनिक जीवन पद्धतिमा आएको परिवर्तन तथा शिक्षा र स्वास्थ्यमा आएको चेतना बसाईसराइको प्रमुख कारण हुन सक्दछ । ग्रामीण भेगबाट जिल्ला सदरमुकाम सन्धिखर्क, पालिमा मुकामहरु र जिल्ला बाहिर बुटवल, नेपालगंज र काठमाण्डौ तथा पूर्व-पश्चिम राजमार्ग दाँयावाँया मुख्य रूपमा बसाईसराईको आकर्षण रहेको देखिन्छ ।

तालिका ९ बसाइसराईको अवस्था

सि.न.	विवरण	कुल	पुरुष	महिला
१	यही गा.पा./न.पा	७४.७	८६.६	६४.६
२	यही जिल्लाको अर्को गा.पा./न.पा	१३.५	४.५	२१
३	अर्को जिल्ला	८.९	४.३	१२.७
४	विदेश	३	४.६	१.७

श्रोत, राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.८. यातायात

यो जिल्ला पहाडका अन्य जिल्लाहरु जस्तै कालोपत्रे, ग्राभेल र माटे कच्ची सडक समेत भएको यातायात मध्यम सुविधायुक्त जिल्ला हो । सडक सन्जालको हिसावले यो जिल्ला नेपालकै सबैभन्दा बढी बटोघाटो भएको जिल्लामा पर्दछ । हेन्द्रा राजमार्ग देखी सदमुकाम जोड्ने ६८ किलोमिटर लम्बाइ कालोपत्रे सडक यस जिल्लाका प्रमुख सडकको रूपमा रहेको छ भने सरमुकाम सन्धिखर्क

भएर जाने ढोरपाटन, सन्धिखर्क देखि ढाकावाङ्ग, बल्कोट र रिडी, खनदह, असुरकोट, गच्छे हुदै भालुवाङ्ग आदी जिल्लाका सहायक बाटोहरु हुन जुन आंशिक कालोपत्रे भई बाँकी कालोपत्रे हुने क्रममा रहेका छन । जिल्लाको एक ठाउँबाट अर्को ठाउँसम्म पुग्न स्थानीय बस सेवा, माइक्रो बस सेवा, टयाक्सी, जीप, आदि चल्ने गर्दछन् । सबै पालीकाहरुमा मुकाम जोड्ने बाटोहरु क्रमश कालोपत्रे हुने चरणमा रहेको छ । वर्षायाममा यस जिल्लाका माटे कच्चीबाटोहरुमा क्षति भई यातायातमा मध्यम समस्या हुने गरेको छ ।

१.९. संचार

अर्घाखाँची जिल्लामा टेलीफोन, मोबाइल, इमेल, इन्टरनेट, फ्याक्स लगायतका संचार सुविधा रहेको जिल्ला अन्तर्गत पर्दछ । जिल्लामा जिल्ला हुलाक कार्यालय-१, इलाका हुलाक-१२ र अतिरिक्त हुलाका-२९ वटा रहेका छन । यस जिल्लामा डिजिटल, भि.एच.एफ., मार्टस, सि.डट एक्सचेन्ज, प्रिपेड तथा पोष्ट पेड मोबाइल, सि.डि.एम.ए. तथा स्काई मोबाइल फोन मार्फत संचार सुविधा उपलब्ध छ । यसको अतिरिक्त प्राइभेट कम्पनीहरुले समेत इन्टरनेट, प्रिपेड तथा पोष्ट पेड मोबाइल सेवा सुविधा उपलब्ध गराएका छन । जिल्लाको सबै क्षेत्रमा रेडियो नेपालको सेवा सुन्न सकिन्छ । प्राइभेट केबुलको माध्यमबाट विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय टि. भि. स्टेशनहरुको प्रसारण हुने गरेकोछ । प्राइभेट क्षेत्रबाट १० वटा एफ एम हरुबाट प्रसारणहरु सजिलै सुन्न सकिन्छ । हाल यो जिल्लाबाट विभिन्न किसिमका पत्र पत्रिका तथा बुलेटिनहरु प्रकाशित भैरहेका छन् ।

१.१०. जीविकोपार्जन

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार अर्घाखाँची जिल्लामा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहका करिब ६८.२१ प्रतिशत जनसंख्या आर्थिक रुपमा सक्रिय रहेको छ भने बाँकी आर्थिक रुपमा निस्क्रिय रहेको छ । साथै उक्त उमेर समुहका १२.२ प्रतिशत जनसंख्याले ३ महिना भन्दा कम अवधि काम गर्ने गरेको, १५.६ प्रतिशतले ३ देखि ६ महिना काम गर्ने गरेको, ३७.१ प्रतिशतले ६ महिना भन्दा बढी समय अवधि काम गर्ने गरेको र ३५.१ प्रतिशतले कुनै पनि आर्थिक काम गर्ने नगरेको देखिन्छ । कुनै पनि सरकारी निकायमा दर्ता नगरेका र एक जना पनि तलबी कामदार नराखेका कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय संचालन गरेका परिवार संख्या ४०२२ (८.३० प्रतिशत) रहेको छ । त्यस्तै १० वर्ष भन्दा माथि उमेर समुहका आर्थिक काम गर्ने जनसंख्या मध्ये पेशागत रुपमा कृषि वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदार सबैभन्दा बढी अर्थात् ६६.४ प्रतिशत रहेको छ । यस जिल्लामा १० वर्ष उमेर समुह माथि १० प्रकार प्रकारका पेशामा आवद्धता भई आर्थिक क्रियाकलापमा जनसंख्या संलग्न रहेको देखिन्छ ।

तालिका १० आर्थिक कामको पेशागत वर्गिकरण अनुसारको जनसंख्या

सि.न.	विवरण	प्रतिशत		
		कुल	पुरुष	महिला
१	कृषि वन र माछापालन कार्यमा दक्ष कामदारहरु	६६.४	५७.६	७३.४
२	सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरु	१५.६	१४.४	१६.४
३	व्यवस्थापक	४	५.९	२.६
४	पेशाविद्हरु	३.५	४.३	२.८
५	शिल्पकला तथा कारिगरी र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरु	३.५	६.६	१.०३
६	सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरु	३.२	४.५	२.२
७	कारखाना तथा यन्त्र प्रचालक र जडान गर्ने कामदारहरु	१.८	३.८	०.२
८	प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरु	१	१.२	०.८
९	कार्यालय सहायकहरु	०.८	१.०५	०.६
१०	सशस्त्र बल	०.३	०.६	०.०३

श्रोत, राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

१.११. धार्मिक, पुरातात्विक तथा साँस्कृतिक स्थलहरु

ऐतिहासिक, पुरातात्विक र पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण स्थलहरु रहेको यस जिल्लालाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा योजना तथा व्यवस्थापन गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना रहेको छ । यस जिल्लामा रहेका धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरु निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका ११ जिल्लाका धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरु

सि.नं	धार्मिक/पर्यटकीय क्षेत्र	अवस्थिति	महत्व	मेलालाग्ने समय
१	अर्घा भगवति मन्दिर	स.न.पा ९	धार्मिक स्थल	आश्विन शुक्ल पूर्णिमा, भाद्र कृष्णाष्टमी, चैत्र शुक्ल नवमी, कार्तिक शुक्ल तृतीया
२	अर्घाको दरवार	स.न.पा ९	ऐतिहासिक	पर्यटकीय स्थान
३	खाँचीकोट दरवार	स.न.पा ७	ऐतिहासिक । धार्मिक	पुराना हातहतियारहरु संरक्षण गरी शक्ति पिठमा राखी वडादशैं र चैते दशैमा पुजाआजा हुने ।
४	छत्रदेव स्थान	छत्रदेव ५	धार्मिक	निरन्तर, वरवरे राजाको मन्दिर
५	पाणिनी तपोभूमी	पाणिनी १	पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थल	निरन्तर, प्रसिद्ध वैयाकरणी महर्षी पाणिनीको तपोभूमी

सि. नं	धार्मिक/पर्यटकिय क्षेत्र	अवस्थिति	महत्व	मेलालाग्ने समय
६	बलकोटको पौवा	छत्रदेव २	पुरातात्विक	निरन्तर
७	दुर्बासा गुफा	पाणिनी ३	तपोभूमी	पर्यटकीय स्थल दुर्बासा ऋषिले तपस्या गरेको गुफा शिवरात्रीमा मेला
८	सुपा देउराली मन्दिर	स.न.पा ७	ऐतिहासिक, धार्मिक	निरन्तर

श्रोत जिल्ला प्रफाइल, डि.व.का. अ.खा.

१.१२. पर्या पर्यटकिय स्थलहरू

यस जिल्लाको पाणिनी गाँउपालिका वडा नम्बर ३ र ६ तथा सन्धिखर्क नगरपालिका वडा नम्बर ११ र १२ मा धार्मिक महत्वका गुफाहरू रहेका छन् । ति हरुलाई स्थानियहरूबाट संरक्षण र व्यवस्थापन हुदै आएको छ । त्यसैगरी मालारानीको मन्दिर, मनचिन्ते पानी दुर्बासाध्वर गुफा, नरसंहिनाथ मन्दिर, दुङ्गे बगौचा आदीको व्यापक प्रचारप्रसार भएमा यी क्षेत्रहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा योजना तथा व्यवस्थापन हुनुको साथै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरू भित्राउन सकिने ठुलो सम्भावना रहेको छ । हाल पर्यापर्यटकिय संभावना रहको जिल्लाका मुख्य स्थलहरू तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

भाग २ - वन प्रजाति तथा वन्यजन्तु

२.१. प्रजाति अनुसार वनको किसिम

यस जिल्लामा साल वन, खोटे सल्लाको वन, गोत्रे सल्लाको वन, बाँझको वन, भावर आसपासको समथर स्थानमा रहेको कडा प्रजातिको मिश्रीत वन तथा तालिस पत्रको वन गरि ६ प्रकारको रहेको छ ।

क) समथर स्थानमा रहेको कडा मिश्रीत प्रजातिको वन (Lower Mixed Hardwood Forest)

वन सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार जिल्ला वन क्षेत्रको करिब १६.६१ प्रतिशत अर्थात (११९२९ हेक्टर) ओगटेको कडा प्रजातिको मिश्रीत वन जिल्लाका प्राय सबै स्थानिय तहमा फैलिएर रहेको छ । सितगंगा नगरपालिको कपिलवस्तु संग सिमाना जोडिएको क्षेत्रमा यस प्रकारको वन बढी मात्रमा रहेको छ । साल यस प्रकारको वनको मुख्य प्रजाति हो । सालका अलावा अस्ना, कर्मा, बाँझ, जामुनका आदि प्रमुन प्रजाति हुन । यहाँ सालसगै खयर, वेल, बर्रो, बोटधाइरो, कुसुम, प्यारी जस्ता प्रजातिहरु समेत मिसिएर हुर्किका छन ।

ख) साल वन (Sal Forest)

वन सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार जिल्लामा वन क्षेत्रको करिब ५१.३१ अर्थात करिब (३६८८५ हेक्टर) ओगटेको पहाडि साल वनले सबैभन्दा बढी फैलावट रहेको छ । चुरे पहाडको अधिकाँश क्षेत्र, महाभारतको तोल्लो भु-भाग र दक्षिण मोहोडामा यस प्रकारको वन पाइन्छ । यस प्रजातिको वनको अधिकाँश क्षेत्र सितगंगा नगरपालिकामा पर्दछ । यसका अलावा जिल्लाका पाणिनी, मालारानी र छत्रदेवा गाँउपालिकाहरु, भुमिकास्थान र सन्धिखर्क नगरपालिका यस प्रकारको वनको फैलावट आंशिक मात्रमा रहेको पाइन्छ । साल यस प्रकारको वनको प्रमुख प्रजाति हो । सालका अलावा अस्ना, कर्मा, चिलाउने, बाँझी, बोटधाइरो, सिसौ, विजयसाल, जामुन, कटुस आदि प्रजातिहरु मिसिएर हुर्किएका हुन्छ ।

ग) खोटे सल्लाको वन (Pinus roxburghi)

वन सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार खोटेसल्ला (Pinus roxburghi) को वाहुल्यता रहेने यस किसिमको वनले जिल्लाको वन क्षेत्रको १६.१७ प्रतिशत अर्थात करिब (११६१३ हेक्टर) क्षेत्रफल ओगटेको छ । यस प्रकारको वन सितगंगा नगरपालिकाको माथिल्लो क्षेत्रमा दक्षिणी तर्फको मोहडा तथा अन्य स्थानिय तहको सुख्खा तथा तल्लो क्षेत्रमा यस प्रकारको वनको फैलावट रहेको छ । कहिकहि पहाडी सालसँग सल्ला मिसिएर हुर्किएका पाइन्छन् । करिब ३५ वर्ष अगाडि

जिल्लाको उत्तरी क्षेत्रमा सामुदायिक वन योजना तथा व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट वृक्षारोण गरिएको खोटे सल्ला अहिले वनको रूपमा विस्तार भएको छ ।

घ) गोत्रे सल्लाको वन (Pinus wallichaina)

वन सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार यस प्रकारको वनले जिल्लाको कुल वन क्षेत्रको करिब १३.४२ प्रतिशत अर्था करिब ९६४१ हेक्टर वन भुभाग अगटेको छ । जिल्लाको मालारानी र पाणिनी गाँउपालिकामा धेरै फैलावट रहेको यस प्रकारको वन अन्य स्थानिय तहमा भने आँशिक मात्रमा रहेको देखिन्छ । उपोष्ण हावापानी खोटे सल्ला र गोत्रे सल्लाको वन मिश्रित भएर रहेको हुन्छ । उक्त हावापानीमा खोटे सल्लाको वन दक्षिणी मोहडामा फैलिएको हुन्छ भने उत्तर मोहडामा भने गोत्रे सल्लाको वन रहेको हुन्छ तर महाभारतको सम शितोष्ण प्रकारको हावापानीमा यस प्रकारको वन सुख्खा तथा दक्षिणी मोहडा यसको फैलावट पाईन्छ । यस प्रकारको वन विस्तारमा मानविय क्रियाकलापले धेरै महत्वपूर्ण अर्थ राखेको हुन्छ ।

ङ) बाँझको वन (Quercus species)

वन सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार यस प्रकारको वनले जिल्लाको कुल वन क्षेत्रको २.०३ प्रतिशत अर्थात १४५८ हेक्टर भुभाग ओगटेको छ । जिल्लाको सितगंगा नगरपालिकामा बाहुल्यता रहेको यस प्रकारको वन अन्य स्थानिय तहमा अगन्य मात्रामा रहेको देखिन्छ । वर्षा वढी हुने क्षेत्रमा विस्तारमा कठिन हुने यस प्रकारको वन जिल्लाको दक्षिणी मोहडा भएको क्षेत्रमा विस्तार भएर रहेको छ ।

च) ठिमे सल्लाको वन (Tsuga demosa)

वन सर्भेक्षण तथा अनुसन्धान विभागले सन २०१५ मा प्रकाशन गरेको तथ्याङ्क अनुसार यस प्रकारको वनले जिल्लाको कुल वन क्षेत्रको .४६ प्रतिशत अर्थात ३३४ हेक्टर भुभाग ओगटेको छ । यस प्रकारको वन जिल्लाको पाणिनी गाँउपालिकामा रहेको छ ।

२.२. भौगोलिक आधारमा वनको किसिम

क) चुरे क्षेत्रको वन

यो वन क्षेत्र चुरेको फेदी देखि चुरे पहाड क्षेत्रमा फैलिएर रहेको छ । चुरेको तल्लो तटिय क्षेत्रमा मुख्य प्रजातिको रूपमा साल रहेको छ । यस क्षेत्रमा सोको अलावा असना, कर्मा, बाँझी, जामुन, हरि, वरि, अमला, खयर, कुसुम, वोटधयेरो आदि प्रजातिहरूको मिश्रण रहेको छ भने चुरेको माथिल्लो भुभागमा साल प्रजाति सँगै खोटे सल्ला, चिलाउने, असना, कुसुम लगायतका वोटविरुवाहरू पाईन्छन । यस जिल्लामा समुद्र सतहवाट ३०५ मिटर देखि १००० मिटर सम्मको उचाइमा Sub-tropical (उपोष्ण) प्रकारको हावापानी रहेको छ ।

चुरे तराई मधेश संरक्षण तथा व्यवस्थापन योजना, २०७४ का अनुसार जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ३७.९ प्रतिशत चुरे पहाड, ०.४ प्रतिशत भित्रि मधेश, ०.२ प्रतिशत भावर तराई गरी जम्मा ३७.६ प्रतिशत भूभाग चुरे क्षेत्रले ओगटेको छ ।

क) महाभारत क्षेत्रको वन

चुरेसँगै जाडिएको अर्को भूभाग महाभारत हो । महाभारत क्षेत्र यस जिल्लामा समुद्र सतहबाट करिब ६०० देखि २५१५ मिटर सम्मको उचाइमा फैलिएको छ । यस क्षेत्रको तल्लो भागमा उपोष्ण तर अग्ला भागहरूमा समशितोष्ण प्रकारको हावापानी पाइन्छ । त्यसकारण होचा भागहरूमा र कतिपय पहाडका दक्षिणी मोहडाहरूमा साल र अस्ना प्रजातिका वनहरू रहेका छन भने अन्य कतिपय भागमा चिलाउने कटुसका वनहरूको बाहुल्यता छ । त्यसैगरी कुनै कुनै स्थानहरूमा लालीगुराँसका वनहरू पनि पाइन्छन । साथै ९०० मि. भन्दा माथिका खासगरी दक्षिणी मोहडाहरूमा खोटोसल्लाका वनहरू पनि यत्रतत्र देखिन्छन् । यस क्षेत्रका वनमा जनसंख्या र पशुको चाप बढी छ ।

महाभारत क्षेत्रको दक्षिणी मोहडाका केही क्षेत्रहरूमा खोटे सल्लाको वन रहेको छ भने उत्तरतिर फर्केको पाखोमा चिलाउने (*Schima wallichii*) र कटुस (*Castanopsis indica*) मुख्य प्रजाति भएको र अन्य प्रजातिमा धाने, खल्टु, अंगेरो, मौवा, मयल, गुराँस, राजु, खोलेकाठ, लाटीमौवा, तिते, खिलुवा, झिनझिने, काफल, विलौनी, तेजपात, रयच, बाँझ, उत्तिस, काउलो, लाँकुरी, खिरो, पैयू, दुधिलो हुन् । दक्षिणी पाखोको Transitional Zone मा साल र सल्लाका रूख विरूवाहरू मिश्रित अवस्थामा पाइन्छन् । यस प्रकारको वन क्षेत्र प्रायः सल्लाको वृक्षरोपणको साथै अन्य प्रजातिको प्राकृतिक पुनरूत्पादन भई हुर्केको र घनत्वको हिसाबले मध्यम खालको रहेको पाइन्छ ।

२.३. निजी वन

प्रदेश वन ऐन, २०७८ को परिच्छेद १४ र प्रदेश वन नियमावली, २०७९ को परिच्छेद १२ मा निजी तथा सार्वजनिक जग्गामा वन सम्बन्धि व्यवस्था गरिएको छ । आ.व. ०७५।०७६ सम्म २२ वटा निजी वन दर्ता भएकोमा पछिल्लो कुनुनी व्यवस्था अनुसार यस कार्यालयको सिफारिसमा सम्बन्धित स्थानिय तहहरूमा निजी वन दर्ता हुने व्यवस्था निजी वन दर्ताको पछिल्लो विवरण एकिन गर्न सकिएको छैन ।

यस जिल्लामा आफ्नो निजी जग्गामा विगत देखि नै कालना किनार र खरबारीमा प्रशस्त मात्रामा रूख विरूवाहरू लगाई हुकाएको पाइन्छ । खाली स्थानमा निजी वन लगाउन चाहने कृषकहरूलाई डिभिजन वन कार्यालयले निःशुल्क रूपमा विरूवा तथा प्राविधिक सेवा समेत उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यस जिल्लामा निजी वन दर्ता गर्ने र ब्यवस्थापन गर्ने गरेको कम्मै पाईन्छ । निजी नर्सरीहरू स्थापना गरी बहुमुल्य जडिवुटी तथा बहुउद्देश्यीय वनजन्य प्रजातिहरूको उत्पादन, वितरण र वृक्षारोपणबाट एकातिर जिविकोपार्जनमा टेवा पुग्ने

अर्को तिर वन पैदावारको मागको आपूर्ति पुरा गर्न सहयोग पुरयाई सामुदायिक तथा सरकारी वन माथि पर्ने चापलाई कम गरी हरित क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान दिन सकिन्छ ।

२.४. वनयजन्तुहरुको विवरण

वनयजन्तु संरक्षणका लागि विशेष योजनाको अभावन रहेको यस जिल्लामा पाइने स्तनधारी, चराचुरुङ्गी, घर्सने र माछा वर्गका निम्नानुसारका वनयजन्तुहरु पाइन्छ ।

क. स्तनधारी

अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारले गर्दा अस्तित्व नै सङ्कटमा परेको, प्रकृतिमा सङ्कटापन्न अवस्थामा रहेको, लोपोन्मुख र अति नै दुर्लभ भैसकेको अर्थात् CITES को अनुसूची—१ मा परेको काठेभालु (*Melursus ursinus*) यसजिल्लाको चुरे तथा भावर क्षेत्रको प्रायः सबैजसो जंगलमा पाइन्छ । यसै अनुसूचीमा परेको चितुवा (*Panthera pardus*) पनि जिल्लाका सबैजसो जंगलमा पाइन्छ । CITES को अनुसूची—२ अर्थात् दुर्लभ हुँदै गएको र समयमै तिनको व्यापार नियन्त्रण हुन नसके अस्तित्व नै खतराजनक अवस्थामा पुग्नसक्ने आसामी वाँदर अर्थात् पहरे वाँदर (*Macaca assamensis*) यस जिल्लाको प्रायः सबै क्षेत्रको वन जंगलमा पाइन्छ । साधारणतया: यसले जंगली फलफूल र किरा फट्याडग्रा खाने हुँदा यसको प्रमुख वासस्थान भनेको चौडापाते रूख भएको वनजंगल हो । त्यस्तै यहाँको चुरे तथा भावर क्षेत्रको जंगलमा लंगुर (*Semnopithecus entellus*) पनि पाइन्छ । सोही अनुसूचीमा परेको चरीबाघ (*Felis viverrina*) चुरे तथा महाभारत पर्वतको जंगलमा फाट्टफुट्ट रूपमा भेटिने स्थानिय बासिन्दाहरुको भनाई छ । कुनै राष्ट्रद्वारा विशेषतः व्यापार नियन्त्रण गर्नका लागि प्रस्तावित वनयजन्तु एवं वनस्पतिहरुलाई CITES को अनुसूची—३ मा समावेश गरीएको फ्याउरो (*Vulpes bengalensis*) यहाँ फाट्टफुट्ट रूपमा देखापर्दछ । उपरोक्त बाहेक यहाँ स्याल, खरायो, वाँदल, रतुवा मृग, घोरल, राते, मलसाँप्रो, दुम्सी आदी पाइन्छन् ।

ख. चराचुरुङ्गी

CITES को अनुसूची—१ मा परेको चीर कालिजको साथै अन्य पन्छिहरुमा सुगा, वनकुखुरा, ढुकुर, चील, बाज, लुईचे, तिन्ना, जुरेली जस्ता चरा प्रजातिहरु यस जिल्लाको वनजंगलमा प्रशस्त भेटिन्छन् । यहाँ करिब ३५२ प्रजातिका चराहरु पाइने अनुमान गरीएको छ । तिनीहरुमा मुख्य गरी बकुल्ला, खेखौरा, चिल, कुक्लेरुवा, रानीचरा, बट्टाई, चखेवा, काठखोलिया, ढुकुर, धनेश, राजक, कर्कुलिया, फिस्टे, तिकुला, खरवक्ली, पल्टैया, खैरो ठुलो बकुलला, पिरौटा, काग, सुगा, गौथली, भुडिफोर, जुरेली, चिबे आदि प्रमूख छन् । जाडो र गर्मी मौसममा बेगलाबेगलै प्रकारका चराहरु अवलोकन गर्न सकिन्छ । यिनीहरु मध्ये बकुल्ला र स्थायी बसोवास गर्ने चरा हुन् भने केही चराहरु हिउँदमा साईबेरियाबाट यहाँ आउने गर्दछन् ।

ग. घस्रने वर्ग

यस वर्गमा मगर गोही (*Crocodylus palustris*), दुर्लभ रातो खोल भएको कछुवा (*Kachuga kachuga*) सहित ३ जातका कछुवा, अजिङ्गर (*Python molurus*), गोहोरो (*Varanus flavescens*) साथै गोमन, धामन, अजिङ्गर, बैरिकरेट अनेक प्रकारका सर्प तथा छेपारो, माऊसुलि, भानेमहुरा आदि पाइन्छन् ।

घ. माछा वर्ग

यस जिल्लामा ब्यवसायिक माछापालन तथा जिल्लाभित्र ठुला नदीहरू समेत नभएको कारणबाट प्रशस्त मात्रामा माछाहरू नपाईएतापनि जिल्लामा रहेका विभिन्न खोलानाल तालतलैयाहरूमा मंगुरी, वाम, ठेड, असला, वुधुना जस्ता प्रजातिका माछाहरू पाईन्छन्

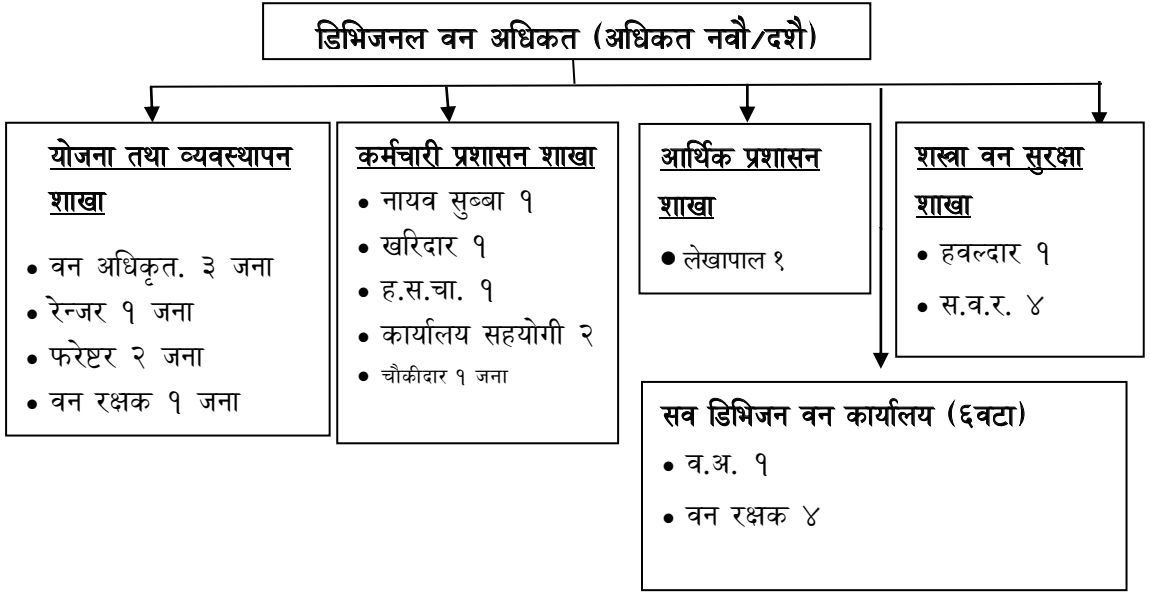
भाग-३ डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँचीको संक्षिप्त विवरण

३.१. पृष्ठभूमि

वि.सं. १९६४ सालमा वन व्यवस्थापनकै लागि नयाँ काठ महल र सो अन्तर्गत बाँके वनजाँच अड्डा कायम भएको पाइन्छ । वि.सं. २०१६ को दशकमा Working Plan office खडा गरिएको र उक्त समयमा नेपालमा वन विशेषज्ञलाई पहिलो पटक तराईमा Forest working Plan तयार गर्न लगाईएको पाइन्छ । वि. सं. १९९० को दशकमा विदेशबाट इ.ए. स्मिथ भन्ने वन विशेषज्ञ नेपाल आई वन कार्ययोजना र वनको संगठनात्मक योजना पेश गरेको र उनको सुझाव अनुसार वि.सं. १९९९ सालदेखि नेपालमा विभागीय स्तरको अड्डा बनाई तराईमा ३ सर्कल कार्यालय र १२ वन जाँच अड्डा खडा गरिएको थियो । त्यस अघि राजस्व लिएर जङ्गल विक्री गर्ने गरेकोमा त्यसवेला देखि वन व्यवस्थापनमा सुधार ल्याउन तराईका केही वन क्षेत्रको Working Scheme बनाईएको थियो । त्यसवेला देखि नै वन कार्य योजना अन्तर्गत Selection marking & Improvement marking गरी खडा रुखहरुको लिलाम गर्ने प्रथा प्रारम्भ भई वन सिमाना लगाउने र वनको हैसियत बढाउन लहरा काट्ने कार्यको थालनी भयो ।

राष्ट्रिय वन योजना २०३३ ले वन जङ्गललाई समयोचित तरिकाबाट व्यवस्थापन गरी राष्ट्रिय विकासमा सहयोग पुरयाउन देशभरमा ७ सर्कल, ४० वन डिभिजन कार्यालय र डिभिजन अन्तर्गत ४-७ रेञ्ज कार्यालय र हरेक रेञ्ज कार्यालय अन्तर्गत ४ बिटको व्यवस्था गरेको थियो । विकेन्द्रीकरण ऐन २०४० लागु भएपछि सबै जिल्लाहरु जस्तै यस जिल्लामा पनि जिल्ला वन कार्यालयको स्थापना भयो । सो भन्दा पहिले रिडी वन डिभिजन कार्यालयबाट यस जिल्लाको वन प्रशासन सञ्चालनमा रहेको थियो । त्यसैगरी निजामति सेवा ऐन, २०४९ को दोस्रो संशोधन अध्यादेश, २०६९ दफा २४ घ १ बमोजिम समायोजन पदस्थापन गरी आ.व. २०७०-०७१ बाट लागूहुने गरी वन विभागको केन्द्रिय संगठन तथा मातहतका जिल्ला वन कार्यालयहरुको संगठनमा फेरबदल भई जिल्ला वन कार्यालय, अर्घाखाँची अन्तर्गत १ वटा सेक्टर वन कार्यालय र ८ वटा इलाका वन कार्यालयहरु रही आएकोमा देश संघीय संरचनामा गै सकेपछि नेपाल सरकार सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०७५/०३/३२ को संरचना अनुसार एक डिभिजन वन कार्यालय र मातहतका रहने गरी ६ वटा सब डिभिजन वन कार्यालयहरु रहने व्यवस्था मिलाईएको छ । जिल्लामा रहेका ६ वटा पालिकामा पर्ने वन कार्यक्षेत्रको हिसाबले सितगंगा नगरपालिकामा दुई वटा सब डिभिजन वन कार्यालय, मालारानी र छत्रदेव गाँउपालिका समेटने गरी एक सब डिभिजन वन कार्यालय तथा बाँकी ३ पालिकामा एक एक सब डिभिजन वन कार्यालयहरु रहनेगरी वन संगठनको पुर्नसंरचना गरिएको छ ।

दरवन्दी चार्ट

तालिका १२ दरवन्दी तेरिज

सि.न.	सेवा/समुह/उपसमुह	पद/श्रेणी	तह	स्वीकृत दरवन्दी
१	वन/ज.फ	डि.व.अ./रा.प. द्वितीय	नवौ/दशौ	१
२	वन/ज.फ	व.अ./रा.प. तृतीय	सातौ/आठौ	९
३	वन/ज.फ	रेन्जर/रा.प.अन.प्रथम	पाचौ/छैठौ	१
४	प्रशासन/सा.प्र.	ना.सु/रा.प.अन.प्रथम	पाचौ/छैठौ	१
५	प्रशासन/लेखा	लेखापाल/रा.प.अन.प्रथम	पाचौ/छैठौ	१
६	प्रशासन/सा.प्र.	खरिदार/रा.प.अन.द्वितीय	चौथो/पाचौ	१
७	वन/ज.फ	फरेष्टर/रा.प.अन.द्वितीय	चौथो/पाचौ	२
८	विविध	स.व.र.हवलदार/रा.प.अन.तृतीय	तह विहिन	१
९	वन/ज.फ	वन रक्षक/श्रेणी विहिन		२५
१०	प्रशासन	ह.स.चा./श्रेणी विहिन		२
११	प्रशासन	क्रा.स./श्रेणी विहिन		२
१२	प्रशासन	चौकिदार/श्रेणी विहिन		१
१३	विविध	स.व.र./श्रेणी विहिन		४
कुल जम्मा				५१

डिभिजन वन कार्यालय मातहतमा रहेका ६ वटा सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको नामावली र कार्यक्षेत्रको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका १३ सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्रको विवरण

सि.नं.	नाम	कार्यक्षेत्र पर्ने स्थानिय तहको नाम	मुकाम
१	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क नगरपालिका	सन्धिखर्क-१
२	पाणिनी	पाणिनी गाँउपालिका	पाणिनी-३ दुर्गाफाँट
३	मालारानी छत्रदेव	मालारानी र छत्रदेव गाँउपालिका	मालारानी-२ डाँडाकटेरी
४	भुमिकास्थान	भुमिकास्थान नगरपालिका	भुमिकास्थान-८ हटिया
५	वाणगंगा	सितगंगा नगरपालिका अन्तरगतका वडा न ७ देखी ११, १३ र १४	शितगंगा-१२ डोहोटे
६	शितगंगा	सितगंगा नगरपालिका अन्तरगतका वडा न १ देखी ६ र १२	शितगंगा-११ खयरभट्टी

३.२. भौतिक संरचना

यस डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत ६ वटा सब डिभिजन वन कार्यालयहरू रहेका छन् । भौतिक संरचनाको हिसावले यो डिभिजनको अवस्था अति नै दयनीय रहेको छ । डिभिजन वन कार्यालयको आफ्नै प्रशासकीय र कर्मचारी निवास गरी २ वटा भवन, सन्धिखर्क, वाणगंगा र पाणिनी सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको गरी जम्मा ३ वटा भवन रहेकोमा सन्धिखर्क सब डिभिजन वन कार्यालयको भवनमा शसस्त्र प्रहरी बलको बसोवास रहेकोले ४ वटा सब डिभिजन वन कार्यालयहरूले भाडाका भवनहरूबाट सेवा प्रदान गरीरहेको अवस्था छ । डिभिजन वन कार्यालय र अन्तर्गतका कार्यालयहरूका भवन तथा जग्गाको विवरण अनुसूची ५ मा दिइएकोछ ।

३.३. डिभिजन वन कार्यालयबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- वन संरक्षण, संवर्धन र विकास
- वनजन्य अपराधको नियन्त्रण र नियमन
- प्रचलित नीति अनुसार सम्भाव्य सामुदायिक वन क्षेत्रहरूको पहिचान, योजना निर्माण, विकास, व्यवस्थापन र नियमन
- वनको दीगो एवं वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि

- निजी वन दर्ताका लागि सम्बन्धित स्थानिय तहहरूमा प्रविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने
- वन पैदावार सङ्कलन, सदुपयोग र विक्री वितरणमा नियमन,
- स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम नर्सरी सञ्चालन, विरुवा उत्पादन, विरुवा वितरण, वृक्षरोपण
- निजी तथा सार्वजनिक जग्गामा वन विस्तारका लागि आवश्यक सीप र ज्ञानको हस्तान्तरण
- घरकाज तथा दैवी प्रकोप पीडितको लागि काठ, दाउरा आपूर्ति व्यवस्थापन
- नदी प्रणाली लगायत चुरेक्षेत्रको संरक्षण तथा नदीजन्य पदार्थको सदुपयोगमा नियमन
- सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन प्रवर्धन गरी स्थानिय स्तरमा रोजगारीका अवसर श्रृजना गर्ने गरी कार्यक्रम संचालन
- साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षणका लागि स्वीकृत कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन
- वन्यजन्तु र मानवबिच द्वन्द ब्याबस्थापन
- जिल्लामा रहेका सिमसार क्षेत्रको संरक्षणका गर्ने गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको
- जिल्लामा विभिन्न स्थानलाई पकेट क्षेत्र घोषणा गरी जडिबुटीका विरुवा रोपण मार्फत स्थानिय स्तरमा आयआर्जनका वृद्धि हुने गरी पकेट क्षेत्र विशेष कार्यक्रम संचालन गरिएको

३.४. समस्याहरू

क) कानुनि तथा नितिगत समस्या

- वन क्षेत्र भित्रको एकिकृत योजना नहुनु (वन, वनस्पती, भू-संरक्षण, वन्यजन्तु) ।
- एकिकृत क्षमता अभिवृद्धि र प्रचार प्रसार कार्यक्रम नहुनु ।
- स्वीकृत कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न पुर्णरूपमा राजनैतिक, आर्थिक, भौतिक र नीतिगत सहयोग प्राप्त नहुनु ।
- दरवन्दी बमोजिम कर्मचारी र सवारी साधन उपलब्ध नहुनु/भौतिक सुविधा नहुनु ।
- स.व.र.को कमी र तिनिहरूको कार्य सैनिक/प्रहरी जस्तो हुने तर निजामति ऐन अनुसार सञ्चालन हुनु ।

ख) वनको संरक्षण र व्यवस्थापनमा समस्या

- ✓ चुरेमा रहेका वनको वन सम्बर्द्धन प्रणालिमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न कठिनाई ।
- ✓ जनशक्ति, सवारी साधनको कमीका कारण नियमित अनुगमन र वन विकास कार्य सम्पादनमा कठिनाई ।
- ✓ विभिन्न सरकारी तथा गैह्रसरकारी निकायहरूबाट गरिने भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य मापदण्ड विपरित संचालन गरि वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग ।

- ✓ स्थलगत रूपमा काम गर्दा आवश्यक पर्ने कम्प्यूटर, प्रिन्टर, कम्पास, जि.पि.एस .जस्ता अत्यावश्यक सामानहरूको कमी हुनु ।
- ✓ सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूले समुहको आम्दानिलाई वन व्यवस्थापन कार्यमा भन्दा सामुदायिक विकासका कार्यलाई प्रथिमिकतामा राखि रकम खर्च गर्नु ।
- ✓ जडिवुटी/गैरकाष्ठ वन पैदावारको समुचित व्यवस्थापन र उपयोग हुन नसक्नु ।
- ✓ समूहहरूमा संचालित आय आर्जनका कार्यहरूद्वारा आशातित उपलब्धि हासिल हुन नसक्नु ।
- ✓ चुरे पहाडको क्षेत्रमा भु-क्षयको अत्याधिक समस्या रहेको ।
- ✓ माहाभारत क्षेत्रका मुख्यतया सल्ला प्रजातीको बाहुल्यता रहेका अधिकांश सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू निस्क्रिय हुँदा व्यवस्थापन गर्न असहज भएको ।
- ✓ वन क्षेत्रमा वर्षेनी लाग्ने वन डढेलो, काठ चोरी, चरिचरण, अतिक्रमण, वन्यजन्तु चोरी शिकार जस्ता कार्य नियन्त्रणको लागी विशेष बजेट नहुनु ।

ग) मानविय श्रोत तथा भौतिक पूर्वधारमा समस्या

- ✓ पछिल्लो पुनसंरचना अनुसार साविकमा ८ इलाका वन कार्यालय मार्फत सेवा प्रभाव हुँदै आएकोमा हाल ६ वटा सव डिभिजन वन कार्यालयहरूबाट मात्र सेवा प्रभाव हुँदै आएको साथै २ वटा सव डिभिजन वन कार्यालयको मात्र भवन रहेकोले सेवा प्रभावमा कठिन रहेको ।
- ✓ भौगोलीक अवस्था अनुसार कार्यालयमा आवश्यक सवारी साधन तथा अन्य प्राविधिक उपकरणहरू नभएको ।
- ✓ सव डिभिजन वन कार्यालयहरूको संगठन संरचना अव्यवहारिक र अमिल्दो रही ।
- ✓ कार्यालयको दरबन्दी अनुसार पदपूर्ती हुन नसकेको ।
- ✓ शसस्त्र वन रक्षक र हतियारको अभावले वनको गस्ती गराउन चुनौती पूर्णरहेको ।

घ) अन्य समस्याहरू

- ✓ मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन अन्तर्गत समस्याग्रस्त वन्यजन्तु उद्धारको लागि दक्ष कर्मचारी तथा प्राविधिक उपकरणहरू नभएको ।
- ✓ धेरै पुरानो अतिक्रमण रहेकोले उक्त अतिक्रमित जग्गा पुनस्थापना गर्न नसकिएको ।
- ✓ चुरे क्षेत्रबाट बहने चोरखोला, वाणगंगा, गुडुरुड खोला आदिबाट यदाकदा अवैध ढङ्गले ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा सङ्कलन गरी चोरी निकासी तथा स्थानिय नियकासंग क्षेत्राधिकार समेत को विषयमा समस्या रही । यद्यपी हाल प्रदेश ऐन र नियमावालीमा व्यवस्था भए बमोजिम वन क्षेत्र भित्रको खोला

खोल्सी व्यवस्थापनका लागि स्थानीय समुदायसंगको सहकार्यमा संचालनमा रहेपछि उक्त समस्या विस्तारै कम हुँदै जाने विश्वास लिइएको ।

- ✓ विगत लामो समय देखी नै जिल्लाको दक्षिणी भागमा कपिलवस्तु जिल्लासँग जोडिएको वनहरुमा रहेको सीमा विवाद यथावत रहेको छ । दुवै जिल्लाका डिभिजन वन कार्यालयको आपसी समन्वयमा सिमाना कायम भई कार्य सञ्चालन भईरहेको भए तापनि हालसम्म अर्घाखाँची र कपिलवस्तु जिल्ला बीचको स्पष्ट सिमाना कायम नभएको कारण समय समयमा कठिनाई उत्पन्न हुने गरेको छ ।
- ✓ विगतको द्वन्द्वकालमा कार्यालयका अभिलेखहरु नष्ट भएको कारण पुरानो बेरुजु फछ्यौँट हुन नसकेको
- ✓ विगतको द्वन्द्वकालमा कित्ता नापी नक्शाहरु नष्ट भएको कारण सेवाग्राहीलाई माग बमोजिम सेवा प्रदान गर्न कठिन भएको (जस्तै दुरी प्रमाणित, निजी जग्गाका रुख कटान आदि)

३.५. चूनौतीहरु

- ✓ सामुदायिक वन मार्गदर्शन तथा सा.व.उ.समुहको आर्थिक कार्यविधि निर्देशिका २०७३ अनुसार समुहको आर्थिक परिचालन गराउने कार्य ।
- ✓ प्रायजसो सा.व.उ.स.हरु पारदर्शी, सुशासन तथा समावेशीको अवधारणाको अवलम्बन गर्नसक्नुको कारणले शुसासनको अनुगमन तथा प्रवर्द्धन कसरी गर्ने ।
- ✓ खुल्ला चरिचरनलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- ✓ अनियन्त्रित पुर्वाधार विकास निर्माण र दिगो विकासको अवधारणालाई वेवास्ता गरिएको ।
- ✓ सामुदायिक वनमा आय आर्जन वृद्धिहुने खालका व्यवसायिक कार्यक्रमहरु दिगो रुपमा संचालन गर्न गराउन ।
- ✓ नदि कटान तथा भु क्षयलाई नियन्त्रण ।
- ✓ वन सम्बर्द्धन प्रणालिमा आधारित कार्ययोजना तयारि र कार्यन्वयनमा समस्या

३.६. सिकाईहरु:

क. नर्सरी र विरुवा उत्पादन:

- ✓ उच्च प्रविधिको हाईटेक नर्सरी स्थापना गरि गुणस्तरिय बहुवर्षिय विरुवा उत्पादन गर्न सकेमा वृक्षारोपण कार्यक्रम प्रभावकारी हुने

ख. वृक्षारोपण:

- ✓ मेस वायर र जैविक पोल सहितको घेरावार गरि बहुवर्षिय विरुवा वृक्षारोपण गर्न सकेमा वृक्षारोपण कार्यक्रम प्रभावकारी हुने ।
- ✓ घेरावार सहितको वृक्षारोपण कार्यको लागि प्रयास रकम विनियोजन हुन नसक्दा वृक्षारोपण कार्यक्रम प्रभावकारी रूपले सम्पन्न गर्न कठिन भएको ।

ग. चुरे संरक्षण तथा खोला- खोलिस व्यवस्थापन:

- ✓ चुरे क्षेत्रमा निर्माण गरिने संरक्षण पोखरीहरू विस्तारित रूपमा निर्माण गर्न सकेमा पानी संचितीकरण र प्रवाहिकरणमा वृद्धि हुने ।

घ. वन डढेलो नियन्त्रण:

- ✓ पत्कर संकलन गरि प्रांगारिक मल बनाउने कार्य वन डढेलो नियन्त्रणको लागि प्रभावकारी भएता पनि उक्त कार्यक्रमको लागि विनियोजित बजेट न्यून रहेको ।

ङ. चोरी कटानी:

- ✓ नियमित रूपमा वन व्यवस्थापन कार्य हुन नसक्दा माग वमोजिमको वन पैदावर आपूर्ति नभई चोरी कटानीको घटना हुने गरेको ।

च. चोरी सिकारी:

- ✓ चोरी सिकारी नियन्त्रणको लागि सुराकि परिचालन र नियमित गस्ति प्रभावकारी हुने ।

छ. वन अतिक्रमण:

- ✓ वन अतिक्रमण नियन्त्रणको लागि राजनितिक प्रतिवद्धता प्रमुख रहने र आवादी र वन क्षेत्र जोडिएको क्षेत्रमा स्थायी घेरावार लगाउदा अतिक्रमण बढ्ने क्रम रोकिने ।

ज. सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम:

- ✓ नियमित रूपमा वन व्यवस्थापन कार्य हुन नसक्दा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह निस्कृय रहेको ।
- ✓ लेखा व्यवस्थापन तथा खरिद प्रक्रिया सम्बन्धी उपभोक्ता समूहका पदाधिकारीहरूमा प्रयास ज्ञान नहुँदा आर्थिक गतिविधिहरू पारदर्शी र कानून सम्मत हुन नसकेको ।

झ. जडिबुटी विकास कार्यक्रम:

- ✓ निजी जग्गामा व्यवसायिक रूपमा जडिबुटी खेती विस्तार कार्य गर्न सकेमा जडिबुटी विकास कार्यक्रम प्रभावकारी हुने ।

- ✓ महाभारत क्षेत्रमा भुगोल र हावापानी सुहाउदो प्रजातिहरू जस्तै तेजपात, चिउरी, तेजपात, टिमुरलाई वन क्षेत्रमा विस्तार गर्न सकेमा स्थानीय जनताको आय आर्जनमा टेवा पुग्ने ।

ज. वन उद्यम प्रवर्द्धन कार्यक्रम:

- ✓ वन पैदावारमा आधारित उद्यम स्थापना तथा प्रवर्द्धन गर्न सकेमा प्रभावकारी हुने ।

ट. राष्ट्रिय वन विकास कार्यक्रम:

- ✓ समुदायलाई हस्तान्तरण गरी बाँकी रहेको सरकारद्वारा व्यवस्थित वन संरक्षण खण्डको रूपमा व्यवस्थापन गर्ने गरी जोडिएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई हस्तान्तरण गर्न सकेमा व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने ।

ठ. निजी तथा कृषि वन विकास कार्यक्रम:

- ✓ एकै क्लष्टरमा व्यवसायिक रूपमा निजी तथा कृषि वन विकास कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सबै कृषकहरूलाई जग्गा उपलब्ध गराउने सवालमा सहमत गराउन कठिन भएको ।

भाग ४- वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति

दीगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वन पैदावारलाई समग्र आर्थिक गतिविधिसंग जोड्दै समृद्ध नेपालको परिकल्पना गरीएको छ । वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, जलाधार, संरक्षित क्षेत्र र जैविक विविधताको समुचित संरक्षण, दीगो व्यवस्थापन र सदुपयोग गर्दै वनको व्यवशाथीकरणका माध्यमले रोजगारी सृजना, आयवृद्धि, जिविकोपार्जनमा सुधार एवं वन क्षेत्रमा सुशासन कायम गरी मूलकलाई समृद्ध बनाउने दीगो विकाश र वातावरणीय सन्तुलन कायम राखी वनको हैसियतमा सुधार ल्याउन दीगो वन व्यवस्थापनलाई प्राथमिकता दिईएको छ । जिल्लाको समग्र वन क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्दै लुम्बिनी प्रदेश सरकारको दिर्घकालिन सोचका रूपमा रहेको समृद्ध लुम्बिनी, आत्मानिर्भार प्रदेश भन्ने महत्वकांक्षी नारा लाई साकार बनाउने हेतुले आर्थिक वर्ष २०७९।०८० मा डिभिजन वन कार्यालय, अर्घाखाँचीबाट कार्यक्रम तर्फ औषत करिब ९४.२९ प्रतिशत वित्तीय प्रगति र ९७ प्रतिशत भौतिक प्रगति तथा प्रशासनिक खर्च तर्फ औषत करिब ८१.३५ प्रतिशत वित्तीय प्रगति गरी समग्रमा ८७.०८ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएकोछ । यसलाई उत्साहजनक प्रगति भन्न सकिन्छ । कार्यक्रम अनुसारको लक्षित बजेट, वित्तीय प्रगति र भौतिक प्रगतिलाई तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको ।

तालिका १४ कार्यक्रम अनुसार वार्षिक प्रगतिको अवस्था

सि. न	ब.उ.सि.न.	कार्यक्रम/आयोजनाको नाम	वार्षिक बजेट		जम्मा खर्च		वार्षिक प्रगति	
			पुजिगत	चालु	पुजिगत	चालु	वित्तीय	भौतिक
१	३२९०००१२	वन वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन	१२८.२०	१२.३८	११९.७१	११.३३	९३.२२	९५
२	३२९०००१३	जडिबुटी तथा गैहकाष्ठ वन पैदावार विकास	२०.५०	१.५०	१९.०१	०.४०	८८.२०	९२
३	३२९०००१५	वन क्षेत्र भित्रका खोलाखोल्सी व्यवस्थापन	१५.००	०.००	१४.९७	०.००	१००.०	१००
४	३२९०००१७	वन उद्यम र पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२५.००	०.००	२३.९०	०.००	९५.६०	१००
५	३२९०००१८	कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन	६६.३१	०.००	६६.०१	०.००	९९.५३	१००
६	३२९९११२३	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन	२३.००	४.७५	२०.२३	४.४२	८८.८४	९०
७	३२९९११२५	जडिबुटी विकास कार्यक्रम	१९.००	०.००	१७.३०	०.००	९१.०४	९७
८	३२९९११२८	वातावरण विभाग	१०.००	०.००	९.७६	०.००	९७.६०	१००
कार्यक्रम तर्फको जम्मा			३०७.०१	१८.६३	२९०.८९	१६.१६	९४.२९	९७

सि. न	ब.उ.सि.न.	कार्यक्रम/आयोजनाको नाम	वार्षिक बजेट		जम्मा खर्च		वार्षिक प्रगति	
			पुजिगत	चालु	पुजिगत	चालु	वित्तिय	भौतिक
९	३२९०१०१२	डिभिजन वन कार्यालय	२.००	३४४.६९	१.९७	२७३.९१	७९.५७	
१०	३२९९११२७	वन तथा भु संरक्षण विभाग	०.००	३१.१५	०.००	२५.६६	८२.३७	
११	३२९९११२९	डिभिजन वन कार्यालय	०.००	३१.२५	०.००	३१.२५	१००.०	
प्रशासनिक खर्च तर्फको जम्मा			२.००	४०७.०९	१.९७	३३०.८१	८१.३५	
कुल जम्मा			३०९.०१	४२५.७२	२९२.८५	३४६.९७	८७.०८	

४.१. वन वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रम (३२९०००१२)

प्रदेश अन्तर्गत पर्ने वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधताका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी तिनिहरूको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन मार्फत नेपाल सरकारले लिएको समृद्धिका लागि वन राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्ने गरी वन क्षेत्रलाई उत्पादनमुखि कार्यक्रम संचालन गर्ने तथा उत्पादनको क्षेत्रमा देखिएका सस्याहरू पहिचान गरि क्रमिक रूपमा समाधानका उपायहरूको खोजि गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने र उक्त क्षेत्रमा स्थानिय बासिन्दाहरूको संलग्नतालाई सुनिश्चित गर्दै हरित रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने गरी तोकिएका विभिन्न क्रियाकलापहरू मध्ये अधिकांश कार्यहरू सम्पादन भएका छन् । यस कार्यक्रम अन्तर्गत ९ वटा मुख्य अन्तर्गत विभिन्न क्रियाकलापहरू मध्ये अधिकांश क्रियाकलापहरू सफलतापूर्वक सम्पादन भएका थिए । चालु आर्थिक बर्षमा यस कार्यक्रम संचालन गर्न कुल १ करोड ४० लाख ५८ हजार मात्र रुपैया बजेट व्यस्था भएकोमा करिब कुल १ करोड ३१ लाख ०४ हजार बजेट खर्च भएको थियो । यस कार्यक्रममा व्यवस्था भएको बजेटबाट समग्रमा वित्तीय प्रगती ९३.२२ र भौतिक प्रगती ९५ प्रतिशत (विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा) भएको थियो । कार्यक्रम अनुसारका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू तथा उपलब्धीहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. वनमा आधारित उत्पादन तथा व्यवस्थापन (का.शि.नं. ११.४.१७.३)

सरकारद्वारा व्यवस्थित वनमा हावाहुरी वा अन्य कारणले ढलेका रुखहरू तथा वारिसे, वेवारिसे, मुद्धाको सिलसिलामा वरामद वन पैदावारको संकलन तथा घाटगद्दीमा व्यवस्थापन गरी वन पैदावारको गणस्तर खस्कन नदिई राष्ट्रि तथा प्रादेशिक अर्थतन्त्रमा योगदान दिन लक्ष्य रहेको यस कार्यक्रमबाट वाणगंगा र शितगंगा सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा पर्ने राष्ट्रिय वन ढलेका रुखहरू तथा विभिन्न वेवारिसे तथा मुद्धा लगायतका वरामद भएका काठहरू घटगद्दी व्यवस्थापन तथा लिलाम विक्रि लतायका कार्यमा खर्च भएको थियो । आ.व. ०७९।०८० यस कार्यक्रमबाट २४२१३.३२ क्यु फिट काठ तथा ३७.५ चट्टा दाउरा संकलन गरी प्रचलित कानुन बमोजिम लिलामा विक्रि गरिएको थियो ।

२. सामुदायिक वनमा वन सम्बद्धन (थिनिङ्ग) क्रियाकलाप (का.शि.नं. ११.४.१७.५५)

वनको गुणस्तर वृद्धिका लागि संचालन गरिने विभिन्न वन सम्बद्धनका क्रियाकलापहरू मध्ये थिनिङ्ग एक महत्वपूर्ण क्रियाकलाप हो । जसको माध्येमाबाट लाश्रा र पोलको बाक्लो उपस्थितिबाट अपेक्षाकृत रूपमा रुखको वृद्धिमा परेको असरलाई न्युनिकरण गरी वनको उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने लक्ष्य रहेको यस कार्यलक्रमबाट चालु आर्थिक वर्षमा जिल्लाको २३ हेक्टर क्षेत्रफलमा थिनिङ्ग कार्य सम्पन्न गएको छ ।

तालिका १५ थिनिङ्ग कार्य गरिएका सामुदायिक वनहरू

सि.न.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	परिमाण हेक्टर	जिम्मेवार व्यक्ति/कर्मचारी
१	रिपाहापाखो	सन्धिखर्क-१	२	फरेष्टर प्रकाश मल्ल
२	पात्लेस्याखोला	सन्धिखर्क-५	३	
३	गाजरीपाखो	सन्धिखर्क-८	३	
४	जिखौदी भेडामारे	सन्धिखर्क-४	२	
५	जाबुनेपाली	शितगंगा-८	५	व अ मरिच कुमार लामा
६	मजुरेडाँडा	शितगंगा-१२	५	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
७	सुन्दरसौरा	मालारानी-१	२	व अ पन्नाला भट्टराई
८	श्रीनगर महिला	मालारानी-२	२	
९	झिरमथान	छत्रदेव-६	२	
१०	मथुरा	छत्रदेव-३	२	
११	ढाड	मालारानी-५	२	

३. पञ्च बर्षिय वन व्यवस्थापन योजना तयारी (का.शि.नं. ११.४.१७.२३२)

संघीय वन ऐन र नियमावली तथा लुम्बिनी प्रदेश वन ऐन र नियमालीमा उल्लेख भए बमोजिम वन विकास तथा संरक्षण कार्यक्रम संचालनको लागि पुरानो पञ्च बर्षिय कार्ययोजनाको म्याद समाप्त भई समय सापेक्ष पुन अध्यावधिक गरि संशोधनका लागि लुम्बिनी प्रदेश वन ऐन र नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको कार्यसूची तगार गरी वन तथा वातावरण मन्त्रालय, राप्ति उपत्यका दाङबाट स्वीकृत भएको कार्यसूची बमोजिमको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन तयारी तथा वर्तमान अवस्थाको वनको अवस्था, जिल्लाको माग र आपूर्तिको अवस्था, निकासीयोग्य वन पैदावारको परिमाण, वनको वर्तमान अवस्था लगायतका लुम्बिनी प्रदेश वन नियमावलीको नियम ३ को उपनियम ३ संग सम्बन्धित अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा सेवा प्रदायक रिसोर्स म्यानेजमेन्ट कन्सल्टेन्सी, नेपालगञ्ज-१८ बाँके मार्फत तयार गरी स्वीकृतिको लागि वन निर्देशनालय, रुपन्देहीको सिफारिसमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय, राप्ति उपत्यका दाङबाट स्वीकृत भएको ।

४. सामुदायिक वनमा वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्ययोजना संशोधन तथा तयारी (का.शि.नं. ११.४.१७.३७२)

लुम्बिनी प्रदेश वन ऐन, २०७८ को दफा २३ (५) को कार्यान्वयन गरी वनको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्दै दिगो रूपमा वन पैदावार प्राप्त गर्ने उदेश्यका साथ वृहत्तर रूपमा वन वाली स्थापना गर्न, हुर्काउन, स्याहार सम्भार तथा पुनरुत्पादन नियमन गर्न उपयुक्त वन सम्बर्द्धन प्रणाली अवलम्बन गरी विगतमा तयार भई नेपाल सरकारको निर्णयबाट रोक्का भई पछिल्ला दुई वर्षमा कार्यान्वयन हुन नसकेको आर्थिक रूपमा कमजोर रहेका तपसिलमा उल्लेखित सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन मापदण्ड, २०७९ बमोजिम सेवा प्रदायकबाट संशोधन गरी कार्यान्वयन गरीएको ।

तालिका १६ वन सम्बर्द्धन प्रणाली आधारित मापदण्ड अनुसार संशोधन गरिएका सामुदायिक वनहरू

सि.न.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	सेवा प्रदायक
१	प्रगतिशिल	शितगंगा-११	प्रि.फाइभ नेपाल मल्टी प्रपोज प्रा.ली
२	माइकोटडाँडा	शितगंगा-९	
३	वराह	शितगंगा-९	
४	लक्ष्मी महिला	शितगंगा-९	
५	मजुरेडाँडा	शितगंगा-१२	मकवानपुर वन प्राविधिक समाज
६	डोहोटे	शितगंगा-१२	
७	लहरी	शितगंगा-१४	
८	पावर	शितगंगा-१४	
९	गोपालसिद्ध	पाणिनी-१	रिसोर्स म्यानेजमेन्ट कन्सल्टेन्सी

५. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको कार्ययोजना नविकरण (का.शि.नं. ११.४.१७.७)

आर्थिक स्थिती कमजोर भई कार्ययोजना म्याद समाप्त भई कार्ययोजना नवीकरण नभएका कारण वन संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगमा प्राविधिक समस्या उत्पन्न भएका जिल्लाका चुरे तथा महाभारत क्षेत्रमा पर्ने २६ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको दश वर्षिय कार्ययोजना तयार गरी नविकरण गरीएको ।

तालिका १७ नविकरण गरिएका सामुदायिक वनको विवरण

सि.न	स.डि.व.का.	स्थानिय तह	वडा नं.	सामुदायिक वनको नाम	घरघुरी	क्षेत्रफल हे.	पुनरावलोकन मिति
१	भुमिकास्थान	भुमिकास्थान	२	जाउनटारी	७५	१४.०४३	०८०-०३-२१
२	भुमिकास्थान	भुमिकास्थान	६	रानी	७३	९४.५६	०८०-०३-२१
३	मालारानी छत्रदेव	छत्रदेव	४	ऐश्वर्य महिला	८०	१९.६६	०८०-०३-२४
४	मालारानी छत्रदेव	छत्रदेव	५	धाराखोला ठूलोवन	१७०	४४.८६	०८०-०३-२१
५	मालारानी छत्रदेव	छत्रदेव	६	फूल्ली लाकुरडाँडा	११०	९.८८	०८०-०३-२१
६	मालारानी छत्रदेव	छत्रदेव	६	कोल धनमुना	१५१	७.५९	०८०-०३-२१
७	मालारानी छत्रदेव	छत्रदेव	८	घैयार	७५	१४.०८	०८०-०३-२१

सि.न	स.डि.व.का.	स्थानिय तह	वडा नं.	सामुदायिक वनको नाम	घरघुरी	क्षेत्रफल हे.	पुनरावलोकन मिति
८	मालारानी छत्रदेव	मालारानी	१	वारमासे वसेनी	१२६	३०.५७	०८०-०३-२१
९	मालारानी छत्रदेव	मालारानी	७	फिरफिरे	२६	१३.७५	०८०-०३-२१
१०	मालारानी छत्रदेव	मालारानी	८	टुनीगौरा किरामारे गौरा	२०७	१०.५१	०८०-०३-२४
११	शितगंगा	शितगंगा	८	शिवशक्ति	२४०	२७९.९५	०८०-०३-२४
१२	शितगंगा	शितगंगा	११	कालिदमार	३१	३२४.५५	०७९-१२-३१
१३	शितगंगा	शितगंगा	११	साउनेपानी गरुडभिर	७६	२०४	०८०-०३-३१
१४	शितगंगा	शितगंगा	११	हरियाली चिसापानी महिला	७२	२७०.२	०८०-०३-३१
१५	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	४	वडाखोला	४६	२३.५७	०८०-०३-२४
१६	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	४	गियापानी	४७	३३.४२	०८०-०३-२३
१७	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	४	जुकेपाटा काफलखोला	११६	५३.८६	०८०-०३-२३
१८	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	६	रानी	१०६	७.३३	०८०-०३-२३
१९	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	६	सतिनेटा पिडाल्ने	५८	९.७६	०८०-०३-२३
२०	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	७	दोभान	९९	१३.२७	०८०-०३-२४
२१	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	८	भद्री	१३९	६१.८१	०८०-०३-२३
२२	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	८	गुनाथुम पोखराडाँडा	९९	६३.१	०८०-०३-२४
२३	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	८	गोरूथूङ्गा देउराली	७३	७३.३	०८०-०३-२४
२४	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	११	भालजय	४७	३३.७३	०८०-०३-२३
२५	सन्धिखर्क	सन्धिखर्क	१२	वरेखोला	२२७	५५.०३	०८०-०३-२४

६. लेखा अभिलेख कार्यालय व्यवस्थापन र सुशासन अभिवृद्धि तालिम (का.शि.नं. ११.४.१७.८)

सामुदायिक वनको लेखा श्रोस्ता प्रणालिलाई चुस्तदुरुस्त राखी सामाजिक उतरदायित्व कायम गर्न तथा सुशासन अभिवृद्धि गरी लेखाप्रणालीमा देखिने समस्या निवारणका लागि जिल्लाका सामुदायिक वनहरूलाई ५ वटा कलस्टरमा विभाजन गरी सामुदायिक वनको आर्थिक कार्यविधि निर्देशिका, २०७३ लगायतका अन्य लेखा तथा कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धि एक दिने लेखा अभिलेख, कार्यालय व्यवस्थापन र सुशासन अभिवृद्धि तालिम संचालन गरिएको ।

तालिका १८ लेखा अभिलेख, कार्यालय व्यवस्थापन र सुशासन अभिवृद्धि तालिम

सि.न.	सब डिभिजन वन कार्यालय	उपस्थित सा.व. संख्या	उपस्थिति संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	वाणगंगा	६	२०	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	शितगंगा	१०	२५	व अ मरिच कुमार लामा
३	पाणिनी	५	३०	व अ मोहन मिश्र
४	भुमिकास्थान	७	३०	व अ मोहन मिश्र
५	मालारानी-छत्रदेव	८	३२	व अ पन्नालाल भट्टराइ

७. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको अनुगम, मुल्याङ्कन र अभिलेखिकरण (का.शि.नं. ११.४.१७.१०)

जिल्लामा रहेको ४४५ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह मध्ये ३८० वटा सामुदायिक वनको अनुगमन गरी उक्त अनुगमनबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गरी जिल्लामा रहेको सामुदायिक वनको आर्थिक अवस्था, सुशासनको अवस्था, वन क्षेत्रबाट प्राप्त भएको रोजगारी, सामुदायिक वनको सक्रियताको अवस्था, वन संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगमा देखिएका समस्या र चुनौति, सामुदायिक वनबाट गरिबी निवारण भएका क्रियाकलाप, सामुदायिक विकास क्षेत्रमा भएका खर्चको विवरण लगायतका विषयवस्तु समावेश गरी सामुदायिक वनको अनुगमन पुस्तिका प्रकाशन गरिएको ।

तालिका १९ अनुगमन गरिएका सामुदायिक वनको विवरण

सि.न.	सबडिभिजन वन कार्यालय	जम्मा सा व संख्या	अनुगम संख्या	अनुगम प्रतिशत
१	वाणगंगा	६२	५०	८०.६५
२	शितगंगा	६५	५५	८४.६२
३	पाणिनी	५७	५०	८७.७२
४	भुमिकास्थान	५२	४५	८६.५४
५	मालारानी-छत्रदेव	१२३	१०५	८५.३७
६	सन्धखर्क	८६	७५	८७.२१

८. स्थानिय वन उपभोक्ता समूहसंग संयुक्त सिकाई आदान प्रदान (का.शि.नं. ११.४.१७.३७३)

यस कार्यक्रम अन्तर्गत वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, व्यवस्थापन, सदुपयोग र आयआर्जन वा जिविकोपार्जनका नविनतम क्रियाकलाप एवं सुशासन प्रवर्धनका लागि जिल्लाका निम्न सब डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गत गर्ने सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरूको अभ्यास, अनुभव, ज्ञान, सिप, कला लगायतका मैलिम प्रविधिको सम्बन्धमा संयुक्त सिकाई आदान प्रदान कार्यक्रम संचालन गरिएको ।

तालिका २० वन उपभोक्ता समूहसंग संयुक्त सिकाई आदान प्रदान

सि.न.	सबडिभिजन वन कार्यालय	सहभागी सा व संख्या	उपस्थिति संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	वाणगंगा	४	३२	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	शितगंगा	४	१७	व अ मरिच कुमार लामा
३	मालारानी-छत्रदेव	२	६६	व अपन्नलाल भट्टराई

९. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको विधान तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुशिक्षण (का.शि.नं. ११.४.१७.३७४)

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका उपभोक्ताहरूलाई विधान तथा कार्ययोजनामा भएको वन संरक्षण, सम्बर्द्धन, व्यवस्थापन र सदुपयोग एवं सुशासन प्रवर्धनका सम्बन्धि सिप र क्षमता अभिवृद्धीका लागि जिल्लाका विभिन्न

६ स्थानमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका पदाधिकारी तथा उपभोक्ताहरूलाई एक दिन तालिम उपलब्ध गराईएको ।

तालिका २१ विधान तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुशिक्षण

सि.न.	स.डि.व.का.	सा.व.को नाम	सा.व.को ठेगाना	उपस्थिति संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	वाणगंगा	डोहोटे	शितगंगा-१२	३२	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	शितगंगा	मथुरा पपुलर लक्ष्मी महिला र माइकोटडाँडा	शितगंगा-९	७०	व अ मरिच कुमार लामा
३	मालारानी-छत्रदेव	आँपपाटा र केवलपोखरी	छत्रदेव-१	१६	व अ पन्नालाल भट्टराई
४	पाणिनी	देउराली	पाणिनी-८	२७	व अ मोहन मिश्र
५	भुमिकास्थान	सिमलघाट	भुमिकास्थान-४	३०	व अ मोहन मिश्र

१०. सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई वन व्यवस्थापन तालिम (का.शि.नं. ११.४.१७.३७५)

सामुदायिक वनको कार्ययोजनामा व्यवस्था भएका वन संरक्षण, सम्बर्धन, व्यवस्थापन र सदुपयोग सम्बन्धि कार्यक्रमहरूको प्राविधिक मार्फत विधि, प्रकृया र क्षतमा अभिवृद्धि गर्न प्रत्येक सव डिभिजन वन कार्यालयका कार्यक्षेत्रमा कम्तिमा एक वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई यो तालिम उपलब्ध गराईएको ।

तालिका २२ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई वन व्यवस्थापन तालिम

सि.न.	स.डि.व.का.	सा.व.को नाम	सा.व.को ठेगाना	सहभागी संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	वाणगंगा	देविथान र असारे महिला	शितगंगा-२	२६	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	शितगंगा	मथुरा र आँपसोति महिला	शितगंगा-९	३५	व अ मरिच कुमार लामा
३	मालारानी-छत्रदेव	ऐश्वर्या	छत्रदेव-४	३९	व अ पन्नालाल भट्टराई
४	पाणिनी	जनकल्याण	पाणिनी-८	३७	व अ मोहन मिश्र
५	भुमिकास्थान	छहारी	भुमिकास्थान-९	४४	व अ मोहन मिश्र
६	सन्धिखर्क	देउराली	सन्धिखर्क-४	३०	फरेष्टर प्रकाश मल्ल

११. स्थायि अग्नि रेखा निर्माण (का.शि.नं. ११.४.१७.१६)

वन डढेलोको दृष्टिकोणले अति संवेदनशिल रहेको जिल्लाको सितगंगा नगरपालिका वडा नम्बर ११ र कपिलवस्तुसंग सिमाना जोडिएको पथथारकोट देखि पश्चिमको करिब दुई किलोमिटर क्षेत्रमा कोटेशन आन्धान गरी सबैभन्दा कमी दररेट पेश गर्ने धर्म निर्माण सेवा सन्धिखर्क-११ अर्घाखाँची मार्फत डढेलो नियन्त्रणका लागि अग्नि रेखा तथा पहुच मार्ग निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको ।

१२. अग्नि रेखा सरसफाई तथा मर्मत सम्भार (का.शि.नं. ११.४.१७.१७)

डढेलोको दृष्टिकोणले अति संवेदनशिल मानिने माघ देखि बैशाख महिना सम्म डढेलो जोखिम तथा संवेदनशिल क्षेत्रहरूमा निर्माण गरिएका अग्निरेखा, गोरेटो बाटो, सडक आदीमा थुप्रिएका सल्लेपिर लगायतका अन्य प्रज्वलशिलत पदार्थहरूको सरसफाई तथा व्यवस्थापन कार्य सम्पन्न गरिएको ।

तालिका २३ अग्नि रेखा सरसफाई तथा मर्मत संभार कार्यक्रम

सि. न.	सा.व.को नाम	ठेगाना	परिमाण	सहभागी संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	सान्देरानीचौर	मालारानी-१	२	२६	व अ पन्नालाल भट्टराई
२	गैडे राष्ट्रिय वन	शितगंगा-११	५	६५	व अ मरिच कुमार लामा
३	लहरी र ओडारपाटा	शितगंगा-१४	५	६३	फरेष्टर धमेन्द्र धित्त
४	पोखेडाँडा लालिगुराँसर नमुना	शितगंगा-२	३	४०	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल

१३.डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि स्कुल शिक्षा कार्यक्रम (का.शि.नं. ११.४.१७.१९)

जिल्लामा वन डढेलोबाट संवेदनशिल क्षेत्रमा पर्ने स्कुलमा अध्ययन गर्ने छात्र छात्रालाई वन डढेलोको परिचय, कारण, प्रकार, नियन्त्रणका उपाय, डढेलोबाट हुने मानविय तथा प्रकृतिक श्रोतको क्षति लगायतका विषयमा १० स्थानमा विद्यार्थी सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

तालिका २४ डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि स्कुल शिक्षा कार्यक्रम

सि.न.	विद्यालयको नाम	सा.व.को ठेगाना	उपस्थिती	जिम्मेवार कर्मचारी
१	सरस्वाती मा वि	मालारानी-२	३१	व अ पन्नालाल भट्टराई
२	कालिका ने.रा.मा.वि.	मालारानी-४	२८	
३	पावरा मा.वि	शितगंगा-१४	७३	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
४	कन्या आधारभुत विद्यालय	शितगंगा-१२	२५	
५	जनज्योती मा.वि	सन्धिखर्क-१	२८	फरेष्टर प्रकाश मल्ल
६	विद्याविनय आधारभु विद्यालय	सन्धिखर्क-६	३३	
७	धर्मोदय मा वि	शितगंगा-११	२९	व अ मरिच कुमार लामा
८	गंगाज्योती मा वि	बुद्धभुमी-१	५१	
९	विश्व मा वि	भुमिकास्थान-२	३०	व अ मोहन मिश्र
१०	दर्वाशेश्वर मा वि	पाणिनी-३	२४	

१४.वन डढेलो सप्ताह आयोजना (का.शि.नं. ११.४.१७.२०)

जिल्लामा डढेलो नियन्त्रणका विगतको डढेलोको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै डढेलो नियन्त्रणका लागि रणनिति तयार गरि त्यसको प्रभाकारी कार्यान्वयनका लागि जिल्लाका छ वटै सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा सप्ताहव्यापी वन डढेलो सप्ताह अन्तर्गत अग्नि नियन्त्रण सामाग्री वितरण, पोष्टर पम्पलेट्स तथा त्रोसियर छपाइ तथा वितरण, डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी मोवाइल माइकिङ्ग, स्थानिय ८ वटा एफ एम हरुवाट वन डढेलो सम्बन्धी सन्देशमूलक सूचनाहरुको प्रशारण लगायतका कार्यक्रमहरु संचालन गरी सम्पन्न गरिएको ।

तालिका २५ वन डढेलो ससाहको कार्यसुची

सि.न.	मिति	कार्यक्रम	संचालन हुने क्षेत्र
१	२०७९-१२-०१	प्रचार प्रसार सामाग्री तयारी	डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँची
२	२०७९-१२-०२	सुरक्षा नियकायसंग छलफल	जिल्ला प्रशासन कार्यालय अर्घाखाँची
३	२०७९-१२-०३		सेवाग्राहीको चाप हुने जिल्ला स्थित कार्यालयहरुमा डढेलो सम्बन्धि सन्देशमुलक बोड निर्माण
४	२०७९-१२-०४	प्रचास सामाग्री वितरण तथा	मालारानी छत्रदेव सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र
५	२०७९-१२-०५	प्रसारण	भुमिकास्थान सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र
६	२०७९-१२-०६		शितगंगा र वाणगगा सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र
७	२०७९-१२-०७		पाणिनी सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र

१५.वनक्षेत्र भित्र नियन्त्रित डढेलो लगायतका ज्वलशील पदार्थको व्यवस्थापन सहजिकरण (का.शि.नं. ११.४.१७.२२)

डढेलोको समय भन्दा अघि नै वन क्षेत्र भित्र रहेका पात, पतिंगर, हागाँ, विंगा लगायतका ज्वलशील पदार्थलाई ठाँउ ठाँउमा संकलन गरी नियन्त्रित र सुरक्षित रूपमा जलाई सम्भाव्य वन डढेलो हुन नदिने वा घटना न्युन गर्ने उदेश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट जिल्लाका सबै सव डिभिजन वन कार्यालयमा कार्यदेश भई विभिन्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका उपभोक्ताहरु परिचालन गरि ज्वलशील पदार्थ संकलन वा नष्ट गर्ने कार्यमा खटिने कर्मचारीहरुलाई खाजना खाजा लगायतका कार्यमा उक्त कार्यक्रममा विनियोजित रकम खर्च भएको ।

१६.वन भित्रको पत्कर व्यवस्थापनबाट प्रारम्भिक मल उत्पादन उद्यम संचालनमा सहयोग (का.शि.नं. ११.४.१७.२३)

कृषि प्रदान देश नेपालमा कृषिक्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धिका लागि प्रयास मात्रमा रासायनिक मलको उपलब्धतामा रहेको कमिलाई न्युनिकरण गर्नको लागि वन क्षेत्रमा रहेका पात पतिङ्गरहरुको प्रयोगबाट प्राङ्गारिक मल निर्माण गर्ने उदेश्यका साथ नुनेपाली सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहमा मल उत्पादन कार्यको प्रारम्भ गरिएको ।

१७. वन डढेलो नियन्त्रणका लागि जोनिङ संजाल निर्माण, सबलीकरण, अन्तक्रिया तथा परिचालन (का.शि.नं. ११.४.१७.३७६)

विगतका वर्षहरुको डढेलोको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै अर्घाखाँची जिल्लामा डढेलो नियन्त्रणको लागि प्रभाकरी बनाउन जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको मिति २०८०।०१।१० गतेको निर्णय अनुसार जिल्ला

स्थिति विपद व्यवस्थापन समितिका सदस्य रहेका कार्यालयहरूबाट डढेलो नियन्त्रणको योजना माग गरी वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना तयार गरी तयार गरीएको योजनालाई विभिन्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको पदाधिकारीहरूसँग अन्तर्क्रिया तथा छलफल गरी मस्यौदालाई अन्तिम रूपमा प्रधान गरीएको तथा विगत २० वर्षको डढेलोको अवस्था सम्बन्धि प्राप्त तथ्याङ्कलाई जि.आइ.यस. प्रविधिबाट विश्लेषण गरी यस जिल्लाको डढेलो जोखिम क्षेत्र पहिनाउन गरी नक्साङ्कन गरिएको ।

१८. सहभागितामुलक वन डढेलो रोकथाम तथा नियन्त्रण (का.शि.नं. ११.४.१७.३७७)

चालु आर्थिक वर्षको लागि वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना निर्माण गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सब डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारी परिचालन गरिएको, वन डढेलो रोकथाम सम्बन्धि सन्देशमुलक सुचना प्रकाशन गरिएको, वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि प्रचार प्रसारको सामग्री तयार गरिएको तथा चालु आर्थिक वर्षमा वन डढेलो भएको क्षति, संचालन गरिएका क्रियाकलाप तथा आगामि दिनमा गनुपर्ने कार्यहरू समेटी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको ।

१९. वन डढेलो नियन्त्रण सामग्री खरिद तथा वितरण (का.शि.नं. ११.४.१७.३७८)

वन डढेलो नियन्त्रणका लागि आत्यावश्यक पर्ने सामग्री खरिद तथा वितरण गरी डढेलो जोखिम न्युनिकरणका दरभाउ पत्र मार्फत तपसिल बमोजिमका वन डढेलो नियन्त्रण सामग्री खरिद गरी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह तथा जिल्ला स्थित सुरक्षा निकायलाई वितरण गरिएको ।

तालिका २६ वन डढेलो नियन्त्रण सामग्री खरिद

सि.न.	सामानको नाम	परिमाण	सि.न.	सामानको नाम	परिमाण
१	Fire Swatter	१५	८	Fire Boot	२
२	Fire Rake	७	९	Head Torch	३
३	Axe hoe	१	१०	Socks	२
४	Shovel	२	११	Face mask	१
५	First Aid Kit	१	१२	Helmet	४
६	Jume Suit	५	१३	Water Bottle	५
७	Gloves (pair)	५	१४	Back Pack Water Pump (20 lit.)	७

२०. पुरानो वन अतिक्रमण हटाउने (का.शि.नं. ११.४.१७.२५)

वनक्षेत्र भित्र व्यक्तिगत, संस्थागत एवं संगठित रूपमा भएका अतिक्रमण नियन्त्रणको विस्तार कार्यलाई रोकथाम गर्न तथा थप अतिक्रमण हुनबाट जोगाउन नियमित गस्ती परिचालन अन्तर्गत इन्धन खर्चमा बजेट खर्च गरिएको ।

२१. वन अपराध नियन्त्रण तथा गस्ती परिचालन (का.शि.नं. ११.४.१७.२६)

चाडपर्वको मौका छोपी हुन सक्ने चोरी सिकारी तथा चोरी निकासी नियन्त्रणका लागि गस्ती परिचालन गरिएको साथै वन क्षेत्रबाट हुन सक्ने अबैध चोरी सिकारी तथा चोरी निकासी नियन्त्रणका लागि डिभिजन वन कार्यालय, सत्र डिभिजनजन वन कार्यालय र सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघका पदाधिकारीहरु समेत संयुक्त गस्ती परिचालन तथा कर्मचारीहरुलाई फिल्ड गियर अन्तर्गत टोपी र बूट खरिद गरी वितरण गरीएको साथै चोरी शिकारी, चोरी निकासी र वन अतिक्रमण उल्लेखनिय प्रगति हासिल गरिएको ।

२२. वन अपराध नियन्त्रणमा सरोकारवाला बिच समन्वय बैठक (का.शि.नं. ११.४.१७.२८)

वन पैदावारको चोरी निकासी, वन्यजन्तु चोरी सिकारी, अतिक्रमण क्षेत्र विस्तार, वन क्षेत्रमा संचालन गरिने विकास निर्माण कार्य लगायत वातावरणसंग सम्बन्धि ऐनले विपरित ठहर गरेका कार्यहरुको नियन्त्रणका विभिन्न तरिका र अवस्थामा विषयमा वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित सरोकारवालाहरु विच अन्तर्क्रिया तथा छलफल गरि प्रभावकारी नियन्त्रण आगामि दिनमा चालिने र चाल्नु पर्ने रणिततय गरिएको ।

२३. वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मद्दाको अनुसन्धान तहकिकता तथा मुद्दा दायरी (का.शि.नं. ११.४.२२९)

वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको संरक्षण सम्बन्धि पछिल्ला ऐन नियम तथा अन्य कानूनको अधिनमा रही मुद्दाको अनुसन्धान तथा तहकिकातका सम्बन्धमा डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई अर्घाखाँची जिल्ला अदालतका श्रेस्तेदार महेश खनाल र सरकारी वकील कार्यालय अर्घाखाँचीका जिल्ला न्याधिक्ता विष्णु आर्चायबाट एक दिन प्रशिक्षण र जिल्ला स्थित सुरक्षा निकाय विच अपराधको वर्तमान अवस्था र रोकथामको उपाय सम्बन्धि एक दिन अन्तर्क्रिया तथा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।

२४. अतिक्रमण नियन्त्रण समन्वय समिति/सुरक्षा निकाय बैठक तथा अन्य संस्थागत समन्वय (का.शि.नं. ११.४.२७९)

वन वन्यजन्तु संरक्षण तथा जैविक विविधताको संरक्षणमा समस्याका रूपमा रहेका वन डढेलो, व्यक्ति, समुह तथा सरकारी संघसंस्थाबाट हुने अतिक्रमण, मानव वन्यजन्तुद्वन्द्वको अवस्था, वन पैदावारको चोरी निकासी तथा वन्यजन्तु र तिनको आखेटोपहारको चोरी सिकारी लगायत वन ऐन तथा प्रचलित अन्य ऐन बमोजिम कसुर कायम हुने कार्यहरुको वर्तमान अवस्था, रोकथानको स्थित तथा भावी रणनिती तथा डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित विभिन्न गतिविधिको बारेमा जिल्ला स्थित सुरक्षा नियका, राजनितिक दल लगायतसंग एक दिने अन्तर्क्रिया तथा समन्वयात्मक छलफल सम्पन्न गरिएको थियो ।

२५. वन्यजन्तु उद्धारका लागि थ्यापिड रेस्पोन्स टिम परिचालन (का.शि.नं. ११.४.१७.३३)

चितुवा, बंदेल, बादर, रतुवा, भालु आदी वन्यजन्तुका कारण यस जिल्लामा द्वन्द्व हुने गरेको देखिन्छ । बँदेल, मृग, कालिज, गिद्ध, चितुवा जस्ता वन्यजन्तुहरु बन्दुक, पासो र विष प्रयोग गरेर मार्ने/पक्रने कार्यबाट चोरी शिकार हुने गरेको भन्ने जनगुनासो आउने गरेको छ । पछिल्ला वर्षहरु पाँच वर्षमा यस जिल्लामा

वन्यजन्तुको चोरी सिकारी सम्बन्धि मुद्दाको अनुसन्धान तथा तहकिकात भएको देखिदैन । वन तथा वन्यजन्तुसंग सम्बन्धित अपराध नियमन्त्रणका लागि च् गठन गरी परिचालन गरिएको छ । पासोमा परि मृत्यु भएको वन्यजन्तुको स्थानिय जनप्रतिनिधि तथा सम्बन्धि सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका सदस्यहरुको रोहवरमा सोही स्थानमा व्यवस्थापन गर्ने, घाइते वन्यजन्तुको उद्धार पश्चात उपचार गरी प्राकृतिक वासस्थानमा प्रतिस्थापन गर्ने, केहि वन्यजन्तुलाई विभिन्न वाटिकाहरुमा हस्तान्तरण गर्ने लगायतका कार्यहरु संचालन गरिएको छ । वन्यजन्तु सम्बन्धि क्षतिको एकिन तथ्याङ्क यस कार्यालयमा नरहेता पनि पछिल्लो पाँच बर्षमा १० वटा मृत चितुवाको उद्धार गरी गाड्ने, ५ वटा पासोमा परेका चितुवालाई उद्धार गरी २ चितुवा र १ भालुको बच्चालाई शंकरनगर वन बाटीका बुटवलमा हस्तान्तरण गरीएको तथा बाँकी ३ वटा चितुवा उपचार पश्चात प्राकृतिक वासस्थानमा प्रतिस्थापना गर्ने तथा अन्य वन्यजन्तुहरुको खबर प्राप्त हुन साथ सम्बन्धित स्थानमा गइ घाइते भएमा उद्धार तथा मृत्यु भएको अवस्थामा सोही स्थानमा व्यवस्थापन गर्ने गरी वन पैदावार चोरी निकासी तथा वन्यजन्तुको चोरी सिकारीको सुचना प्राप्त हुनसाथ घटना न्युनिकरणका लागि यस कार्यालयका वन अधिकृत श्री यादव प्रसाद सापकोटाको संयोजकत्वमा सात सदस्यिय ट्यापिड रेस्पोन्स टिम गठन गरि परिचान गरिएको ।

२६. पिडितसंग प्रदेश सरकार कार्यक्रम मार्फत द्वन्द्व व्यवस्थापन (का.शि.नं. ११.४.१७.४७)

मानव र वन्यजन्तुचिको द्वन्द्व न्युनिकरण गरी सहअस्तित्व कायम गर्ने मुख्य उदेश्यका साथ द्वन्द्व न्युनिकरणका लागि पूर्वाधार तयारी, द्वन्द्व प्रभावित क्षेत्रमा वास्थान सुधार, सचेतनामुलक प्रचारप्रसार, सिमसार तथा पानीपोखरीहरुको व्यवस्थापन, विद्युत नभएको स्थानमा सोलार बत्ती व्यवस्थापन लगायतका अन्य न्युनिकरण कार्य गर्ने उदेश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट आ.व. ०७९।०८० जंगली ब्देलको आक्रमणमा परि मृत्यु भएका शितगंगा-२ निवासी लाल बहादुर भाट क्षेत्रको परिवारलाई राहत स्वरुप तत्काल रु १ लाख उपलब्ध गराईएको, भालुको आक्रमणमा परि घाइते भएका शितगंगा-८ घर भएका चोप बहादुर राना र लाला बहादुर रानाको परिवारलाई तथा ब्देलको आक्रमणमा परि घाइते भएका भुमिकास्थान-२ का शालिकराम बेलवासेको परिवारहरुलाई उपचार खर्च उपलब्ध गराईएको । साथै मानव वन्यजन्तुद्वन्द्व न्युनिकरण तथा वन्यजन्तुको उद्धार कार्यमा प्रयोग हुने उपकरणहरु जस्तै वाइनाकुलर-८ थान, हेड लाइट-२१ थान, तौल गर्ने मेसिन-१ थान, टेप-१ थान, हाँगाकाट्ने मेसिन-१२ थान, बहुउपयोगी हतौडा-३ थान, डोरी-२० मिटर, बेल्ट-१ थान, टर्च-३ थान आदी खरिद गरिएको, १२ थान सोला प्यानल खरिद गरि वितरण गरिएको, मानव वन्यजन्तु विचको द्वन्द, क्षति र राहत सम्बन्धि पुस्तक तयारी तथा प्रकाशन गरिएको साथै द्वन्द्व न्युनिकरण तथा वन्यजन्तुको उद्धार कार्यमा प्रयोग भएका सावरी साधनको इन्धन लगायतका कार्यमा खर्च गरिएको ।

२७. एक वडा: एक पोखरी कार्यक्रम (का.शि.नं. ११.४.१७.३८०)

अर्घाखाँची जिल्लामा रहेका सिमसार तथा अन्य पानीका स्रोतहरुको दिगो संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरी वर्षातको समयमा पानी संकलन भई सिचाई हुने, सुख्खा समयमा वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीको लागि पिउने

पानीको स्रोत उपलब्ध हुने, वन डढेलो नियन्त्रणका लागि उपयोगी हुने तथा सिचाईका लागि उपयोगी हुने लगायका उद्देश्यका साथ जिल्लाका प्राकृतिक सिमसारहरूलाई प्रथामिकताका आधारमा तपसलिममा उल्लेखित क्षेत्रमा रहेका तालतलैया तथा सिमसार क्षेत्रको संरक्षण, जिणोद्धार र व्यवस्थपन गरिएको छ ।

तालिका २७ एक वडा एक पोखरी कार्यक्रमको विवरण

सि.न.	कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय	ठेगाना	निर्माण क्षेत्र	लागत रकम लाखमा
१	शिवालय सा व	मालारानी-६	वन क्षेत्र	१.५
२	जुखुदी सलेन्धारा सा व	पाणिनी-६	वन क्षेत्र	१
३	पोखरी संरक्षण अभियान	छत्रदेव-६	उपभोक्ता क्षेत्र	२
४	लालिगुरास टोल विकास संस्था	भुमिकास्थान १	उपभोक्ता क्षेत्र	२
५	मालारानी सा व	मालारानी -३	वन क्षेत्र	१
६	नुनेपानी सा व	शितगंगा-९	वन क्षेत्र	२
७	पोखरीडाँडा लालिगुरास	भुमिकास्थान-८	वन क्षेत्र	१
८	लालिगुरास सा.व.	शितगंगा-२	वन क्षेत्र	१.५
९	कोल्दीचौर ठुलाभिर सा व	छत्रदेव-४	वन क्षेत्र	१.५
१०	लालुपाते सा व	छत्रदेव-५	वन क्षेत्र	१.५
११	गोपालसिद्ध सा व	पाणिनी-१	वन क्षेत्र	१.५
१२	फुलवारीसितखोला सा व	शितगंगा-२	वन क्षेत्र	२
१३	पावर सा व	शितगंगा-१४	वन क्षेत्र	२
१४	मजुवा सा व	छत्रदेव-४	वन क्षेत्र	१.५
१५	अर्घा कन्ट्रक्सन	सन्धिखर्क-७	वन क्षेत्र	४.९३

२८. वन, वन्यजन्तु, अतिक्रमण, चोरी निकासी तथा चोरी सिकारी नियन्त्रण सम्बन्धि प्रचारप्रसार (का.शि.नं. ११.४.१७.३७)

प्रचार प्रसारको सामाग्री निर्माण तथा वितरण गरि वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधतको संरक्षण र व्यवस्थापन, वन पैदावारको चोरि निकासी नियन्त्रण, वन्यजन्तुको चोरी सिकारी नियन्त्रण, अतिक्रमण नियन्त्रण लगायतका कार्यहरू गर्ने मुख्य उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट जिल्लामा रहेका आठ वटा एफ.एम रेडियोबाट निरन्तर मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वका कारक, वन्यजन्तुबाट वच्ने उपाय तथा डढेलो लाग्नुका कारण तथा नियन्त्रणका उपायका सम्बन्धि वर्ष भरी सचेतनामुलक प्रसारण, आ.व. ०७८।०७९ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयारी तथा प्रकाशन लयातका प्रचारात्मक गतिविधि संचालन गरिएको ।

२९. वनसंग सेलिब्रेटी कार्यक्रम (का.शि.नं. ११.४.१७.३८१)

जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनस्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट सुख्खायाममा हुने वन डढेलो असर, कारण र नियन्त्रणका उपायका बारेमा महाभारत क्षेत्रको प्रतिनिधित्व हुने गरी सन्धिखर्कमा रहेको सभाहल तथा चुरे क्षेत्रको प्रतिनिधित्वका लागि शितगंगा-१२ डोहोटेमा स्थानिय जनप्रतिनिधि, सरकार तथा गैह्र सरकारी संघसंस्था, सामुदायिक वनका उपभोक्ता तथा प्रतिनिधि तथा वनसंग सम्बन्धित सरोकारावाल निकायको उपस्थितिमा राष्ट्रिय स्तरका कलाकारद्वारा राजन अधिकारी र वविता क्षेत्रबाट डढेलो सम्बन्धि लोक दोहोरी प्रस्तुतिकरण गरी जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो ।

३०. स्वच्छ हरियाली वातावरण एंव कार्यलय परिषर सौन्दर्यीकरण (का.शि.नं. ११.४.१७.१०५)

यस कार्यक्रमबाट डिभिजन वन कार्यालयमा रहेको पुष्प बगैचा, कम्पाउण्ड, कार्यालय भित्र रहेको मन्दिर तथा सुचनाकेन्द्र जाने भन्याङ्ग आदीमा रङ्गरोहन तथा सौन्दर्यकरणका लागि परिसरमा फुलका विरुवा खरिद गरी रोपण कार्य सम्पन्न गरिएको ।

३१. शितगंगा जडिबुटी उद्यान निर्माण तथा व्यवस्थापन (का.शि.नं. ११.४.१७.३८७)

लुम्बिनी प्रदेशको राजधानी राप्ति उपत्यका देउखुरी नजिकै रहेको शितगंगा-८ ल्हापेमा चुरे क्षेत्रमा पाइने जडिबुटी प्रजातिको विरुवाहरुको प्रदर्शनी केन्द्रका रूपमा विकास गरी पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने गरी जडिबुटी पुष्प बगैचाको उद्यान निर्माण गरी सोको विकास र विस्तारको लागि विस्तृत गुरुयोजना तयार गरी सोही गुरुयोजनाको अधिनमा रही पार्क तथा उद्यान निर्माण कार्य जाबुनेपानी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह मार्फत निर्माण कार्य संचालन गरिएको ।

३२. प्रदेश स्थापना दिवश, सिमसार दिवश, राष्ट्रिय वृक्षारोपण दिवश, जैविक विधिता दिवश, विश्व वातावरण दिस, वन्यजन्तु सप्ताह आदि (का.शि.नं. ११.४.१७.३८)

चालु आर्थिक वर्षमा जिल्लामा रहेको वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, जलाधार, जैविक विविधता, सिमसार, वातावरण, जलवायु परिवर्तन लगायतका विषयमा विभिन्न विधि, प्रकृया र माध्यमबाट प्रचारप्रसार गरी तिनिहरुको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा मनाइने विभिन्न दिवशहरु मनाउने उद्देश्य राखी स्वीकृत भएको यस कार्यक्रमबाट चालु आ.व.मा विश्व वातावरण दिवश मुल नारा प्लाष्टिकजन्य प्रदुषण निर्मुल पारौं, वातावरणमैत्री विकल्पको उपयोग गरौं संग मेल खाने प्लाष्टिकजन्य प्रदुषण, कार्ण, असर र न्युनिकरण शिर्षकमा वक्तित्वकला प्रतियोगिता अर्घाखाँची जिल्ला भित्रका स्नातक तह सञ्चालन भएका ८ वटा क्याम्पसका १६ जना विद्यार्थीहरुले सहभागितमा सम्पन्न गरिएको र उक्त वक्तित्वकला प्रतियोगिमामा तपशिलमा उल्लेख भए बमोजिम विद्यार्थीहरुलाई पुरस्कृत गरिएको थियो । साथै मगाथुम सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह सन्धिखर्क-९ अर्घाखाँचीमा राष्ट्रिय वृक्षारोपण दिवशको अवसरमा धुपी, गुलमोहर, कल्की फुल, कपुर लगायतका प्रजातिहरुको वृक्षारोपण गरिएको ।

तालिका २८ वक्तृत्वकला प्रतियोगिता सम्बन्धि विवरण

सि.न.	विद्यार्थीको नाम	ठेगाना	स्थान	पुरस्कार करम रु
१	सागर अधिकारी	ज्योति बहुमुखी क्याम्पस, ठाडा	प्रथम	५०००
२	पवित्रा जि.सी.	सूर्यथुम संयुक्त क्याम्पस, अर्घातोष	दोश्रो	३५००
३	मनिषा बस्नेत	विरेन्द्र शिक्षा क्याम्पस, मरेङ्ग	तेश्रो	२५००
४	संगिता पौडेल	पाणिनी बहुमुखी क्याम्पस, सन्धिखर्क	सान्त्वना	१५००

३३. डिभिजन वन कार्यालयको वेब साईट संचालन तथा प्राविधिमैत्री सव डिभिजन वन कार्यालय निर्माण तथा व्यवस्थापन (का.शि.नं. २.७.२५.१)

प्राविधिमैत्री कार्य संचालन गरी सेवा प्रभावलाई छिटो, छरितो तथा व्यवस्थित गर्ने उदेश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट चालु आ.व. मा एक थान कम्प्युटर खरिद तथा डिभिजन वन कार्यालयको Website निर्माण गरी dfoarghakhachi.gov.np संचालनमा ल्याइएको ।

३४. वन संरक्षणका लागि फिल्ड गियर (का.शि.नं. २.७.२५.१९)

लुम्बिनी प्रदेश वन ऐन, २०७८ को दफा १०५ र नियमावली, २०७९ नियम ८७ र सोको अनुसूची-४० बमोजिम रहेको नेपाल वन सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई वन संरक्षण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य सम्पादन गर्दा छुट्टै ड्रेसकोड (पोषाक) आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै यस कार्यालयमा कार्यरत ३२ जना कर्मचारीको लागी प्रचलिन ऐन नियम अनुसारको पोषाक खरिद तथा सिलाई गरि वितरण गरिएको ।

३५. सव डिभिजनमा शुसासन तथा सबलीकरण कार्यक्रम (का.शि.नं. २.९.३)

सव डिभिजन वन कार्यालयका लागि आधारभुत उपकरण, कार्यालय समाग्री तथा अन्य अत्यवश्यक पुर्वाधारको व्यवस्थापन गरी प्रभाकारी सेवा उपलब्ध गराउने गरी सव डिभिजन वन कार्यालयका लागि अत्यावश्यक फर्निचर, फोटोकपी सामाग्री खरिद, कुर्ची खरिद, यातायातका साधन मर्मत तथा इन्धनको प्रवन्ध, इन्टरनेट जडान शुल्क भुक्तानी लगायतका कार्यमा संचालन गरिएको ।

३६. विकट स्थानहरूका निजी वन तथा वन उपभोक्ता समुहहरूमा घुम्ति सेवा मार्फत सेवा प्रभाव (का.शि.नं. २.७.२५.४)

भौगोलिक हिसाबले टाढा रहि नियमित सेवा प्रवाहबाट बञ्चित अर्घाखाँची जिल्लाका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, स्थानिय बासिन्दा तथा निज वन दर्ता रहेका स्थानिय बासिन्दाहरूलाई स्थानिय स्तरमा मुकाम खडा गरी कार्ययोजना नविकरण, घुम्ति सेवा मार्फत विरुवा वितरण तथा वृक्षारोपण कार्यमा सहजिकरण तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको थियो ।

३७. योजना तर्जुमा गोष्ठी (का.शि.नं. २.७.२५.६)

डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँचीले प्रदेश योजना आयोगले तोकेको प्रकृया र चालु अवधिको योजनाका लक्ष्य पुरा हुने गरी स्थलगत रूपमा कार्यक्रमहरूको पहिचान गरी आ.व. ०८०।०८१ का लागि जनस्तरमा बढी मात्रमा माग भएका कार्यक्रमहरू एकिन तथा विगत वर्ष देखि प्रभाकरी कार्यक्रमको निरन्तरताका लगायतका विषय सम्पूर्ण कर्मचारीहरुबिच छलफल गरी योजना तयार गरी प्रदेश वन तथा वातवारण मन्त्रालयमा पेश गरिएको ।

३८. चौमासिक तथा बार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी (का.शि.नं. २.७.२५.७)

डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँचीको आ.व. ०७९।०८० को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको चौमासिक अवधिमा भए गरेका कार्यक्रमहरूको स्थगत अनुमगन गरी कार्यसम्पादनको अवस्थाको एकिन पहिचान गरी भए गरेका कमि कमजोरी तथा सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्र र अवको रणनिति लागयतका विषयमा डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीबिच छलफल गरिएको ।

३९. स्थानिय तहसंग समन्वय बैठक (सब डिभिजन स्तर) (का.शि.नं. २.७.२५.८)

वन क्षेत्रको संरक्षण र विकासका सम्बन्धमा स्थानिय जनप्रतिनिधि तथा सुरक्षा निकायका कर्मचारीहरूसंग अन्तरक्रिया तथा समन्वय बैठक जिल्लाको सन्धिखर्क सब डिभिजन वन कार्यालय बाहेक बाँकी सब डिभिजन वन कार्यालयहरुबाट संचालन गरिएको थियो ।

४.२. जडिबुटी तथा गैहकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१३)

खाली, सार्वजनिक, नदी उकास क्षेत्र तथा निजि आवादीमा जडिबुटी खेतिको विकास र विस्तार गरी स्थानिय, प्रदेश र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान पुऱ्याउदै हरित रोजगारी श्रृजना गरी गरिवी निवारण तथा हरियाली प्रवर्द्धन गर्न यस ब.उ.शि.न.मा तोकिएकोमा जडिबुटी पकेट क्षेत्र सवलिकरण कार्यक्रमको कार्यविधि अभाव तथा जडिबुटी खेति विस्तारमा सहजीकरण कार्यक्रमको बजेट रोक्काका कारण संचालन हुनु बाहेकका कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको साथै चालु आर्थिक वर्षमा यस कार्यक्रम संचालन गर्न कुल २२ मात्र बजेट व्यस्था भएकोमा करिब कुल १९ लाख ४० हजार बजेट खर्च भएको थियो । यस कार्यक्रममा व्यवस्था भएको बजेटबाट समग्रमा वित्तीय प्रगती ८८.२० र भौतिक प्रगती ९२ प्रतिशत रहेको थियो । कार्यक्रम अनुसारका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू तथा उपलब्धीहरू निम्नानुसार रहेका छन् । विस्तृत प्रगति विवरण अनुसुची १ मा रहेको ।

१. पकेट क्षेत्र स्तरीय जडीबुटी खेति विस्तार सञ्जाल गठन र परिचालन (का.शि.नं. ११.४.१७.५९)

अर्घाखाँची जिल्लामा विगतका वर्षहरूमा डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित पकेट क्षेत्र केन्द्रित जडिबुटी खेती विस्तारका कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको थियो । जस अन्तर्गत पाणिनी गाँउपालिका लाई तेजपात पकेट क्षेत्र, मालारानी र छत्रदेव गाँउपालिकालाई टिमुर तथा भुमिकास्थान नगरपालिका र शितगंगा नगरपालिकाको महाभारतसंग जोडिएको क्षेत्रलाई चिउरीको पकेट क्षेत्रका रूपमा विस्तार गरि आर्यआर्जन गर्ने

उद्देश्यका साथ कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । सोही अनुसार चालु आर्थिक वर्षमा पाणिनी सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत पाणिनी-३ सादनवुटामा रहेको जडिबुटी संकलन केन्द्रमा करिब ३० जना सहभागी तथा मालारानी—छत्रदेव सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा देउराली आधारभुत विद्यालय मालारानी-४ मा मालारानी गाँउपालिका ३ र ४ आसपासको क्षेत्रमा रहेका करिब ३४ जना जडिबुटी खेति कृषक, स्थानीय जडिबुटी संकलक तथा व्यापारी तथा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका पदाधिकारीहरु बिच जडिबुटी खेति विस्तारको वर्तमान अवस्था, पकेट क्षेत्र केन्द्रित कार्यक्रमको औचित्य र आवश्यकता, जडिबुटी खेति विस्तार कार्यलाई प्रभाकारी बनाउन संचालन गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र जडिबुटीको महत्व र आवश्यक विषयमा छलफल गरी सोको प्रभाकारी कार्यान्वयनका विषयमा छलफल गरियो ।

२. पकेट क्षेत्र स्तरीय जडिबुटी खेति विस्तार संजाललाई क्षमता विकास तथा अध्ययन भ्रमण (का.शि.नं. ११.४.१७.६०)

अर्घाखाँची जिल्लामा विगत आ.व. हरूबाट संचालिक पकेट क्षेत्र विस्तार गरिएका पाणिनी, मालारानी—छत्रदेव तथा भुमिकास्थान सव डिभिजन वन कार्यालयको कार्यालयहरुमा पहिचान भएका र गठन गरिएका जडिबुटी खेति विस्तार संजालका सदस्य तथा अन्य इच्छुक स्थानियहरुलाई विरुवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण तालिम, जडिबुटी खेतिको विस्तारबाट स्थानिय स्तरमा पर्ने सकारात्मक प्रभाव तथा आर्थोपार्जनको माध्यम कसरी वन्न सक्छ भन्ने सम्बन्धमा गुल्मी जिल्ला तेजपातको पकेट क्षेत्रमा संचालित तेल निकाल्ने उद्योगको अवलोकन लगायतका कार्यहरु संचालन गरिएको थियो ।

३. जडिबुटी नर्सरी निर्माण/मर्मत/स्तरोन्नति (का.शि.नं. ११.४.१७.२१८)

विरुवा उत्पादन क्षमता वृद्धिका लागि डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित छत्रदेव-३ मा रहेको मथुरा वन नर्सरीको मर्मत तथा स्तरोन्नति कार्य गरिएको ।

४. पकेट क्षेत्र केन्द्रित प्रजाति विशेष जडिबुटी विरुवा उत्पादन (का.शि.नं. ११.४.१७.२१९)

जडीबुटी तथा गैहकाष्ठ वन पैदावारको आपूर्ति र उत्पादनमा वृद्धि गरी आर्थोपार्जन तथा जिविकोपार्जनमा योगदान पुऱ्याउने टिमु, चिउरी, लप्सी, तेजापता लगायत स्थानिय स्तरमा बढी मात्रमा माग भएका डिभिजन वन ककार्यालयमबाट संचालित नर्सरीहरुमा निम्नानुसार विरुवा उत्पादन गरिएको । विस्तृत विवरण अनुसुची २ मा रहेको ।

तालिका २९ विरुवा उत्पादन विवरण

सि.न.	नर्सरी	ठेगाना	विरुवा संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	डिभिजन वन नर्सरी	सन्धिखर्क-१०	९९६७	व अ यादव प्रसाद सावकोटा
२	दुर्गाफाँट वन नर्सरी	पाणिनी-३	१००००	व अ मोहन मिश्र
३	भुमिकास्थान वन नर्सरी	भुमिकास्थान-८	५०००	
४	मथुरा वन नर्सरी	छत्रदेव-३	१००००	व अ पन्नालाल भट्टराई

५. एक पकेट क्षेत्र एक जडिबुटी खेति विस्तारमा कृषकलाई निशुल्क विरुवा ढुवानी, मलखाद र रोपणमा सहलियत (का.शि.नं. ११.४.१७.२२१)

वृक्षारोपण कार्यलाई प्रभाकारी बनाउन सुरक्षित ढुवानी, विरुवा रोपण पूर्व मलखाद प्रयोग र रोपणमा सहजीकरण गरी निजी क्षेत्रमा प्रभाकारी रूपमा जडीबुटी खेति विस्तार गरी कृषकको आमदानी र जिविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउने गरी तपसिल अनुसारका सब डिभिजन वन कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्रको ३० हेक्टरमा टिमुर तथा तेजापात प्रजातिका विरुवाहरू रोपण गरिएको ।

तालिका ३० कृषकलाई निशुल्क विरुवा वितरण

सि.न.	कृषक/फर्म/संस्था	ठेगाना	विरुवा संख्या
१	केरावारी कृषि तथा पशुपंछी फर्म	सन्धिखर्क-५	५००
२	हरियाली भविश्य केन्द्र	शितगंगा-२	२५००
३	अर्जुन कृषि तथा पशुपंछी फर्म	सन्धिखर्क-११	५००
४	ऋषिमुनी आयुर्वेदिक हर्वल प्रा ली	भुमिकास्थान-९	२०००
५	लिलामया देवी खासु	भुमिकास्थान-१०	१०००
६	मालिकादेवी खेती विस्तार संजाल	पाणिनी-३	५०००
७	मालारानी ३ र ४ जडिबुटी खेति विस्तार संजाल	मालारानी-४	५५००
८	नवदुर्गा कृषि तथा पशुपंक्षी समुह	सन्धिखर्क-५	१०००

६. विगत बर्षहरूमा निजी क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरिएका जडीबुटी खेतिको स्याहार संभारमा सहयोग (का.शि.नं. ११.४.१७.२२२)

अघिल्लो आ.व.०७८।०७९ को सामुदायिक तथा सार्वजनिक स्थानमा वृक्षारोपण गरि मरेका विरुवाहरूको स्थानमा पुन रोपण तथा बाँकी स्थानमा गोडमेल र सरसफाई गरी वृक्षारोपण कार्यलाई शत प्रतिशत सफल बनाउने उदेश्यका साथ मालारानी-छत्रदेव सब डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने देउराली सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, मालारानी-४ अर्घाखाँचीमा वृक्षारोपण तथा पुन रोपण कार्य गरिएको ।

७. पकेट क्षेत्रमा सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गामा जडीबुटी खेती विस्तारमा सहयोग (का.शि.नं. ११.४.१७.२२३)

विगतका केही बर्षदेखी यस कार्यालयबाट घोषित रूपमा संचालित पकेट क्षेत्र केन्द्रित जडिबुटी खेति विस्तार गरी स्थानिय आय आर्जनको दिगो श्रोत सुनिश्चितताको लागि डिभिजन वन कार्यालयका विभिन्न नर्सरीमा उत्पादित जडिबुटी प्रजातिका विरुवालाई पकेट क्षेत्रमा विस्तार गर्ने निति अनुरूप सन्धिखर्क नगरपालिका वडा

नम्बर ९ मा पर्ने मगाथुम सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको वन क्षेत्रमा पर्ने ३ हेक्टर क्षेत्रफलमा जैविक तारवार, झाडि बुट्यान तथा खाली क्षेत्रमा टिमुर प्रजातिको विरुवा रोपन गरिएको ।

८. जडिबुटी फोकल टिम बैठक सञ्चालन (का.शि.नं.२.७.२५.१४)

वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट २०६९ सालमा तयार भएको कार्यविधि अनुसार डिभिजनल वन अधिकृत ईश्वरी प्रसाद पौडेलको अध्यक्षतामा सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ, जिल्ला स्थित जडिबुटी अगुवा किसान, उद्योग बाणिज्य महासंघ, सम्बन्धित सब डिभिजन वन कार्यालयका प्रमुखहरू, जिल्ला आयुवेत सेवा कार्यालय लागतयका जिल्ला स्थित अन्य सरोकारवाला विच आ.व. ०७८।७९ मा लागि वृक्षारोपण गरिने प्रजातिको छनौट, वृक्षारोपण गरिने क्षेत्रको छनोट तथा अन्य सम्भाव्य क्षेत्रहरूको खाका विवरण माथि छलफल गरियो ।

४.३. वन क्षेत्र भित्रका खोला-खोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१५)

वन क्षेत्र भित्र रहेका खहरे तथा खोलामा ढुङ्गा, ग्रेगर थुप्रदै गई वनक्षेत्रमा रेलिनबाट नियन्त्रण गर्न, खहरेको किनारा संरक्षण गर्न, सिल्ट ट्राप गर्न तथा पानी रिचार्ज गर्न खहरेको शिर देखि आवश्यक ठाँउमा पोखरी निर्माण गर्न र यस क्रममा उत्पादन हुने नदीजन्य पदार्थको संकलन र विक्रि वितरण गर्ने उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट अर्घाखाँची जिल्लाको चुरे क्षेत्रमा पर्ने लुङ्गी, घौवा, गुडरुङ्ग र धिरिखोला आदीमा जम्मा भएको ढुङ्गा, ग्रेगरका कारण वन क्षेत्र किनार कटान गरि वन क्षेत्र वा मानव वस्तीमा प्रवेश गरी विपत्ती निम्त्याउने आँकल गरी उक्त खोलाहरूबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन कार्यको वातावरणीय परिक्षण अन्तर्ग संक्षिप्त वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको कार्यसुचि तयार भई लुम्बिनी प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालयको स्वीकृति पश्चात स्वीकृत कार्यसुचिको अधिनमा रही संकलन कार्यबाट वातावरणीय, आर्थिक तथा सामाजिक—सांस्कृतिक क्षेत्रमा पर्न सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक असरहरूको पहिचान गरि सकारात्मक असरहरू बढवाका लागि संचालन गरिने कार्यक्रम तथा नकारात्मक असरहरू न्युनिकरणका लागि संलान गरिने कार्यक्रमहरू सहितको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ र प्रदेश वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अधिनमा रही तयार गरिएको प्रतिवेदन र स्वीकृत कार्यविधिको अधिनमा रही धिरीखोलाको कार्यक्षेत्र रहेको धिरिखोला सामुदायिक वन, गुडरुङ्ग खोलाको कार्यक्षेत्रमा पर्ने गैडे सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह र लुङ्गी खोलाको कार्यक्षेत्रमा पर्ने प्रगतिशिल सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह मार्फत नदीजन्य पदार्थको संकलन गरी घाटगदी गरीएको छ । विस्तृत प्रगति विवरण अनुसूची १ मा रहेको ।

४.४. वन उद्यान तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१७)

प्राकृतिक श्रोत र साधनको उच्चतम प्रयोग मार्फत वन क्षेत्रको बहुउपयोगितालाई बढावा दिदै पर्यापर्यटन प्रवर्द्धनको मुल्य लक्ष्य रहेको यस ब.उ.शि.न.मा कुल २५ लाख मात्र बजेट व्यस्था भएकोमा करिब कुल २३ लाख ९० हजार बजेट खर्च भएको थियो । यस कार्यक्रममा व्यवस्था भएको बजेटबाट समग्रमा

वित्तीय प्रगती ९६ र भौतिक प्रगती ९० प्रतिशत रहेको थियो । कार्यक्रम अनुसारका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू तथा उपलब्धीहरू निम्नानुसार रहेका छन् । विस्तृत प्रगति विवरण अनुसूची १ मा रहेको ।

१. एक सामुदायिक वन एक उद्यम विकास कार्यक्रम (का.शि.नं.११.४.१७.२९८)

यस जडिबुटी तथा काष्ठजन्य वन पैदावारमा आधारित सामुदायिक वन संगको समन्वयमा उद्यमको विकास र प्रवर्धनमा सहयोग गरी प्रशोधन तथा विक्री वितरण सवल र सुदृढ बनाउनदै उपभोक्ताहरूको आय आर्जन र रोजगारी श्रृजना गर्ने उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रम अन्तर्गत पाणिनी-३ स्थिति श्री मालिकादेवी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहसंगको सहकार्यमा तेजपातको प्रशोधन गरी तेल उत्पादन गर्ने मेसिन खरिद गरी स्थापना गरिएको ।

२. वन क्षेत्रमा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन (का.शि.नं.११.४.१७.२९८)

यस कार्यक्रमबाट प्रकृतिमैत्री पर्यटन विकास र प्रवर्धन गरी स्थानीय रोजगारी, आय आर्जन तथा जीविकोपार्जनमा सघाउ पुऱ्याउने मुख्य उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रम शितगंगा नगरपालिका वडा नम्बर १२ स्थित डोहोटे सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहसंगको साझेदारीमा उक्त वन क्षेत्रमा रहेको अमिता वन वाटिकामा छेकाबार निर्माण लगायतका कार्यहरू संचालन गरिएको साथै सन्धिखर्क-१० स्थित श्री मालिकास्वारा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको वन क्षेत्रमा पर्ने कैलाश ग्रीन पार्कमा दुवो रोपण कार्य सम्पन्न गरिएको ।

३. बराहदह संरक्षण तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन (का.शि.नं.११.४.१७.३१३)

प्रकृतिमैत्री पर्यटन विकास र प्रवर्धन गर्ने गरी अर्घाखाँची जिल्लाको दक्षिणी भेगमा पर्ने शितगंगा नगरपालिका वडा नम्बर ९ मा रहेको जिल्लाको गोही पाइने एक मात्र दह बराह दहको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि उक्त क्षेत्रमा तारबार, रुखहरूमा रुङ्गरोहन तथा सरसाफाई कार्य गरिएको ।

४.५. कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९०००१८)

खाली, सार्वजनिक, नदी उकास क्षेत्र तथा निजि आवादीमा आदी क्षेत्रमा हरियाली प्रवर्द्धनको गर्ने गरी गुणस्तरी विरुवा उत्पादनको लागी नर्सरी निर्माण, पुराना नर्सरीहरूको मर्मत संभार, गुणस्तरीय विरुवा उत्पादा तथा वितरण तथा वृक्षारोपण कार्यलाई प्रभाकारी तल्याउन वृक्षारोपण योजना तगारी गरी सोहि योजना अनुसार वृक्षारोपणका कार्यहरू गर्न यस ब.उ.शि.न.मा तोकिएकोमा अधिकांश कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको साथै चालु आर्थिक वर्षमा यस कार्यक्रम संचालन गर्न कुल ६६ लाख ३१ हजार मात्र बजेट व्यस्था भएकोमा करिब कुल ६६ लाख १ हजार बजेट खर्च भएको थियो । यस कार्यक्रममा व्यवस्था भएको बजेटबाट समग्रमा वित्तीय प्रगती ९९ र भौतिक प्रगती १०० प्रतिशत रहेको थियो । कार्यक्रम अनुसारका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू तथा उपलब्धीहरू निम्नानुसार रहेका छन् । विस्तृत प्रगति विवरण अनुसूची १ मा रहेको ।

१. वन क्षेत्रको वृक्षारोपण र संरक्षण (का.शि.नं. ११.४.१७.१९६.१)

वन क्षेत्रमा रहेको खाली स्थान, सामुदायिक, निजि, सार्वजनिक, नदि उकास क्षेत्र तथा अतिक्रमण खाली गराइएका क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवर्द्धन तथा जलवायु परिवर्तनका असर न्युनिकरणका लागि सहयोग पुग्ने उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट विगतका वर्षहरूमा डिभिजन वन कार्यालयबाट भएका वृक्षारोपणको अवस्था, स्थानिय उपभोक्ताको वृक्षारोपण प्रतिको धारण, वृक्षारोपण कार्यमा रहेका समस्या र चुनौती र आ.व. ०७९।८० को वृक्षारोपणको माग र रणनीति लगायतका विषयमा कर्मचारीहरू बिच अन्तरक्रिया छलफल गरी वृक्षारोपण योजना तयार गरीएको ।

२. वन क्षेत्रको वृक्षारोपण र संरक्षण (का.शि.नं. ११.४.१७.१९६.५)

निजि, सार्वजनिक, सामुदायिक वन र राष्ट्रिय वन क्षेत्रको खाली तथा उत्पादकत्व कमी हुने वन क्षेत्रमा जडिबुटी, वनजन्य, डालेघाँस तथा अन्य विभिन्न प्रजातीका जम्मा ७८०७५ विरुवाहरू आ.व. ०७९।०८० मा करिब ५१.५ हेक्टर क्षेत्रफलमा जैविक तारावार सहितको वृक्षारोपण गरीएकोमा यस कार्यक्रम अन्गत विभिन्न सब डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा २० हेक्टर क्षेत्रफलमा वृक्षारोपण गरिएको थियो । प्रजाती तथा वृक्षारोपण सम्बन्धि विस्तृत जानकारी अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

तालिका ३१ वृक्षारोपणको विवरण

सि.न.	सा.व.को नाम	सा.व.को ठेगाना	वृक्षारोपण क्षेत्रफल	जिम्मेवार कर्मचारी
१	सन्धिचौर	मालारानी-१	१	व अ पत्रालाल भट्टराई
२	मथुरा	छत्रदेव-३	१	
३	कुटाका गहतेरा	मालारानी-३	१	
४	कोल्दीचौर	छत्रदेव-४	१	
५	आँपखोला सल्लेन्धार	सन्धिखर्क-८	२	फरेष्टर दिपक पाण्डे
६	भालजाय	सन्धिखर्क-११	२	
७	लक्ष्मी पोखरी	पाणिनी-४	२.५	स व अ मोहन मिश्र
८	भगवती	पाणिनी-७	३.५	
९	बेलपोखरी	भुमिकास्थान-६	१.५	
१०	वर्दवास	भुमिकास्थान-५	३.५	
११	अमरावती	शितगंगा-४	१.५	फरेष्टर यम बहादु के सी
१२	तालिगुराँस	शितगंगा-२	२.५	

३. वृहत बास रोपण अभियान (का.शि.नं. ११.४.१७.१९६.६)

पहिरो तथा गल्छी नियन्त्रण, वन अतिक्रमण नियन्त्रणका लागि वृक्षारोपण एवं जिवित सिमाङ्कन, आर्यआर्जन वृद्धि तथा हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने उदेश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट अर्घाखाँची जिल्लाको प्रमुख नदिको रूपमा रहेको राप्ति नदिले शितगंगा-८ लहापेको तटिय क्षेत्रमा विगतका वर्षहरूमा कटान गरी बगरको रूपमा विकास भएको नदि उकास क्षेत्रमा छेकवारको रूपमा चारैतिर बाँस तथा विचमा शिशौ, टिक, खयर, मसला लगायतका १२५३० वटा विरुवा मार्फत ६.५ हेक्टर क्षेत्रफलमा वृक्षारोपण गरिएको ।

४. गत विगत वर्षहरूमा रोपण भएका क्षेत्रको पुनः रोपण, स्याहार संभार र संरक्षण (का.शि.नं. ११.४.१७.१२१)

अघिल्लो आ.व.०७८।०७९ को सामुदायिक तथा सार्वजनिक स्थानमा वृक्षारोपण गरि मरेका विरुवाहरूको स्थानमा पुन रोपण तथा बाँकी स्थानमा गोडमेल र सरसफाई गरी वृक्षारोपण कार्यलाई शत प्रतिशत सफल बनाउने उदेश्यका साथ तपशिलमा उल्लेखित सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूमा पुन रोपणको कार्य डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित विभिन्न नर्सरीहरूमा उत्पादन भएका विरुवाहरू रोपण तथा स्याहार संभार र संरक्षणका कार्यहरू संचालन गरिएको ।

तालिका ३२ पुन रोपण सम्बन्धि विवरण

सि.न.	सा.व.को नाम	सा.व.को ठेगाना	वृक्षारोपण क्षेत्रफल	जिम्मेवार कर्मचारी
१	कोलकाटे	मालारानी-८	१	व अ पन्नालाल भट्टराई
२	कुटाकाडाँडा	मालारानी-२	१	
३	कुटाका गहतेरा	मालारानी-३	१	
४	कोल्दीचौर	छत्रदेव-४	२.५	
५	धारापानी महिला	छत्रदेव-५	१	
६	झिरमथान पात्ला	छत्रदेव-६	१.५	
७	लक्ष्मी पोखरी	पाणिनी-४	८	व अ मोहन मिश्र

४. नर्सरी मर्मत/ स्तरोन्नति (का.शि.नं. ११.४.१७.७०)

डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित भुमिकास्थान वन नर्सरीको स्तरोन्नतिका लागि सेड हाउस निर्माण तथा नर्सरी स्याहार संभारको लागि एक कोठाको नर्सरी संरक्षण घर निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको ।

५. आगामी वर्षका लागि विरुवा उत्पादन (का.शि.नं. ११.४.१७.११९)

डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालन हुने वृक्षारोपण कार्यलाई प्रभाकारी बनाउदै विरुवाको Survival Rate अधिकतम बनाउन परिपक्व विरुवा उत्पादन गरी वितरण गर्ने उदेश्यका साथ संचालित यस कार्यक्रमबाट

डिभिजन वन कार्यालयका तपशिलमा उल्लेखित नर्सरीहरुमा जडिबुटी, वनजन्य, डाँलेघास, सौन्दर्यमुलक ढिलो बढ्ने प्रजातिका विरुवा उत्पादन उत्पादन गरिएको । विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा रहेको ।

तालिका ३३ बहुबर्षिय विरुवा उत्पादनको विवरण

सि.न.	नर्सरी	ठेगाना	विरुवा संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	डोहोटे वन नर्सरी	शितगंगा-१२	१२०००	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	दुर्गाफाँट वन नर्सरी	पाणिनी-३	१००००	व अ मोहन मिश्र
३	भुमिकास्थान वन नर्सरी	भुमिकास्थान-८	९५६०	

६. चालु आ.व.को लागि विरुवा उत्पादन (का.शि.नं. ११.४.१७.१२०)

जिल्लामा खाली रहेको निजि, सार्वजनिक तथा सामुदायिक क्षेत्रहरुमा स्थानिय मागका आधारमा विभिन्न प्रकारका वनजन्य, जडिबुटी, डाँलेघाँस तथा सौन्दर्यमुलक प्रजातिका विरुवा उत्पादन गरी सोही आर्थिक वर्षमा नर्सरीबाटै वितरण गर्ने गरि तपसिलमा उल्लेखित नर्सरीहरुमा विरुवा उत्पादन गरी वितरण गरिएको । विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा रहेको ।

तालिका ३४ एक बर्षिय विरुवा उत्पादनको विवरण

सि.न.	नर्सरी	ठेगाना	विरुवा संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	डोहोटे वन नर्सरी	शितगंगा-१२	८०००	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	दुर्गाफाँट वन नर्सरी	पाणिनी-३	८०००	व अ मोहन मिश्र
३	भुमिकास्थान वन नर्सरी	भुमिकास्थान-८	७८९५	
४	मथुरा वन नर्सरी	छत्रदेव-३	८०००	व अ पन्नालाल भट्टराई
५	मालारानी वन नर्सरी	मालारानी-४	८०००	
६	डिभिजन वन नर्सरी	सन्धिखर्क-१०	९९९०	व अ यादव प्रसाद सापकोटा

७. एक पालिका एक वन नर्सरी निर्माण तथा संचालन (का.शि.नं. ११.४.१७.२९७)

पालिका स्तरमा सम्बन्धित पालिकाको साझेदारी हुने गरी स्थायी प्रकृतिको नर्सरी निर्माण र गुणस्तरीय विरुवा उत्पादन गरी वृक्षारोपणको लागि विरुवा ढुवानी गर्दा विरुवाको नास हुने अवस्थालाई स्थाइ रूपमा समाधान गर्ने उदेश्यका साथ अर्घाखाँची जिल्लाको मालारानी गाँउपालिकासंगको साझेदारीमा मालारानी-४ स्थित देउराली सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको वन क्षेत्रमा स्थायी नर्सरी निर्माण गरिएको साथै भुमिकास्थान नगरपालिकासंगको साझेदारीमा भुमिकास्थान-८ मा पोखेडाँडा लालिगुराँस सामुदायिक वनमा नर्सरी निर्माण गरिएको ।

८. गत वर्षका विरुवा स्याहार संभार (का.शि.नं. ११.४.१७.३८५)

आ.व. ०७८।०७९ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमबाट जिल्लाका विभिन्न स्थानमा रहेका डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित नर्सरी तथा यस कार्यालयसंग सम्झौता गरी निजि नर्सरीमा उत्पादन भएका बहुवर्षिय विरुवाहरुको स्याह संभार गरी गुणस्तरीय विरुवा तयार गर्ने तथा वृक्षारोपण कार्यलाई प्रभाकरी बनाउन तपसिलमा उल्लेखित नर्सरीहरुलाई विरुवा स्याहास संभारको लागि रकम खर्च गरिएको ।

तालिका ३५ अल्या भै आएका विरुवाको स्याहार संभारको विवरण

सि. न.	नर्सरी	ठेगाना	अल्या भै आएका विरुवा संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	डोहोटे वन नर्सरी	शितगंगा-१२	१५०००	व अ मोहन प्रसाद गजुरेल
२	दुर्गाफाँट वन नर्सरी	पाणिनी-३	१५०००	व अ मोहन मिश्र
३	डिभिजन वन नर्सरी	सन्धिखर्क-१०	२००००	व अ यादव प्रसाद सापकोटा
४	मथुरा वन नर्सरी	छत्रदेव-३	२००००	व अ पन्नलाल भट्टराई
५	सुपा देउराली एग्रो फरेष्ट्रि नर्सरी	सन्धिखर्क-१	१००००	फरेष्ट्रर दिपक पाण्डे

९. कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (का.शि.नं. ११.४.१७.१३०)

निजि जग्गा/सार्वजनिक तथा खस्केको वन क्षेत्रमा जमीनको उत्पादकत्मा सुधार ल्याउन तथा स्थानीय जनताको आयआर्जनमा सहयोग पुग्ने वनजन्य, जडीबुटी तथा फलफुलका विरुवा खरिद, रोपण तथा स्याहार लगायतका कार्यहरु संचालन गर्न विनियोजित कार्यक्रमबाट शितगंगा-१२ मा रहेको नेपियर्स फार्म प्रा.ली. संगको सहकार्यमा आँप, लिचि लगायतका भुगोल सुहाउदो विरुवा खरिद तथा रोपण, शितगंगा-१३ मा कृषक दधिराम भाट क्षेत्रीले आफ्नो निजि वारीमा लगाएको चाँप तथा फलफुलका विरुवा संरक्षणका लागि अनुदान उपलब्धता र भुमिकास्थान-८ का रहेको समावेशी कृषि वन समुहलाई रक्तचन्दन र फलफुल लगायतका विरुवाहरु रोपण कार्य सम्पन्न गरिएको ।

१०. घुम्टि विरुवा वितरण र रोपण सहजीकरण विशेष अभियान (का.शि.नं. ११.४.१७.२९९)

भौगोलिक हिसाबले टाढा रहि नियमित सेवा प्रवाहबाट बञ्चित अर्घाखाँची जिल्लाका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, स्थानिय बासिन्दा तथा निज वन दर्ता रहेका स्थानिय बासिन्दाहरुलाई खालि तथा प्रति तथा वन क्षेत्रको अनुत्पादन क्षेत्रमा विरुवा रोपणका लागि इच्छुक तर आर्थिक रूपमा कमजोर समुहलाई विक्षारोपण

सहजिकरणका लागि सम्बन्धित स्थानमा विरुवा ढुवानी तथा रोपण विधि र प्रकृया वारे स्थलगत रूपमा अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको थियो ।

४.६. राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९९११२३)

वन तथा वन्यजन्तुको संरक्षण र विकासका लागि बढ्दो वन अतिक्रमण नियन्त्रण, मानव वन्यजन्तुको द्वन्द्व न्युनिकरणका लागि कार्यक्रम संचालन गरी मानव र वन्यजन्तु बिच सहअस्तित्व कायम तथा नदी उकास क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवर्द्धन लगायत डिभिजन वन कार्यालय मातहत रहेका नर्सरीको स्तोउन्नति गरी गुणस्तरी विरुवा उत्पादन र डढेलो नियन्त्रणका लागि प्रचारात्कम क्रियाकलाप संचालन गरी जलवायू परिवर्तनको समस्या समाधन कार्यकहरू गर्न यस ब.उ.शि.न.मा तोकिएकोमा अधिकांश कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको साथै चालु आर्थिक वर्षमा यस कार्यक्रम संचालन गर्न कुल २७ लाख ७५ हजार मात्र बजेट व्यस्था भएकोमा करिब कुल २७ लाख ६५ हजार बजेट खर्च भएको थियो । यस कार्यक्रममा व्यवस्था भएको बजेटबाट समग्रमा वित्तीय प्रगती ८८.८४ र भौतिक प्रगती ९० प्रतिशत रहेको थियो । कार्यक्रम अनुसारका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू तथा उपलब्धीहरू निम्नानुसार रहेका छन । विस्तृत प्रगति विवरण अनुसुची १ मा रहेको ।

१. वन अतिक्रमण हटाई पुनरुत्पादन व्यवस्थापन/वृक्षारोपण (का.शि.नं. ११.४.१७.४४५)

निजि, सरकारी तथा विभिन्न संघ संस्थाले विभिन्न वहानामा गरेका अतिक्रमणहरू हटाउने तथा थप अतिक्रमण हुन नदिने उदेश्यका रहेको यस कार्यक्रमबाट नियमित गस्ति परिचालनका लागि इन्धन खर्च गरिएको ।

२. बहुवर्षीय विरुवा उत्पादन (का.शि.नं. ११.४.१७.४४६)

डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालन हुने वृक्षारोपण कार्यलाई प्रभाकारी बनाउदै विरुवाको Survival Rate अधिकतम बनाउन परिपक्व विरुवा उत्पादन गरी वितरण गर्ने उदेश्यका साथ संचालित यस कार्यक्रमबाट डिभिजन वन कार्यालयका तपशिलमा उल्लेखित नर्सरीहरूमा जडिबुटी, वनजन्य, डाँलेघास, सौन्दर्यमुलक ढिलो बढ्ने प्रजातिका विरुवा उत्पादन उत्पादन गरिएको । विस्तृत विवरण अनुसुची २ मा रहेको ।

तालिका ३६ बहुवर्षीय विरुवा उत्पादनको विवरण

सि.न.	नर्सरी	ठेगाना	विरुवा संख्या	जिम्मेवार कर्मचारी
१	मथुरा वन नर्सरी	छत्रदेव-३	१२०००	स व अ पन्नालाल भट्टराई
२	मालारानी नर्सरी	मालारानी-४	१२०००	
३	डिभिजन वन नर्सरी	सन्धिखर्क-१०	१६०००	व अ यादव प्रसाद सापकोटा

३. नदी उकास तथा खाली क्षेत्रमा वृक्षारोपण (का.शि.नं. ११.४.१७.४४७)

अर्घाखाँची जिल्लाको चुरे क्षेत्रमा रहेको ठुला खोला तथा खहरेहरूको नदि तटिय क्षेत्रमा खाली रहेको जग्गामा वृक्षारोपण गरी हरियाली कायम गर्नुका साथै कटान नियन्त्रण गरी पानीको वहाव नियन्त्रण गरी स्थानिय स्तरमा आर्यआर्जका कार्यहरू संचालन गरी हरिच रोजगारी श्रृजना गर्ने उदेश्यका साथ जिल्लाको पश्चिम सिमाना रहेको राप्ति नदीले शितगंगा-८ लहापे क्षेत्रमा विगत लामो समय देखि कटान गरी वगरमा रुपान्तरण भएको क्षेत्रमा खयर, मसला तथा सिसौ लगायतका विरुवाको रोपण कार्य संचालन गरिएको ।

४. मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्युनिकरण (का.शि.न. ११.४.१७.४५४)

मानव वन्यजन्तुको मानव र वन्यजन्तुचिको द्वन्द्व न्युनिकरण गरी सहअस्तित्व कायम गर्ने मुख्य उदेश्यका साथ द्वन्द्व न्युनिकरणका लागि पूर्वाधार तयारी, द्वन्द्व प्रभावित क्षेत्रमा वास्थान सुधार, सचेतनामुलक प्रचारप्रसार, सिमसार तथा पानीपोखरीहरूको व्यवस्थापन, विद्युत नभएको स्थानमा सोलार बत्ती व्यवस्थापन, टुहुरा तथा अपाङ्ग वन्यजन्तुको उद्धार तथा पुनस्थापना लगायतका कार्यहरू संचालन हुने व्यवस्था रहेको यस कार्यक्रमबाट वन्यजन्तुको उद्धार कार्यका लागि इन्धन खरिद, मानव वन्यजन्तुको द्वन्द्व न्युनिकरणका प्रचारात्मक होडिबोड निर्माण तथा स्थापना, पासोमा परेको वा समस्याग्रस्त चितुवाको उद्धारको लागि सानो र ठूलो खोर निर्माण लगायतका कार्यहरू संचालन गरिएको ।

५. नर्सरी मर्मत (का.शि.न. २.३.१२.३)

डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँचीबाट संचालित डिभिजन वन नर्सरी, सन्धिखर्कमा पानी व्यवस्थापन तथा तारवार र डोहोटे वन नर्सरीको स्तोत्रतिका लागि तारवार, गेट निर्माण, सरसफाई तथा ग्रिन नेट जडान लगायतका कार्यहरू संचालन गरिएको ।

६. वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन (का.शि.नं. २.३.१२.९)

प्रभावकारी डढेलो व्यवस्थापन तथा नियन्त्रणका लागि विभिन्न संचार माध्येहरू जस्तै रेडियो, पत्रपत्रिका, प्रकाशन आदीमा प्रचार सामग्री तयारी, प्रसारण तथा वितरणका कार्यहरू संचालन गरिएको थियो ।

४.७. जडिबुटी विकास कार्यक्रम (ब.उ.शि.न. ३२९९११२५)

महत्वपूर्ण जडिबुटीका श्रोतहरूको दीगो संरक्षण, व्यवस्थापन गरी यसको संकलनबाट जिविकोपार्जन गर्दै आएका विपन्न तथा पिछडिएका वर्गलाई खेति विस्तार र उद्यम विकासमा संलग्न गराई गरिवी निगारण र समतामुलक विकास गर्ने गरी संचालित यस ब.उ.शि.न.मा तोकिएकोमा सम्पूर्ण कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको साथै चालु आर्थिक वर्षमा यस कार्यक्रम संचालन गर्न कुल १९ लाख मात्र बजेट व्यस्था भएकोमा करिव कुल १७ लाख ३० हजार बजेट खर्च भएको थियो । यस कार्यक्रममा व्यवस्था भएको बजेटबाट समग्रमा वित्तीय प्रगती ९१.०४ र भौतिक प्रगती १०० प्रतिशत रहेको थियो । कार्यक्रम अनुसारका मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू तथा उपलब्धीहरू निम्नानुसार रहेका छन् । विस्तृत प्रगति विवरण अनुसुची १ मा रहेको ।

१. प्राकृतिक रूपमा रहेका जडिबुटीको संरक्षण तथा व्यवस्थापन (का.शि.न. ११.४.२२.१०)

निजि, सार्वजनिक तथा राष्ट्रिय वनमा रहेका प्रकृतिक जडिबुटीहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट पाणिनी-७ स्थित भगवती सामुदायिक वनमा रहेको प्राकृतिक तेजपातको वनको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्य तथा मालारानी-६ को फिरफिरे तथा हर्षा मसिना सामुदायिक वनमा रहेको प्राकृतिक तेजपात तथा टिमुरका विरुवाहरूको संरक्षण, खाली स्थानमा वृक्षारोपण, विरुवामा मलखादको प्रयोग तथा तारवार लगायतका कार्यहरू संचालन गरिएको ।

२. पकेट क्षेत्रमा जडिबुटी खेति विस्तार (का.शि.न. ११.४.२२.११)

टिमुर तथा तेजपात पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने उद्देश्य रहेको यस कार्यक्रमबाट जडिबुटी फोकल टिमबाट तथा विगतका वर्षहरूमा र प्राकृतिक रूपमा पाइने जडिबुटी समेतलाई आधार मानि सन्धिखर्क नगरपालिका वडा नम्बर १० मा पर्ने घाटाखोला बेल्टारी सामुदायिक वनमा टिमुर तथा तेजपात प्रजातिका विरुवाहरूको रोपण तथा विस्तार कार्य सम्पन्न गरिएको ।

३. जडिबुटी विरुवा उत्पादन तथा खेती विस्तार (का.शि.न. ११.४.२२.१२)

विगत केही वर्षदेखि संचालित पकेट क्षेत्र केन्द्रित जडिबुटी खेति विस्तार कार्यको प्रभाव तथा स्थानिय उपभोक्ताको माग र चाहना अनुसार टिमुर प्रजातिको माग अत्याधिक भएको र डिभिजन वन कार्यालयबाट संचालित नर्सरीहरूमा उत्पादिन टिमुरका विरुवाहरूले स्थानियको मागलाई पूर्ति गर्न कठिन रहेको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै १३३०० प्रजातिका विरुवा खरिद तथा ढुवानी गरी वितरण गरिएको ।

४.८. वातावरण विभाग (ब.उ.शि.न. ३२९९११२८)

१. छत्रदेव गा.पा. स्थित छत्रदेवालय मन्दिर परिसरमा हरित उद्यान निर्माण (का.शि.न. ११.४.१७.५०३)

लुम्बिनी प्रदेशको प्राकृतिक, ऐतिहासिक, धार्मिक, पुरातात्विक क्षेत्रको पहिचान गरी तिनको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापन मार्फत पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गरी समृद्ध प्रदेश, खुसी जनता को प्रादेशिक लक्ष्य पुरा गर्न योगदान पुऱ्याउने उद्देश्यका अर्घाखाँची जिल्लाको छत्रदेव गाँउपालिकामा पर्ने छत्रदेवालय मन्दिद परिसरमा पर्यापर्यटन पार्क निर्माण तथा वृक्षारोपण लगायत उद्यानको रूपमा विकास गर्ने गरिएको थियो ।

अनुसूची १ वार्षिक प्रगति विवरण

(क) वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (३२९०००१२)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
१	वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित दिगो वन व्यवस्थापन							
११.४.१७.३	वनमा आधारित उत्पादन तथा व्यवस्थापन (हजारमा)	क्यू. फि.	२	२.२१	३.१	१.७	१.९५	२.७४
११.४.१७.५५	सामुदायिक वनमा वन सम्बर्द्धन (थिनिङ्ग) क्रियाकलाप	हेक्टर	३०	४.२७	६	२३	३.१९	४.४९
११.४.१७.२३२	पन्च बर्षिय वन व्यवस्थापन योजना तयारी (डिभिजन)	संख्या	१	३.५६	५	१	३.५४	४.९८
११.४.१७.३७२	सामुदायिक वनमा वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्ययोजना संशोधन तथा कार्यान्वयन	समूह	९	३.२०	४.५	९	३.२०	४.५०
२	सामुदायिक तथा कबुलियती वन विकास कार्यक्रम							
११.४.१७.७	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको कार्ययोजना नविकरण	समूह	३०	३.२०	४.५	२८	२.९७	४.१८
११.४.१७.८	लेखा अभिलेख, कार्यालय व्यवस्थापन र सुशासन अभिवृद्धि तालिम	पटक	६	१.०७	१.५	५	०.८९	१.२५
११.४.१७.१०	सामुदायिक वनको अनुगमन, मूल्यांकन र अभिलेखिकरण	समूह	३८०	१.६२	२.२८	३८०	१.६२	२.२८
११.४.१७.३७३	स्थानीय वन उपभोक्ता समूहहरूको संयुक्त सिकाई आदान प्रदान	प्याकेज	३	०.४३	०.६	३	०.४३	०.६
११.४.१७.३७४	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको विधान तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुशिक्षण	पटक	६	०.५१	०.७२	६	०.५१	०.७२
११.४.१७.३७५	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई वन व्यवस्थापन तालिम	पटक	६	१.०७	१.५	६	१.०७	१.५
३	वन डडेलो नियन्त्रण अभियान							
११.४.१७.१६	स्थायी अग्नी रेखा निर्माण	कि. मि.	२	५.६९	८	२	५.६९	८.००
११.४.१७.१७	अग्नी रेखा सरसफाइ तथा मर्मत सम्भार	कि. मि.	१५	१.०७	१.५	१५	१.०७	१.५
११.४.१७.१९	डडेलो नियन्त्रण सम्बन्धी स्कुल शिक्षा कार्यक्रम	पटक	१०	०.७१	१	१०	०.७१	०.९९
११.४.१७.२०	वन डडेलो ससाह आयोजना	पटक	१	०.३६	०.५	१	०.३५	०.५०
११.४.१७.२२	वनक्षेत्र भित्र नियन्त्रित डडेलो लगायत ज्वलनशील पदार्थको	हेक्टर	८००	२.८५	४	४१२	१.४७	२.०६

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
	व्यवस्थापनमा सहजीकरण							
११.४.१७.२३	वन भित्रको पत्कर व्यवस्थापनबाट प्राङ्गारिक मल उत्पादन उद्यम सञ्चालनमा सहयोग	वटा	३	१.६०	२.२५	२.२३०६७	१.१९	१.६७
११.४.१७.३७६	वन डढेलो नियन्त्रणका लागि जोनिड, सञ्जाल निर्माण तथा सबलीकरण, अन्तरकृया तथा परिचालन	वटा	१	०.३६	०.५	१	०.३६	०.५
११.४.१७.३७७	सहभागितामूलक वन डढेलो रोकथाम तथा नियन्त्रण	प्याकेज	१	१.७८	२.५	१	१.७८	२.५०
११.४.१७.३७८	वन डढेलो नियन्त्रण सामग्री खरिद तथा वितरण	प्याकेज	१	२.८५	४	१	२.८५	४
४	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र वन अपराध नियन्त्रण कार्यक्रम							
११.४.१७.२५	पुरानो वन अतिक्रमण हटाउने	हेक्टर	२	१.४२	२	२	१.४०	१.९७
११.४.१७.२६	वन अपराध नियन्त्रण	संख्या	१	२.१३	३	१	२.१३	३.००
११.४.१७.२८	वन अपराध नियन्त्रणमा सरोकारवाला बिच समन्वय बैठक	संख्या	१	०.१८	०.२५	१	०.१८	०.२५
११.४.१७.२२९	वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको अनुसन्धान, तहकिकात र मुद्दा दायरी	संख्या	१	०.७१	१	१	०.६३	०.८८
११.४.१७.३७९	अतिक्रमण नियन्त्रण समन्वय समिति/सुरक्षा निकाय बैठक तथा अन्य संस्थागत समन्वय	प्याकेज	१	०.३६	०.५	१	०.३६	०.५
५	सिमासार क्षेत्र, पंक्षी-जलचर र जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रम							
११.४.१७.३३	वन्यजन्तु संरक्षण र उद्धारका लागि न्यापिड रेस्पोन्स टिम परिचालन	संख्या	१	०.३६	०.५	१	०.३६	०.५
११.४.१७.४७	पीडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रम मार्फत मानव वन्यजन्तुद्वन्द्व व्यवस्थापन (प्याकेज)	संख्या	१	५.३४	७.५	१	४.६८	६.५८
११.४.१७.३८०	एक वडा: एक पोखरी कार्यक्रम	संख्या	७	१९.२१	२७	७	१९.०६	२६.८०
६	प्रचार प्रसार र प्रकाशन							
११.४.१७.३७	वन, वन्यजन्तु, अतिक्रमण, चोरी निकासी तथा चोरी शिकारी नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचार प्रसार तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन	संख्या	१	२.१३	३	१	२.१०	२.९५
११.४.१७.३८१	वनसँग सेलिब्रेटी कार्यक्रम	प्याकेज	१	१.४२	२	१	१.४०	१.९७
११.४.१७.१०५	स्वच्छ हरियाली वातावरण एंव कार्यालय परिषर सौन्दर्यीकरण	प्याकेज	१	१.०७	१.५	१	१.०६	१.५०
११.४.१७.३८७	शितगंगा जडिबुटी उद्यान निर्माण	प्याकेज	१	१७.७८	२५	१	१६.३	२२.८७

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
	तथा व्यवस्थापन							
७	दिवश तथा समारोह							
११.४.१७.३८	प्रदेश स्थापना दिवस, सिमसार दिवस, राष्ट्रिय वृक्षारोपण दिवस, जैविक विविधता दिवस, विश्व वातावरण दिवस, वन्यजन्तु सप्ताह	संख्या	१	०.७१	१	१	०.७१	१
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			१३२७	९१.२०	१२८.२	९२८	८५.२	११९.७१
१०	सुशासन अभिवृद्धी कार्यक्रम							
२.७.२५.१	डिभिजन वन कार्यालयको वेब साईट संचालन र प्रविधिमैत्री सव डिभिजन निर्माण तथा व्यवस्थापन	संख्या	१	०.७१	१.००	१.००	०.६९	०.९७
२.७.२५.१९	वन संरक्षणका लागि फिल्ड गियर		१	२.६१	३.६८	१.००	२.३९	३.३६
२.७.२५.३	सव डिभिजनमा सुशासन तथा सबलीकरण कार्यक्रम	वटा	६	३.२०	४.५०	६.००	३.१७	४.४५
२.७.२५.४	विकट स्थानहरुका निजी वन तथा वन उपभोक्ता समूहहरुमा घुम्ती सेवा मार्फत सेवा प्रवाह	जिल्ला	१	०.७१	१.००	१.००	०.५७	०.८०
११	समन्वय, योजना तर्जुमा र प्रगती समिक्षा गोष्ठी							
२.७.२५.६	योजना तर्जुमा गोष्ठी	पटक	१	०.१८	०.२५	१	०.१८	०.२५
२.७.२५.७	चौमासिक र वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी	पटक	३	०.५३	०.७५	२	०.३६	०.५
२.७.२५.८	स्थानीय तहसंग समन्वय बैठक	वटा	६	०.८५	१.२	५	०.७१	१
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			१९	८.८०	१२.३८	१७.००	८.०६	११.३३
कुल जम्मा खर्च			१३४३	९९.९९	१४०.५८	९४५.००	९३.२२	१३१.०५

(ख) जडिबुटी तथा गैहकाष्ठ विकास कार्यक्रम (३२९०००१३)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
११.४.१७.५९	पकेट क्षेत्र स्तरीय जडीबुटी खेति विस्तार सञ्जाल गठन तथा परिचालन	संख्या	१	२.३	०.५	१	२.२७	०.५०
११.४.१७.६०	पकेट क्षेत्र स्तरीय जडीबुटी खेति विस्तार सञ्जाललाई क्षमता विकास र अध्ययन भ्रमण (प्याकेज)	संख्या	१	९.१	२	१	८.९९९	१.९८
११.४.१७.२१८	जडिबुडी नर्सरी निर्माण, मर्मत तथा स्तरोन्नति	वटा	१	४.६	१	१	४.५५	१.००

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
११.४.१७.२१९	पकेट क्षेत्र केन्द्रीत प्रजाति विशेष जडिबुटी विरूवा उत्पादन	हजार वटा	३५	२४	५.२५	३५	२३.११	५.०९
११.४.१७.२२१	एक पकेट क्षेत्र एक जडिबुटी खेति विस्तारमा कृषकलाई निःशुल्क विरूवा, ढुवानी, मलखाँद र रोपणमा सहूलियत	हेक्टर	१८	३१	६.७५	१८	२९.३४	६.४६
११.४.१७.२२२	विगत वर्षहरूमा निजी क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरिएका जडीबुटी खेतिको स्याहार सम्भारमा सहयोग	हेक्टर	३०	६.८	१.५	२१	४.५५	१.००
११.४.१७.२२३	पकेट क्षेत्रमा सामुदायिक तथा सार्वजनिक जग्गामा जडिबुटी खेति विस्तारमा सहयोग	हेक्टर	३	१४	३	३	१३.५७	२.९९
११.४.१७.२९३	जडिबुटी पकेट क्षेत्र सबलीकरण	प्याकेज	१	२.३	०.५	०	०.००	०
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			९०	९३	२०.५०	८०	८६	१९.०१
२.७.२५.१३	जडिबुटी खेति विस्तारमा सहजीकरण	संख्या	१	४.६	१	०	०.००	०
२.७.२५.१४	जडिबुटी फोकल टिम बैठक सञ्चालन	वटा	१	२.३	०.५	१	१.८२	०.४
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			२	६.८	१.५	१	२	०.४
कुल जम्मा खर्च			९२	१००	२२	८१	८८.२०	१९

(ग) वन क्षेत्र भित्रको खोला खोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम (३२९०००१५)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
११.४.१७.२९४	वन क्षेत्र भित्रका खोला/खोल्सी व्यवस्थापन तथा नदीजन्म पदार्थ संकलन	प्याकेज	१	१००	१५	१	१००	१४.९७
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			१	१००	१५	१	१००	१४.९७

(घ) वन उद्यम तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (३२९०००१७)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
१	वन उद्यम प्रवर्द्धन कार्यक्रम							
११.४.१७.२९८	एक सामुदायिक वन: एक उद्यम विकास कार्यक्रम	प्याकेज	१	२०	५	१	१९.९९	५.००
२	पर्यापर्यटन विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम							
११.४.१७.३०८	वन क्षेत्रमा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	क्षेत्र	१	२०	५	१	१९.०७	४.७७
११.४.१७.३१३	बराहदह संरक्षण तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन, शितगंगा, अर्घाखाँची	क्षेत्र	१	६०	१५	१	५६.५३	१४.१३
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			३	१००	२५	३	९५.६०	२३.९०

(ङ) कृषि वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम (३२९०००१८)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
१	बृक्षारोपण, समृद्धी वृक्षारोपण, पुनःरोपण, गोडमेल तथा संरक्षण							
११.४.१७.१९६.१	वन क्षेत्रको बृक्षारोपण र संरक्षण	हेक्टर	१	०.८	०.५	१.०	०.७३	०.४९
११.४.१७.१९६.५	वन क्षेत्रको बृक्षारोपण र संरक्षण	हेक्टर	१६	३०	२०	१६.०	३०.१६	२०
११.४.१७.१९६.६	बृहत बाँस रोपण अभियान	वटा	२.२५	१०	६.७५	२.३	१०.१८	६.७५
११.४.१७.१२१	गत विगत वर्षहरूमा रोपण भएका क्षेत्रको पुनः रोपण, स्याहार सम्भार र संरक्षण	हेक्टर	१६	३.६	२.४	१६.०	३.६२	२.४
२	नर्सरी तथा विरुवा उत्पादन							
११.४.१७.७०	नर्सरी मर्मत/स्तरोन्नति	वटा	१	२.३	१.५	१.००	२.२६	१.५
११.४.१७.११९	आगामी वर्षका लागि विरुवा उत्पादन	हजार वटा	३२	१२	८	३१.५६	११.८९	७.८९
११.४.१७.१२०	चालु आ.व.को लागि विरुवा उत्पादन	हजार वटा	५०	७.५	५	४९.७५	७.५०	४.९७५
११.४.१७.२९७	एक पालिका: एक वन नर्सरी निर्माण तथा सञ्चालन	वटा	२	२४	१६	१.९९	२३.९७	१५.८९
११.४.१७.३८५	गत वर्षको विरुवा स्याहार सम्भार	हजार वटा	८५	३.३	२.१६	८५	३.२६	२.१६
३	निजी तथा कृषि वन कार्यक्रम							
११.४.१७.१३०	कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	क्षेत्र	१	४.५	३	१.०	४.४५	२.९५
११.४.१७.२९९	घुम्टि विरुवा वितरण र रोपण सहजीकरण विशेष अभियान	क्षेत्र	१	१.५	१	१	१.५१	१
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			२०७	१००	६६.३१	२०७	९९.५३	६६.०१

(च) राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (३२९९११२३)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
११.४.१७.४४५	वन अतिक्रमण हटाई पुनरुत्पादन व्यवस्थापन/वृक्षारोपण	पटक	१	१०.८१	३	०.२९	३.११९	०.८७
११.४.१७.४४६	वहुपर्षीय विरुवा उत्पादन	पटक	१	३६.०४	१०	१.००	३५.१७	९.७६
११.४.१७.४४७	नदी उकास तथा खाली क्षेत्रमा वृक्षारोपण	पटक	१	२१.६२	६	१	२१.६२	६
११.४.१७.४५४	मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण	पटक	१	१४.४१	४	१	१२.९९	३.६१
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			४	८२.९	२३	३.२९	७२.९०	२०.२३
१	वन, वातावरण तथा भू संरक्षण मन्त्रालय							
२.३.१२.३	नर्सरी मर्मत	पटक	१	१०.८१	३	१	१०.८१	३.००
२.३.१२.९	वन डहेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन	पटक	१	६.३१	१.७५	०.८१२	५.१३	१.४२
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			२	१७.१	४.७५	१.८१२	१५.९४	४.४२
कुल जम्मा खर्च			६	१००	२७.७५	५.१०१	८८.८४	२४.६५

(च) जडिबुटी विकास कार्यक्रम (३२९९११२५)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
१	वन, वातावरण तथा भू संरक्षण मन्त्रालय							
११.४.२२.१०	प्राकृतिक रूपमा रहेका जडिबुटी संरक्षण तथा व्यवस्थापन	पटक	१	२६.३	५.००	१	२६.२१	४.९८
११.४.२२.११	पकेट क्षेत्रमा जडिबुटी खेती विस्तार	पटक	१	२६.३	५.००	०.९१	१८.९८	३.६१
११.४.२२.१२	जडिबुटी विरुवा उत्पादन तथा खेती विस्तार	पटक	१	४७.४	९.००	१.००	४५.८४	८.७१
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			३	१००	१९	२.९१	९१.०४	१७.३०

(छ) वातावरण विभाग (३२९९११२८)

क्र.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
१	वन, वातावरण तथा भू संरक्षण मन्त्रालय							
११.४.१७.५०३	छत्रदेव गा.पा स्थित छत्रमहादेवको मन्दिर परिसरमा हरित उद्यान निर्माण	पटक	१	१००	१०	१.००	९७.६	९.७६
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:			१	१००	१०	१.००	९७.६०	९.७६

अनुसुची २ विरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धि विवरण

सि. न.	प्रजाती	अल्याथ्रे आफको			उत्पादन			वितरण			मैजदात		
		एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा
१. डिभिजन वन नर्सरी सन्धिखर्क-१० रुब्दी													
१	अम्बा	०	१५००	१५००	२००	२००	२००	०	१५००	१५००	०	२००	२००
२	बडहर	०	१०००	१०००	१२००	१२००	१२००	०	१०००	१०००	०	१२००	१२००
४	चिउरी	०	२५००	२५००	२०००	२०००	२०००	१०००	२५००	३५००	१०००	१०००	१००००
८	कल्की		१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	३०००	०	०	०
९	मसला	२५००		२५००	३०००	३०००	३०००	३०००	०	१९००	३६००	०	३६००
१०	तेजपात	१५००	१५००	३०००	२०००	२५००	४५००	३५००	१५००	५०००	०	२५००	२५००
११	बकाइनो	१०००	१०००	१०००	२०००	२०००	२०००	२०००	०	२७८०	२२०	०	२२०
१३	अमला	१०००	१०००	१०००	२०००	२०००	२०००	२०००	०	२८५०	१५०	०	१५०
१५	सिमल	६५०	६५०	१३००	१०००	१०००	१०००	१०००	०	१४५०	२००	०	२००
१६	श्रीखण्ड			०	३००	३००	३००	०	०	०	०	३००	३००
१७	धुपी		१०००	१०००	५००	५००	५००	०	१०००	१०००	०	५००	५००
१८	पारिजात			०	५५००	५५००	२०००	१५००	०	१५००	०	५००	५००
१९	कोइरालो	३०००	३०००	३०००	५०००	५०००	५०००	३०००	०	३०००	५०००	०	५०००
२०	अन्य	१००२	१००२	१००२	१८००	१८००	१८००	८००	०	८००	२०२	१८००	२००२
कुल जम्मा		१७४५२	१०००	२७४५२	२००००	१६०००	३६०००	२१००५	९०००	३०००५	५९४५५	१२९००	१८८४५५
२. मधुवा वन नर्सरी छत्रदेव ३													
१	तेजपात	०	१८४०	१८४०	१२८५०	१२८५०	१२८५०	०	१७५००	१७५००	१४५०	१३७५०	१५२००
२	लाप्सी	०	०	०	६५०	२५३०	३१८०	६५०	०	६५०	०	२५३०	२५३०
३	टिमुर	०	२०००	२०००	३२५०	३२५०	३२५०	०	२०००	२०००	०	३२५०	३२५०
४	श्रीखण्ड	०	०	०	७५५	७५५	७५५	०	०	०	०	७५५	७५५

सि. न.	प्रजाती	अल्यत्रै आएको			उत्पादन			वितरण			मैजदात		
		एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा
५	बैस	०	५५०	०	५५०	०	५५०	०	५५०	०	५५०	०	०
६	वडहर	०	१५००	०	१५००	०	१५००	०	१५००	०	१५००	०	०
७	किम्बु	०	२७५०	०	२७५०	०	२७५०	०	२७५०	०	२७५०	०	०
८	खयर	०	२६०	०	२६०	०	२६०	०	२६०	०	२६०	०	२६०
९	इपिलइपिल	१९७५	१५००	१९७५	१५००	०	१५००	२५००	१५००	२५००	१५००	१५००	१५००
कुल जम्मा		७९२५	२९९५०	३७८७५	८६६०	१९३८५	२८०४५	१३९००	२५०५०	३८९५०	२६८५	२४२८५	२६९७०

३. डेराली वननर्सरी मालारानी ४

१	तेजपात	०	३६७०	१०६३०	१४३००	९९५	०	९९५	०	९९५	२६७५	१०६३०	१३३०५
२	टिमुर	०	०	४६५	४६५	०	०	०	०	४६५	०	४६५	४६५
३	लप्सी	०	१५००	९००	२४००	५०६	०	५०६	०	५०६	९९४	९००	२४००
४	श्रीखण्ड	०	०	१५	१५	०	०	०	०	१५	०	१५	१५
५	इपिलइपिल	०	११५०	०	११५०	०	०	०	०	११५०	११५०	०	११५०
६	वकार्दनो	०	१४५०	०	१४५०	०	०	०	०	१४५०	१४५०	०	१४५०
७	पैयु	०	२५०	०	२५०	०	०	०	०	२५०	२५०	०	२५०
कुल जम्मा		०	८०२०	१२०१०	२००३०	१५०१	०	१५०१	०	९९५	६५१९	१२०१०	१९०३५

४. पाणिनी वननर्सरी पाणिनी-३

१	तेजपात	७०००	१०००	१७०००	२२५००	७५१०	२२५००	५५००	१७०००	२२५००	१६४९०	५५०	१७०००
५	लप्सी	०	०	०	५०००	२५००	५०००	१५००	०	१५००	१०००	२५००	३५००
१३	इपिलइपिल	११००	०	११००	५१०	५१०	५१०	११००	०	११००	५१०	०	५१०
कुल जम्मा		१८१००	१४००	३२११०	२८०१०	१००१०	२८०१०	१७७६०	२०९००	३८६६०	१८३५०	३११०	२१४६०

५. शुमिकास्थान वननर्सरी शुमिकास्थान-८

१	टाँकी	०	०	०	१५००	०	१५००	५००	०	५००	१०००	०	१०००
२	खयर	०	०	०	१७०	४९२०	५०९०	४००	०	४००	१७०	४९२०	५०९०
३	महोगानी	०	०	०	१५८०	०	१५८०	१३००	०	१३००	२८०	०	२८०
४	सिरिस	०	०	०	८००	०	८००	४१०	०	४१०	३९०	०	३९०
५	वकार्दनो	०	०	०	९९०	०	९९०	३००	०	३००	६९०	०	६९०

सि. न.	प्रजाती	अल्यात्रै आएको			उत्पादन			वितरण			मैजदात		
		एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा	एक बर्षिय	बहु बर्षिय	जम्मा
६	मसला	०	०	०	३७३५	२६५	४०००	०	०	०	३७३५	२६५	४०००
७	चिउरी	०	०	०	१७८	४८३२	५०१०	१७८	०	१७८	०	४८३२	४८३२
८	रोल्डमोहर	०	०	०	५४०	०	५४०	५४०	०	५४०	३९०	०	३९०
९	डालेघास विभिन्न	०	०	०	३५००	०	३५००	०	०	०	३५००	०	३५००
कुल जम्मा		०	०	०	१२९९३	१००१७	२३०१०	३२३८	०	३२३८	१०५५५	१००१७	२०१७२
६. डोहोटे वन नर्सरी शिलागा-१२													
१	बडहर	०	४०००	४०००	०	२०००	२०००	०	४०००	४०००	०	२०००	२०००
२	किम्बु	०	०	०	२०००	०	२०००	१८००	०	१८००	२००	०	२००
३	अमला	०	०	०	२०००	०	२०००	१५००	०	१५००	५००	०	५००
६	सितलचीनी	०	०	०	४५००	३५००	८०००	४०००	०	४०००	५००	३५००	४०००
७	समि	०	०	०	०	१५००	१५००	०	०	०	०	१५००	१५००
८	बेल	०	०	०	०	५०००	५०००	०	०	०	०	५०००	५०००
जम्मा		०	१०००	१००००	८५००	१२०००	२०५००	७३००	९८००	१७१००	१२००	१२२००	१३५००
कुल जम्मा		४३४८७	६३९५०	१०७४३७	७६१७३	७९४२२	१५५५९५	६४७०४	६४७५०	१२८९४८	४४८५४	७४५२२	११९८८२

अनुसुची ३ वृक्षारोपण सम्बन्धि विवरण

सि.न.	मुख्य प्रजाति	विरुवाको प्रकार	विरुवा संख्या	जम्मा विरुवा	वृक्षारोपण
१	तेजपात	जडिबुटी	३४७७५	६२५००	५१.५
	टिमुर		१४२२५		
	चिउरी		९१२५		
	अन्य		४३७५		
२	बाँस	डालेघाँस	३३५०	६९५०	
	वडहर		१७००		
	किम्बु		९००		
	अन्य		१०००		
३	लप्सी	फलफुल	९२५	९२५	
४	खयर	वनजन्य	२३००	६७००	
	टिक		१०००		
	मसला		५००		
	अन्य		२९००		
५	विरेन्द्र फुल	सैन्दर्य	१०००	१०००	
कुल जम्मा			७८०७५	७८०७५	५१.५

अनुसुची ४ वन पैदावार उत्पादन सम्बन्धि विवरण

क. सरकारद्वारा व्यवस्थित वन

सि.नं	विवरण	अल्या भै आएको		चालु आ.व.को उत्पादन		चालु आ व को विक्रि		मौज्दात		कैफियत
		काठ	दाउरा	काठ	दाउरा	काठ	दाउरा	काठ	दाउरा	
१	राष्ट्रिय प्रथामिकता प्राप्त आयोजना, मूढा जफती र वेवारीसे जफतबाट डि.व.का. लाई प्राप्त	२८७५८	३५	१३९९९.८४	२१	२४२१३.७६	३७५	१८५४४.८०	१८५४४.८०	

ख. जिल्ला वन पैदावार अपूर्ति समिति

सि.न.	प्रजाती	श्रोत	इकाइ	अल्या भै आएको	चालु आ व को उत्पादन	चालु आ व को वितरण	डि व का मा फिर्ता	मौज्दात	कैफियत
१	साल	सा.व.	क्यु फि	०	३९,००.४४	१४५०	०	२४५०.४४	

ग. जडिबुटी निकासी

स्थानीय तह	तेजपात	दालचिनी
पाणिनी	१८७२५	२५५२३.५
सन्धिखर्क	४५००	११५००
भूमिकास्थान	०	०
शितगंगा	४३५०	५०००
जम्मा	२७५७५	४२०२३.५
तेजपात र दालचिनी जम्मा		६९५९९

घ. सामुदायिक वनबाट भएको खोटे निकासी

सि.न.	सा.व.उ.स.	ठेगाना	खोटेको परिमाण		रकम रु			
			टिन संख्या	के.जी	समुह जम्मा	प्रदेश कोष	मु.अ.कर.	अ.आ.कर
१	साउनेपानी	भूमिकास्थान ३	२९२	५१८३	४६६४७	१५५४९	८०८५	९३३
२	सुर्योदय	पाणिनी ६	४६५	७६७३	६९०५३	२३०१८	११९६९	
३	रुब्दीगर्ता	सन्धिखर्क १०	३८३	६२२४	५६०१२	१८६७१	९७०९	
४	बेलपोखरी	भूमिकास्थान ६	६४४	१०९४८	९८५३२	३२८४४	१७०७९	
५	देउराली	सन्धिखर्क ४	८१८	१३९०६	१२५१५४	४१७१८	२१६९३	
६	मालिका	पाणिनी ७	६१०	१००६५	९०५८५	३०१९५	१५७०१	
७	मनकामना	पाणिनी ५	६६३	११२७१	१०१४३९	३३८१३	१७५८३	
८	वनकुना सैनेरनी	सन्धिखर्क ६	४९८	८२१७	७३९५३	२४६५१	१२८१९	
९	पोखेडाँडा	सन्धिखर्क ६	७४०	१२२१०	१०९८९०	३६६३०	१९०४८	
१०	फुलवारी	सन्धिखर्क ३	४१७	६८८१	६१९२५	२०६४२	१०७३४	
११	सिमलघाट	भूमिकास्थान ४	८३१	१२४६५	११२१८५	३७३९५	१९४४५	२२४४
१२	मिरमिरे	भूमिकास्थान ७	२२२	३५९९	३२३८८	१०७९६	५६१४	६५०
१३	लम्ची	भूमिकास्थान ८	२३९६	३५९४०	३२३४६०	१०७८२०	५६०६६	६४७०
१४	तेश्रो	पाणिनी ७	२०५०	३३८२५	३०४४२५	१०१४७५	५२७६७	२२२८
१५	गोरखनाथ	पाणिनी १	३७०	६२९०	५६६१०	१८८७०	९८१२	११३२
कुल जम्मा			११३९९	१८४६९५	१६६२२५६	५५४०८५	२८८१२४	१३६५७

ड. निजी आवादीबाट भएको काठ दाउराको निकासी

सि.न.	प्रजाती	काठ (क्यु फिट)	दाउरा (चट्टा)	प्रदेश संचित कोष	मु अकर	अ आकर
१	खोटेसल्ला	११७२२७.६७	२६४.८५	१३५८०३३	१०९७०९०	८७०४५२६
२	खयर	८११७.३५				
३	उत्तिस	७७१४.२७				
४	अन्य	४९३००.२३				
कुल जम्मा		२५१७५९.५२	२६४.८५	१३५८०३३	१०९७०९०	८७०४५२६

च) सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहबाट विक्रि भएका काठ दाउराको विवरण

सि.न.	सा.न.उ.स.	काठ (क्यु फिट)		दाउरा (वट्टा)		रकम रु.					
		सा	सा	सा	सा	साकार	संकलन	समुहमा जम्मा	प्रदेश राजस्व	सु अ कर	अ.आ.कर
		३७३९	२७०७.८	१२	६.५	३२००१६६	१८३४०१४	२२३५००८	१०२७६०५	६०२८५५	७५६४०
२	रमणिया	१२३६	२३८.८८	२	०.५	१३१२०७२	२२४०६०	९८४०५४	३२८०१८	१९५०५६	२२५०६
३	सूर्यचन्द्र महिला	१०२१	९६७.१२	०	२	१२४२२११	३३७५८६	९३१६६०	३१०५५५	२०२३००	२३७००
४	डाहोटे	२३५८	३८६.४.४२	१.५	४	२६९५८४८	११८२०७८	२०२१८९०	६७३८३९	५०४०९५	५८१७०
५	ढाव	१२९५	४५.८६	१	०	१००२२९१	१४३३८४	७५१६८१	२५०५६३	१४९७११	१७२७४
६	बुढ	४४४४	०	१४.५	०	४६५९४०	६४५७५४	३१२४४५५	१२९२५४५	५९८१९०	७२१८०
७	बन्चरे देउराली	०	०	२	०	२७०००	२४०००	२०२५०	६७५०	३१२०	३६०
८	बग्यार रानिवास झाक्रे	४९५	१४७.५१	०.७५	०	३३०६०१	११२१४९	२४७९५१	८२६५०	५६१३०	६४८०
९	देवी देउराली	४३४५	८९३.६२	२	०.५	४६६५५८७	८००७५१	३४९९२४९	११६६४००	७१०६२५	८२०००
१०	देउराली	७६५.७	३२५.०२	०.५	०.५	८४६०१९	१५४२०२	६३४५१४	२११५०५	१२८३३२	१४८०८
११	दुलाहाखोला	०	०	१	०	१३०००	१२०००	९७५०	३२५०	१५७०	१९०
१२	अंगरपानी	१४९५	५९६.४३३	१.५	०.५	१३९३५९५	१९३१९४	१०४५१९६	३४८३९९	२०६२८२	२३८०२
१३	मैनाटाकुरा	७४०.६	२४४.२	१	०	७३३०१६	१६७५६३	५४९७६२	१८३२५५	११४९४५	२२५०६
१४	मालारानी	६५२.६	२७०.१८	०	१	६९३५३२	१४७५७८	५२०१४९	१७३४००	१०७९००	१२५००
१५	माइकोटडाँडा	१४५२	१०६०.८६	७.७५	२.७५	१४९३९२३	६२८५७०	११२०४४५	३७३६८५	२५८२००	३१८५०
१६	मजुरेडाँडा	०	५६२.४३	७.५	४	२२४०७२	२४४११४	१६८०५४	५६०१८	४५५९०	५२६०
१७	मुसिवान	१६५५	११९६.२३	१.२५	०.५	२००९००८	४०४४५४	१५०६९०६	५०२३०२	३०९५००	३५७५०
१८	मथुरा	४७१	१३६.९२	०	०	५०१६९५	९३६२६	३७६२७०	१२५४२५	७७४५०	८९५०
१९	मथुरा हरियाली	९२४.१	४४६.८८	०	०	९६५०८६	२११२५	७३३८१५	२४१२७५	१५३०००	१७६५०
२०	झलझले	७८०.६	२११.५९	१		८२५३३३	१५७७३९	७७७०००	२०६६३५	१२७७१०	१४७४०
२१	जाबुनेपानी	०	१३८९.७	०	१	१४०४२०२	२५१९१७	१०५३१५२	३५१०६०	२१३८०३	२४६७२
२२	जनजागरण	२१३०	७६०.२२	१	०	२४६४८२४	४८२०७८	१७७५३०४	६८९५२०	३६६१००	४२७४०
२३	जनजागृति	०	२४२९.८९		१.५	७३२४११	३८१५८२	५४६३०९	१८३९०५	१४३२६०	१६७१०
२४	बराह	२००४	३५.२२	१.५	०	२३७६४७८	३५३५३२	१७८२३५८	५९४१२०	३५४९०१	४०९५०.१५
२५	बेलघारी	६१२१	६८४१.१५	२०	१४	७४७४१६	३२०७१९	५३६०५६१	१७८६८५७	१२९७३४४	१४९६९६

सि.न.	सा.व.उ.स.	काठ (क्यु फिट)		वाउरा (वृष्ट)		रकम रु.					
		साल	साल बाहेक	साल	साल बाहेक	साकार	संकलन	समुहमा जम्मा	प्रवेश राजस्व	सु अ कर	अ.आ.कर
२६	वाणगांगा	३१८८	४२८.५१	६.७५	०.५	२९६८३१४	४९५९७२	२२२६२३६	७४२०८१	४३६८६१	५१६०१
२७	वाघमन्टे	१५८७	१३४.०२	२	०.२५	१२८५३४५	३०१६२३	९६४००९	३२१३३६	२०२४७१	२३३६२
२८	वीरमान	६३५.३	४७७.६५	१	०	९२६९५९	२१९७५३	६९५२२०	२३१८००	१४७४००	१७१००
२९	प्रकृति	८४२.३	०	०	०	८५२०००	१०५८८८४	६३९०००	२१३०००	१२४५३०	१४३७०
३०	प्यार पोखरी	०	१८३.३३	०	०	२०१६६१	२२१७५	१५१२४६	५०४१५	२९१००	३३६०
३१	सिस्ने	११७७	२२८.०९	०	०	१३६४६६६	२२४१४२	१०२३५००	३४१६७	२०६४५४	२३८२२
३२	धिरिखोला	६६५६	०	७	०	६४४३५४२	९५७८९०	५०३११८२	१६७७०९१	९८६४३६	११३८३३
३३	लैरी महिला	१३२९	२८८.९६	१	०	१५४४४११	३३८६७७	११५८३२४	३८६१०५	२४२९५०	२८२८०
३४	लहरे उकाली	१९२३	२०१.४८	२.७५	०	१६२५९१०	३११०९८	१२१९३६९	५६३५११	२४७३८१	२८५४६.१६
३५	लहरे उकाली	२३५५	६८८.१६	४	१.७५	२२५०९६४	४७०२४७	१६८८२२३	५६२७५२	३४५८६०	३९९०७
३६	चारपोखरी महिला	१०६३	४९१.५५	१.५	१.५	११३५८१५	२००५३	८५१८६१	२८३९५४	१६८६३८	१९४५८
३७	केरनी	९५४	१९५.९३	०.७५	०.२५	९०३०००	१९२०९३	६७७२५०	३१६०५०	१४२३६५	१६४३०
३८	कोन्देरखोला	१२०६	१४३.२६	०.२५	०	१२१९१०८	२१०९८१	९१४३३१	३०४७७८	१८५४६०	२१४००
३९	कालिकासोतथरी	९८९.४	५४४.७४	१.५	०	१०३३०१८	२१५१०१	७७४७६४	३६०९५५	१६०३३८	१८२९८
४०	गौड	४३२२	११८५	८	५	४२८४३३०	१००६९७२	३२१३२४८	१०७१०८२	६६९०४४	७९३७०
४१	शंकरपुर	१९४९	२११.१६	२	०	२२०२०७०	३०६७७६	१६५१६००	७०२२८०	३२२१५०	३७६४०
कुल जम्मा		६८३०२	३०७७४	११८.३	४८.५	७२७०६३८९	१७६०८२०६	५४६४८१०६	१९२९६८९३	११५४५४०७	१३५७८७१

अनुसूची ५ सरकारी जग्गा र भवनको विवरण

क. जग्गाको विवरण		ख. भवन/संरचनाको विवरण								
सि.नं.	ठेगाना	कि.नं.	जग्गा प्रयोजन	प्राप्तीको श्रोत	भवनको प्रयोजन	भवनको किसिम	तला	सं. मू. मू. मू.	लागत रु.	भवन निर्माणमा सहयोगी निकाय
१	साविक सन्धिखर्क ६ हाल स.न.पा. १ अर्घाखाँची	५०४४ ५०४५ ५०८१	कार्यालय भवन र निवास प्रयोजन	नापीकै वखत नापी भै आएको	जि.व.का. र जि.व.अ. निवास	पक्की	२	५५००	१४४२५३४.२६ (दोस्रो तलाको मात्र लागत)	शहरी विकास तथा भवन निर्माण टिभिजन कार्यालय रुपन्देही
२	साविक सन्धिखर्क ५ हाल स.न.पा. २ अर्घाखाँची		सन्धिखर्क ई.व.का. रहेको	सार्वजनिक जग्गा	सन्धिखर्क स.डि.व.का	पक्की	१		मुल्य खुलन नआएको	
३	शितगंगा-१२ डोहोटे		वाणगंगा स.डि.व.का	सार्वजनिक जग्गा	वाणगंगा स.डि.व.का	पक्की	२	७१०८	२२०००००	डिभिजन वन कार्यालय
४	पाणिनी-३ दुर्गाफाँट		पाणिनी स.डि.व.का	सार्वजनिक जग्गा	पाणिनी स.डि.व.का	पक्की	१	७७०८	२००००००	डिभिजन वन कार्यालय

अनुसूची ६ सवारी साधन सम्बन्धि विवरण

सि. नं.	सवारी साधनको प्रकार	सवारी नं.	स्रोत	सवारी साधनको अवस्था
१	जीप (पिकअप)	बा. १ झ ८९७०	वन विभागबाट प्राप्त	विग्रीएर मर्मत खर्चले धान्न नसक्ने अवस्थामा
२	XL मोटरसाईकल	बा. १ ब. ७४१६	वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयबाट प्राप्त	विग्रीएको (मर्मत हुन नसक्ने)
३	XL मोटरसाईकल	बा. १ ब. ७५८३		
४	महिन्द्रा बलेरो पिकप	बा. २ झ. २७५५	वन विभागबाट प्राप्त	नयाँ
५	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब . २५२०	जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समिति अर्घाखाँची	
६	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब . २५२१		
७	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब . २५२२		
८	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब . २५२४		
९	यमाहा स्कुटर	लु. १ ब. २५२३	डिभिजन वन कार्यालय अ.खाँ.	
१०	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब . २६७१		
११	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब. २८०६		
१२	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब. २८०७		
१३	यमाहा मोटरसाईकल	लु. १ ब. २८०८		
१४	डिस्कभर मो.सा.	बा २ ब ४६०७	प.क्षे.व.नि. पोखरा	चालु (मर्मत गर्नु पर्ने)

अनुसूची ७ : बेरुजुको विवरण

बेरुजु विवरण	आ.व ०७८।०७९ सम्मको बेरुजु	आ.व ०७८।०७९ को बेरुजु	आ.व ०७९।०८० मा भएको बेरुजु फछ्यौट	बाँकी बेरुजु
बेरुजु नियमित गर्नुपर्ने	२०६२११२	७०६५३६०	०	९१२७४७२
बेरुजु असुल गर्नुपर्ने	१९६८२०	०	०	१९६८२०
पेशकी बेरुजु	८५९३१०२	०	८३५२४८७	२४०६१५
चालु आ.व. मा फछ्यौट प्रतिशत				४६.६१

अनुसूची ८ : हाल सम्मका कार्यालय प्रमुखहरु

सि.नं.	कार्यालय प्रमुखको नाम	पद	अवधी	
			देखी	सम्म
१	श्री हरिकृष्ण दवाडी	का.मु.जि.व.अ.	२०४१	२०४३
२	श्री अम्बिका प्रसाद रेग्मी	का.मु.जि.व.अ.	२०४३	२०४५
३	श्री योगेन्द्र प्रसाद यादव	का.मु.जि.व.अ.	२०४५	२०४७
४	श्री जगदिश नारायण सिंह	का.मु.जि.व.अ.	२०४७	२०४७
५	श्री गौरीशंकर तिमला	का.मु.जि.व.अ.	२०४७	२०४९
६	श्री विजय प्रसाद सिंह	का.मु.जि.व.अ.	२०४९	२०५१
७	श्री यादव धिताल	का.मु.जि.व.अ.	२०५१	२०५२
८	श्री शम्भु प्रसाद चौरसिया	का.मु.जि.व.अ.	२०५२	२०५४
९	श्री केशवकाजी श्रेष्ठ	जि.व.अ.	२०५४	२०५५
१०	श्री अनिरुद्र प्रसाद ठाकुर	नि.जि.व.अ.	२०५५	२०५६
११	श्री मन बहादुर खडका	नि.जि.व.अ.	२०५६	2059-12-08
१२	श्री विष्णु प्रसाद भण्डारी	नि.जि.व.अ.	०५९-१२-०९	२०६२-०२-१४
१३	श्री बोधराज सुवेदी	नि.जि.व.अ.	२०६२-०२-१५	२०६४-०६-०६
१४	श्री महेन्द्ररा सिं सुवाल	जि.व.अ.	२०६४-०६-०६	२०६५-१२-०६
१५	श्री सुरेश सिंह	का.मु.जि.व.अ.	२०६५-१२-०९	२०६७-०३-३२
१६	श्री सुरेश सिंह	जि.व.अ.	२०६७-०४-०१	२०६८-१२-०३
१७	श्री पंचलाल शाह	जि.व.अ.	२०६८-१२-०८	२०७०-०८-२५
१८	श्री कृष्ण प्रसाद ढकाल	जि.व.अ.	२०७०-१०-१०	२०७२-०६-१४
१९	श्री बलिराम पण्डित	जि.व.अ.	२०७२-०६-१४	२०७३-०८-२२
२०	श्री दिपक ज्ञवाली	जि.व.अ.	२०७३-०८-०६	२०७५-०७-०४
२१	अजय बिक्रम मानन्धर	डि.व.अ.	२०७५-०७-१४	२०७६-०१-०८
२२	शिव प्रसाद शर्मा	डि.व.अ.	२०७६-०१-०९	२०७७-०७-१४
२३	मोहन प्रसाद क्षेत्र	डि.व.अ.	२०७७-०९-१५	२०७८-०६-१५
२४	ईश्वरी प्रसाद पौडेल	डि.व.अ.	२०७८-०६-१८	हाल सम्म

अनुसूची ९ : वन डढेलोबाट भएको क्षतिको विवरण

क्षेत्र	प्रभावित क्षेत्रफल	मानवीय क्षेती	गाउ घरमा क्षेति	काठ दाउरा क्षेति	अन्य	कैफियत
सामुदायिक वन	४५६०	४ जनाको मृत्यु र १ जना घाइते	६ घर , ७ गोठ १ छाप्रो र १ ग्यारेज क	१९७०.८४ क्यु फिट काठ र ६.७५ चट्टा दाउरा	८०० कुखुरा ३ भैसी र १०० मिटर पाइप	स साना बिरुवा तथा भुईँ घास जलेर नस्ट
राष्ट्रिय वन	५२७०					
निजि आवादी	३५५०					
जम्मा	१३३८०					

अनुसूची १०: मुद्धा सम्बन्धि विवरण

सि.न.	मुद्धाको प्रकार	संख्या	अवस्था	
१	अनाधिकृत रूपमा वन पैदावार हानिनोक्सानी	८	कार्यालयबाट फैसला भएको	
२	अवैध रूपमा वन पैदावार ओसारपसार	२२	२२ मध्ये १६ वटा कार्यालयबाट र ६ वटा अदालतमा फैसला भएको	
३	जग्गा अतिक्रमण	३	कार्यालयबाट फैसला भएको ।	
४	ओखेटो पहार ओसार पसार	१	कार्यालयबाट फैसला भएको ।	
५	राष्ट्रिय वनमा आगोलागी	३	अदालतमा दायर भै फैसला हुन बाँकी	
कुल जम्मा		३७		
आ.व	०७६-०७७ सम्म	०७७-०७८	०७८-०७९	०७९-०८०
संख्या	२२	५	०	४

अनुसूची ११ : मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वको अवस्था

सि. न.	क्षतिको विवरण	प्रकार	जनावर	क्षतिको संख्या	हाल सम्म राहत वितरणको	कैफियत
१	मानविय क्षति	मृत्यु	चितुवा	१५	९४०००००	
२		मृत्यु	भालु	१	११०००००	
३		घाइते	चितुवा वदेल भालु	२८	१७२२७००	
४	पशुचौपायको क्षति	मृत्यु	चितुवा	१६८	१०५९५००	
५	अन्नबाली क्षति	नष्ट	वदेल	२५	१६०५००	

अनुसूची १२ : कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण

सि.नं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	श्रेणी/तह	सम्पर्क नं.
१.. डिभिजन वन कार्यालय सन्धिखर्क				
१	ईश्वरी प्रसाद पौडेल	डि.व.अ.	अधिकृत नवै	९८५११६४३६४/९८५७०६३६११
२	मदन प्रसाद ढुगाना	स.व.अ.	अधिकृत आठौं	९८४७०३४३९३
३	मोतिराम पौडेल	स.व.अ.	अधिकृत सातौं	९८४५१६८४१३/९८५७०८३६१३
४	यादव प्रसाद सापकोटा	स.व.अ.	अधिकृत सातौं	९८५६०३५२५५/९८५७०८३६१२
५	अरुण कुमार आचार्य	अधिकृत	अधिकृत छैठौं	९८४७५७६२५६/९८५७०६३६१३
६	नविन पराजुली	रेन्जर	सहायकस्तर पाचौं	९८४६२६०३२४
७	दिपक पाण्डे	फरेष्टर	सहायकस्तर चौथो	९८५७०६६०२१
८	बिष्णु प्रसाद खनाल	जमदार	रा.प.अन द्वितिय	९८४७०५८८८७
९	तिलकराम खनाल	जमदार	रा.प.अन द्वितिय	९८४७२२९६२८
१०	नसिव मिया	चौकिदार	श्रेणी विहिन	९८४७४९४०१५
११	दामोदर घिमिरे	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७१०९६३४
१२	विन्दु भट्टराई	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७३९५१३६
१३	उमकला सुवेदी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७१०७५९
१४	गणेश बहादुर खासु	सशस्त्र वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८६७०२६२१७
१५	मधुसुदन खनाल	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	९८४७३७८६७४
१६	मिना खनाल	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७५९८६३५
१७	राजकुमार पाण्डे	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	९८६७५१४१०
२. पाणिनी सब डिभिजन वन कार्यालय दुर्गाफाँट				
१८	मोहन मिश्र	स.व.अ.	अधिकृत आठौं	९८५७०५०७३९/९८५७०८३६२०
१९	दुर्ग बहादुर सुनार	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७३७९८०६
२०	मुनिब मल्लाह	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८२८८८५१२०
२१	रुपक वली	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८६८७२११६८
३. भुमिकास्थान सब डिभिजन वन कार्यालय हटिया				
२२	मोहन मिश्र	स.व.अ.	अधिकृत आठौं	९८५७०५०७३९/९८५७०८३६१७
२३	सुनिल खनाल	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४४७२९६३९
२४	अनिल थापा	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८६०७२०७३५
२५	सुमन भुसाल	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४९६०७९७८
४. मालारानी-छत्रदेव सब डिभिजन वन कार्यालय डाँडाकटेरी				
२६	पन्नालाल भट्टराई	स.व.अ.	अधिकृत सातौं	९८४७८४३८४८/९८५७०८३६१९
२७	लालमणि खनाल	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८७४१६६९४६
२८	कमल पाण्डे	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७२२२९५८

सि.नं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	श्रेणी/तह	सम्पर्क नं.
२९	रामबहादुर खत्री	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७१०७५८
३०	बलराम अधिकारी	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७१८११०
५. बाणगंगा सब डिभिजन वन कार्यालय डोहोटे				
३१	मोहन प्रसाद गजुरेल	स.व.अ.	अधिकृत सातौं	९८५५०६८८२८/९८५७०८३६९६
३२	धर्मेन्द्र धित्त	फरेष्टर	सहायकस्तर चौथो	९८४६२९३३९३
३३	याम बहादुर के.सि.	फरेष्टर	सहायकस्तर चौथो	९८४७२६७०७६
३५	तिलकराम पोखेल	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७२०७६५
३५	सुनिल घर्ती मगर	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८६४४०६०१५
३६	भविश्वर श्रेष्ठ	जमदार	रा.प.अन द्वितिय	९८५७०७०९२९
३७	नमलाल श्रेष्ठ	सशस्त्र वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४९७६३५८०
६. शितगंगा सब डिभिजन वन कार्यालय पथरकोट				
३८	मरिच कुमार लामा	स.व.अ.	अधिकृत सातौं	९८५५०७०५५४/९८५७०८३६९५
३९	मिलन चन्द्र खनाल	फरेष्टर	सहायकस्तर पाचौं	९८४७१०७९३८
४०	गुण बहादुर घर्ति	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८५७०६९०३७
४१	शेर बहादुर बेलबासे	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७१०८६५३
४२	रोशन कुमार यादव	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८०७८५०३९६
४३	बालेन्द्र यादव	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८०९४९९७९६
७. सन्धिखर्क सब डिभिजन वन कार्यालय सन्धिखर्क				
४४	यादव प्रसाद सापकोटा	स व अ	अधिकृत सातौं	९८५६०३५२५५
४५	दिपक पाण्डे	फरेष्टर	सहायकस्तर चौथो	९८५७०६६०२९
४६	लक्ष्मण भट्टराई	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७०५८८८६
४७	मान कुमारी खडका	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९७४७०३३०३९
४८	उर्मिला के.सि.	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८४७५८३४२३
४९	प्रमोद कुमार ठाकुर	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	९८०४२४३७८७

अनुसूची १३: जिल्ला स्थित कार्यालयहरूको सम्पर्क नम्बर

सि. न.	कार्यालय नाम	सम्पर्क नं.	सि. न.	कार्यालय नाम	सम्पर्क नं.
१	अर्घाखाँची जिल्ला अदालत	४२०२०५	२०	खानेपानी तथा सरसफाई डि.का	४२०७८३
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	४२०१३३	२१	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	४२०१२६
		४२०२०८			४२००५५
३	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	४२०२२९	२२	मालपोत कार्यालय	४२०१३५
४	राम बाण गुल्म, म्यालपोखरी व्यारेक	४२००७१	२३	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	४२०१४०
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	४२०२९९	२४	नापी कार्यालय	४२०१८९
६	जिल्ला वन कार्यालय	४२०१०९	२५	विशेष नापी कार्यालय	४२०३६९
७	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	४२०२१३	२६	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक कार्यालय	४२०४५५
८	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	४२०१०५	२७	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	४२००६२
९	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	४२०२१२	२८	पश्चिमाञ्चल सि.स.डि.नं.५	४२०१६२
१०	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	४२०१३९	२९	नेपाल टेलिकम	४२०१०३
११	जिल्ला हुलाक कार्यालय	४२०१०८	३०	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय	४२०१२०
१२	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	४२०११५	३१	सालझण्डी ढोरपाटन सडक कार्यालय	४२०६७६
१३	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	४२०१२७	३२	स्थानीय शीन्त समिति	४२०७३१
१४	घरेलु तथा सा.उ.वि.स	४२०१३६	३३	सन्धिखर्क न.पा	४२०११२
१५	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	४२०२५२	३४	शितगंगा न.पा	९८४९१६६८९९
१६	जिल्ला आयुर्वेद औषधालय, अर्घाखाँची	४२०२४७	३५	भूमिकास्थान न.पा., अर्घाखाँची	९८६७०१०६६६
१७	विद्युत प्राधिकरण, अर्घाखाँची	४२०१३१	३६	पाणिनी गा. पा., अर्घाखाँची	९८५७०७७४९८
१८	कृषि विकास बैंक, अर्घाखाँची	४२०१६६	३७	मालारानी गा.पा., अर्घाखाँची	९८५११२५४५०
१९	कारागार कार्यालय, अर्घाखाँची	४२०२२६	३८	छत्रदेव गा.पा., अर्घाखाँची	९८५७०६६९७१

अनुसूची १४ सामुदायिक वनको विवरण

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरावाबलोकन मिति	समुह टाँवा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
पाणिनी सब डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सामुदायिक वनहरूको विवरण											
१	पाणिनी	१	शिवशक्ती	४६	१२५	१४२	२६७	३३.९९	०५१-०३-३०	०७९-०३-०९	ARG/PA/37/01
२	पाणिनी	१	सत्यटारी	९४	३१४	३२५	६३९	५९.२	०५२-०३-३२	०७३-०३-३१	ARG/PA/37/02
३	पाणिनी	१	पातल	१०१	२८७	३३६	६२३	२०.०४	०५४-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/PA/37/03
४	पाणिनी	१	पोखली	५३	१६०	१५९	३१९	१०.५	०५४-०३-३०	०७३-०३-३१	ARG/PA/37/04
५	पाणिनी	१	पाणिनी	९३	२८५	२७६	५६१	४०	०६८-०७-३०	०६८-०७-३०	ARG/PA/37/06
६	पाणिनी	१	गोरखनाथ	११५	३३६	३३३	६६९	५२.४७	०६८-०२-०२	०७८-०२-२५	ARG/PA/37/05
७	पाणिनी	२	जयमंगल	६०	१७७	१७१	३४८	२२.०१	०६०-०३-२४	०७४-०३-३०	ARG/PA/36/05
८	पाणिनी	२	लक्ष्मी पोखरी	१०८	३१७	३५२	६६९	२२.०१	०५९-१२-२७	०७४-०३-३०	ARG/PA/36/04
९	पाणिनी	२	कालापातल	१३६	३४५	३५६	७०१	८७.६२	०५४-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/PA/36/03
१०	पाणिनी	२	पिपलडाँडा महिला	२६	९६	८६	१८२	२२.०७	०५१-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/PA/36/01
११	पाणिनी	२	सिद्ध	१२१	४०५	३७५	७८०	६८.३२	०५४-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/PA/36/02
१२	पाणिनी	२	सुन्दर	१७५	५२४	५४८	१०७२	१८.९.८८	०७२-०३-३१	०७२-०६-१०	ARG/PA/37/09
१३	पाणिनी	२	बालासिद्ध	१८८	५३७	६२३	११६०	१४५.३९	०७२-०३-३१	०७२-०३-३१	ARG/PA/37/08
१४	पाणिनी	३	झुमादेवी	१५१	३५७	३६९	७२६	५०.४६	०५२-०३-३२	०७८-१२-१८	ARG/PA/35/01
१५	पाणिनी	३	नवदुर्गा भवानी	१०५	२४४	२५८	५०२	५६.७४	०६८-०७-३०	०७९-०३-३१	ARG/PA/23/06
१६	पाणिनी	३	मालिकादेवी	१५१	४४५	४७५	९२०	११८.१५	०६५-११-२३	०७९-०३-३१	ARG/PA/23/03
१७	पाणिनी	३	शिवशक्ति	७३	२०९	२४८	४५७	७३.४४	०६४-०८-१३	०७६-०३-३१	ARG/PA/23/02
१८	पाणिनी	३	हरिवोट	१०५	२८१	२९४	५७५	८५.५	०६६-०३-१७	०७६-०३-३१	ARG/PA/23/05
१९	पाणिनी	३	आलमादेवी	९४	२४०	२८२	५२२	७६.७८	०६६-०३-०९	०७६-०३-३१	ARG/PA/23/04
२०	पाणिनी	३	दुर्वाशेधर	१७९	४८०	५३०	१०१०	१६.५२	०५७-०३-२१	०७५-०३-३२	ARG/PA/23/01
२१	पाणिनी	४	जगदम्बा	६६	१७६	१८०	३५६	२५.२७	०५६-०३-३२	०७९-०३-०९	ARG/PA/38/05
२२	पाणिनी	४	जयराम	४७	०	०	०	४८.४	०५७-०३-३१	०७९-०३-०९	ARG/PA/38/07
२३	पाणिनी	४	गहुर्खर्क	३६	१०९	१२२	२३१	४३.१४	०५६-०३-३२	०७७-३-३०	ARG/PA/38/06
२४	पाणिनी	४	सिम्लो भिरकुना	१३०	३१५	३३५	६५०	३३.३०	०७०-०३-३०	०७६-०३-३१	ARG/PA/38/10
२५	पाणिनी	४	पूर्वपातल	७०	२२७	१९५	४२२	५१.८५	०५४-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/PA/38/01

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवावलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
२६	पाणिनी	४	महाभारत	३७	११२	१०७	२१९	५९.७५	०५६-०३-३२	०६७-०३-२१	ARG/PA/38/03
२७	पाणिनी	४	भगवती	५०	१६६	१६१	३२७	३९.८३	०५६-०३-३२	०७२-०६-११	ARG/PA/38/04
२८	पाणिनी	४	चन्द्रमा	१५६	३७८	४१०	७८८	२१०.६३	०६५-०५-२३	०७५-०३-३२	ARG/PA/38/08
२९	पाणिनी	४	मालिका कालिका	७७	२२६	२१९	४४५	३८.५४	०७०-०३-३०	०७८-०३-२५	ARG/PA/38/09
३०	पाणिनी	४	सुनौलो	१७६	४९८	५६३	१०६१	४१.७५	०५५-०३-३१	०६७-०३-२२	ARG/PA/38/02
३१	पाणिनी	५	मनकामना	९०	२९८	३१६	६१४	४०.४०	०५३-०३-२७	०७६-०३-३१	ARG/PA/35/02
३२	पाणिनी	५	आलमदेवी	७२	२३२	२५९	४९१	२७.०६	०६५-१२-०४	०७३-०३-३१	ARG/PA/35/05
३३	पाणिनी	५	नयाँ गाउँ	४०	८९	११३	२०२	३३	०६८-०२-३०	०६८-०२-३०	ARG/PA/35/06
३४	पाणिनी	५	मालिका	८५	२६४	२९५	५५९	१०९.५	०५७-०३-३१	०६७-०३-२५	ARG/PA/35/03
३५	पाणिनी	५	बराह	२५	९२	९०	१८२	४८.४३	०५७-०३-३१		ARG/PA/35/04
३६	पाणिनी	६	लालीगुराश	४२	१३१	१३५	२६६	१४.०३	०७४-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/PA/34/05
३७	पाणिनी	६	सुर्यदय	७२	२३२	२३३	४६५	५०.७९	०५५-०३-३१	०७८-०३-२५	ARG/PA/34/02
३८	पाणिनी	६	भिरुखर्क	३१	७५	८९	१६४	२७.३५	०५६-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/PA/34/03
३९	पाणिनी	६	बजनी गोपिनी	४९	१५५	१६६	३२१	११४.९४	०५३-०३-२७	०७५-०३-३२	ARG/PA/34/01
४०	पाणिनी	७	रानीटोला	११८	२८६	४४०	७२६	६४.८	०५९-०९-०९	०७९-०३-०९	ARG/SA/25/04
४१	पाणिनी	७	तेस्रो	१३९	४८७	५०५	९९२	२५३.६५	०६७-०३-०५	०७७-६-२७	ARG/SA/25/07
४२	पाणिनी	७	सतिनेटागढी	२६	८६	७५	१६१	२.१६	०५५-०३-३१	०७२-०३-०८	ARG/SA/25/02
४३	पाणिनी	७	मालिका	१०६	३५८	३४७	७०५	६५.९६	०६८-०२-११	०७४-१२-२६	ARG/SA/25/08
४४	पाणिनी	७	पदेरपारी रानी	१३२	४३३	४४८	८८१	३१.५८	०५४-०३-३०	०७२-०३-०८	ARG/SA/25/05
४५	पाणिनी	७	शिखर	८८	२५६	२६३	५१९	३६	०६१-१०-१८	०७०-०७-२९	ARG/SA/25/06
४६	पाणिनी	७	सिमलौरा	१४०	४३२	४४२	८७४	१०.२८	०५४-०३-३०	०६०-०२-१८	ARG/SA/25/01
४७	पाणिनी	७	भगवती	३०२	८४४	८९३	१७३७	१३४.५४	०५८-०३-३१	०७२-०६-१३	ARG/SA/25/03
४८	पाणिनी	८	मधुवन	५९	१५८	१६३	३२१	१३६.०८	०७०-०३-३१	०७९-०३-०९	ARG/MA/22/06
४९	पाणिनी	८	आदर्श पोषपाखा	६३	१९२	१९२	३७२	४२.१२	०५९-०३-२४	०७९-०३-०९	ARG/PA/24/04
५०	पाणिनी	८	कोल्याडी पाखा	१०३	२७३	२८८	५६१	११८.१५	०५१-०८-०५	०७९-०३-०९	ARG/PA/24/01
५१	पाणिनी	८	जनकल्याण	११७	३३६	३६४	७००	६९.२५	०६७-०३-२५	०७९-०३-०९	ARG/PA/24/07
५२	पाणिनी	८	सुर्य	७६	२७६	३००	५७६	२२	०५४-०३-३०	०७६-०३-३१	ARG/PA/24/03

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
५३	पाणिनी	८	खोटेपानी	७८	३२७	३६४	६९१	४५	०५३-०३-२७	०६८-०३-१३	ARG/PA/24/02
५४	पाणिनी	८	रिपाहापाखा	११५	३४०	३९१	७३१	४०.०१	०६६-१२-०१	०७३-०३-३१	ARG/PA/24/06
५५	पाणिनी	१	गोपाल सिद्ध	८०	२४४	४६४	७०.२५	७०.२५	०७१-०३-३२	०७७-३-३०	ARG/PA/37/07
५६	पाणिनी	६	जुखुदीदह सल्लेन्धारा	४७	१३६	२५९	१०७.२८	१०७.२८	०६८-०३-२१	०७७-३-३०	ARG/PA/34/04
५७	पाणिनी	८	देउराली	१०६	२७५	५६२	५९.७५	५९.७५	०६६-१०-१५	०७७-३-३१	ARG/PA/24/05
भूमिकास्थान सब डिविजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सामुदायिक वनहरूको विवरण											
५८	भूमिकास्थान	१	सौरागौरा	१९६	६१३	६१०	१२२३	१४.५	०५५-०३-३१	०७४-०३-३०	ARG/DH/3/03
५९	भूमिकास्थान	२	तरुले	३७	११२	१२७	२३९	३३.७९	०६५-०७-१९	०७७-३-३०	ARG/DH/3/08
६०	भूमिकास्थान	२	जाउनटारी	७५	२१४	२३३	४४७	१४.०४३	०५६-०३-२२	०८०-०३-२१	ARG/DH/3/04
६१	भूमिकास्थान	२	गायाखोला	१३४	३४५	३७१	७१६	१४.१२	०५७-०३-२५	०७३-०३-३१	ARG/DH/3/05
६२	भूमिकास्थान	२	लामाधारा	८६	२३४	२६९	५०३	१२.७१	०६०-०४-१९	०७४-०३-२९	ARG/DH/3/06
६३	भूमिकास्थान	२	कल्टारी	८६	२३४	२६९	५०३	२.४६	०६०-०४-१९	०७४-०३-२९	ARG/DH/3/07
६४	भूमिकास्थान	२	फूलवारी	२६५	४४२	४००	८४२	२४.६५	०५१-०२-१८	०७५-०३-३१	ARG/DH/3/01
६५	भूमिकास्थान	३	रोल	१३३	३७८	३५४	७३२	२२.७७	०५६-०३-३२	०७९-०३-३१	ARG/DH/04/09
६६	भूमिकास्थान	३	चौतारा	१०१	३२०	३०७	६२७	६.७१	०५६-०३-३२	०७६-०३-३१	ARG/DH/04/08
६७	भूमिकास्थान	३	जागृती महिला	१७५	५०४	५०८	१०१२	१६.०१	०५८-०३-३१	०७८-०३-२९	ARG/DH/04/11
६८	भूमिकास्थान	३	खर्गेडाडा	८४	२४८	२३४	४८२	६.२९	०५३-०३-३०	०७८-०३-३१	ARG/DH/04/05
६९	भूमिकास्थान	३	देवालीथान	९२	२८९	२९९	५८८	१९.४३	०५६-०३-३२	०७६-०३-३१	ARG/DH/04/07
७०	भूमिकास्थान	३	प्रगतिशालि पारपाखो	१००	२९९	३२१	६२०	१३.३८	०६०-०४-०४	०७५-०३-३२	ARG/DH/04/12
७१	भूमिकास्थान	३	साउनेपानी	१३८	४२३	४२१	८४४	९.०३	०६३-०८-०४	०७६-०३-३१	ARG/DH/04/14
७२	भूमिकास्थान	३	काफल गौरा	९५	२७५	२९२	५६७	१४.२५	०५३-०३-२७	०७६-३-३१	ARG/DH/04/03
७३	भूमिकास्थान	४	वाझर्खे पाखो	७४	२०४	२१९	४२३	११.४३	०५०-१०-२१	०७५-०३-३२	ARG/DH/04/01
७४	भूमिकास्थान	४	बेलबोट	१२९	३६६	४५०	८१६	६२.२९	०५३-०३-२७	०७२-०६-१३	ARG/DH/04/04
७५	भूमिकास्थान	४	मदेगडाडा	१२५	३७७	६८९	१०६६	५३.१९	०५३-०३-२७	०७३-०३-२२	ARG/DH/04/06
७६	भूमिकास्थान	४	सिउडेनी विहचौर	३६७	९२३	९०७	१८३०	१५.७	०५२-०२-०७	०७५-०३-३२	ARG/DH/04/02
७७	भूमिकास्थान	५	वर्दवास	१८०	५६०	५२०	१०८०	२४.८९	०५१-०२-१८	०७९-०३-३१	ARG/DH/42/01
७८	भूमिकास्थान	६	खनिया गौरा	१०१	२४६	२८१	५२७	१८.६१	०५१-०३-३०	०७९-०३-३१	ARG/SA/28/01

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल हेक्टर	हस्तान्तरण मिति	पुरनवाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा				
७९	भूमिकास्थान	६	बेलपोखरी	१६२	४८३	९१४	१११.४४	०४.७.०३-३२	०७२-०६-१३	ARG/DH/17/03	
८०	भूमिकास्थान	६	रानी	७३	२३९	४३२	९४.५६	०४.६-०३-३२	०८०-०३-२१	ARG/DH/17/02	
८१	भूमिकास्थान	६	खोन्टीको पखेरो	१२२	३१७	६४९	१२.९९	०४.५-०३-३१	०७३-०३-३१	ARG/DH/17/01	
८२	भूमिकास्थान	७	रानीडाँडा महिला	५३	१४६	२७५	२२.२	०४.९-०३-२९	०७७-३-३०	ARG/SA/18/06	
८३	भूमिकास्थान	७	घोराखोरी	११९	३७८	७१०	२३९.८	०४.६-०६-१९	०७२-०६-१३	ARG/SA/18/03	
८४	भूमिकास्थान	७	भालु टाकुरा	१७९	४५३	९६२	७७.४६	०४.६-०९-२१	०७८-०३-३१	ARG/SA/18/02	
८५	भूमिकास्थान	७	बादुका	३४	८९	१९३	७	०७६-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/SA/18/12	
८६	भूमिकास्थान	७	बुढीपोले सभा खोरिया	७७	१९३	४१४	४७.९३	०७६-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/SA/18/13	
८७	भूमिकास्थान	८	च्युरामाटी	१४४	३८९	८१५	३९.३८	०७३-०३-३१	०७९-०३-३१	ARG/SA/18/11	
८८	भूमिकास्थान	८	उज्वल	२६६	७४१	१५२२	११५.४४	०६३-०९-०६	०७४-१२-२६	ARG/SA/18/08	
८९	भूमिकास्थान	८	लम्बी	१८६	५१२	१०२४	१३४.५४	०४२-०३-३२	०७४-०६-०४	ARG/SA/18/01	
९०	भूमिकास्थान	८	केरानी कुइमडाँडा	१११	३३६	७२१	४३.२४	०६२-०७-१४	०७२-०६-१३	ARG/SA/18/07	
९१	भूमिकास्थान	८	मिरमिरे	१८३	४४४	९१२	१०९.०४	०६५-११-३०	०७६-०३-३१	ARG/SA/18/09	
९२	भूमिकास्थान	८	पोखोडाँडा लालीगुराँस	३४	१०९	१९९	३५.९२	०७३-०३-३१	०७३-०३-३१	ARG/SA/18/10	
९३	भूमिकास्थान	९	ढिकुरा	१२५	३७५	८९३	३०.२	०४६-०३-३२	०७८-१२-१८	ARG/SA/28/05	
९४	भूमिकास्थान	९	दमाराका पाटा	६१	१४३	३२२	३८.३४	०६७-०३-२५	०७९-०३-३१	ARG/DH/3/09	
९५	भूमिकास्थान	९	वास्ना	८०	२७१	५३७	२१.१५३	०४५-०३-३०	०७७-३-३०	ARG/SA/28/04	
९६	भूमिकास्थान	९	छहारी	११३	१६४	३२४	२६.०३	०४६-०३-३२	०७७-३-३०	ARG/SA/28/06	
९७	भूमिकास्थान	९	सितलपाटी	७८	२४५	४७५	७४.३४	०६५-११-२६	०७९-०३-३१	ARG/SA/28/07	
९८	भूमिकास्थान	९	महाभारत	९८	२९६	६३६	९७.५३	०६५-११-२६	०७६-०३-३१	ARG/SA/28/08	
९९	भूमिकास्थान	९	कमैरपानी सेतीडाडा	१५४	४३०	८६६	४	०४१-०३-३०	०६०-०१-०८	ARG/SA/28/02	
१००	भूमिकास्थान	१०	लालीगुराँस देउराली	८७	२१९	४५२	१०३	०७०-०३-३१	०७९-०३-३१	ARG/SA/29/04	
१०१	भूमिकास्थान	१०	भिरपाखा	१०८	३१९	६२६	१०६.५१	०४५-०३-३१	०७५-०३-३२	ARG/SA/29/02	
१०२	भूमिकास्थान	१०	आरिचौर देवल विसरे	१९९	६३४	१२४७	८६.१२	०४४-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/SA/29/01	
१०३	भूमिकास्थान	१०	देवलखमारी	१९६	५०५	१०२०	१४६.१५	०६७-१२-२०	०७५-०३-३२	ARG/SA/29/03	
१०४	भूमिकास्थान	३	नमुना	१७५	५०४	१०१२	७०.४५	०४८-०३-३१	०७७-३-३०	ARG/DH/04/10	
१०५	भूमिकास्थान	४	सिमलाघाट	१४५	४७१	९२४	५९.३५	०६२-११-२९	०७७-३-३०	ARG/DH/04/13	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरानाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर	वृक्ष			
१०६	भूमिकास्थान	७	पानडाँडा	२००	५६९	६६८	१२३७	१५५.७४	०५६-०९-२१	०७६-३-३१	ARG/SA/18/04	
१०७	भूमिकास्थान	८	धन्धुरे कुलेनी	१२७	३९५	३३६	७३१	७५.५९	०५८-०३-३१	०७६-३-३१	ARG/SA/18/05	
१०८	भूमिकास्थान	९	रोहोटेपाखो	५६	२००	१७४	३७४	४२.६९	०५४-०३-३०	०७७-३-३०	ARG/SA/28/03	
१०९	भूमिकास्थान	१,२	कालापानी	३४६	४४६	४३०	८७६	८९.३३	०५१-०३-३०	०७६-३-३१	ARG/DH/3/02	
मालारानी छत्रदेव वन कार्यालय अन्तर्गतिका सामुदायिक वनाहरूको विवरण												
११०	छत्रदेव	१	जनकल्याण	४६	१००	१४०	२४०	४९.०७	०६०-०२-२४	०७६-३-३१	ARG/MA/22/04	
१११	छत्रदेव	१	केवलपोखरी	१४९	४२७	४६०	८८७	२७.१	०५३-०३-२७	०७९-०३-१०	ARG/MA/22/02	
११२	छत्रदेव	१	आँपपाटा	१४९	४२७	४६०	८८७	२२.७२	०५०-०६-१०	०७९-०३-१०	ARG/MA/22/01	
११३	छत्रदेव	१	आदर्श	५५	१३७	१६६	३०३	३१.३२	०६०-०२-२४	०७२-०६-११	ARG/MA/22/05	
११४	छत्रदेव	१	राधाकुण्ड	१०२	२९६	३४१	६३७	२७.३९	०७४-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/MA/22/07	
११५	छत्रदेव	१	कालिका	१०६	३३१	३६६	६९७	२६	०६०-०१-२४	०७३-०३-३१	ARG/MA/22/03	
११६	छत्रदेव	२	बुद्धि	९७	२६८	२७४	५४२	१४.७५	०५८-०३-२५	०७३-०७-०९	ARG/MA/21/03	
११७	छत्रदेव	२	टाकटोला	१०९	२९२	३२२	६१४	१९.१	०५९-०३-१९	०७३-०३-३१	ARG/MA/21/05	
११८	छत्रदेव	३	तिलेहारपाखो	१३४	३४९	३९१	७४०	२७.३	०५७-०३-३१	०६३-०२-१९	ARG/MA/21/02	
११९	छत्रदेव	३	राताडाँडा महिला	१३४	३४९	३९१	७४०	३.११	०५८-०३-२५	०६२-११-२३	ARG/MA/21/04	
१२०	छत्रदेव	३	ठूलाचौर	१३२	३६७	३७६	७४३	१५.०८	०५४-०३-३०	०७३-०३-३१	ARG/MA/21/01	
१२१	छत्रदेव	४	मथुरा	७३	४४५	४०१	८४६	५५.३३	०६६-०७-२६	०७३-१२-३०	ARG/MA/12/03	
१२२	छत्रदेव	४	ऐश्वर्य महिला	८०	१९१	२२२	४१३	१९.६६	०५८-०३-३१	०८०-०३-२४	ARG/MA/12/06	
१२३	छत्रदेव	४	मजुवा	७३	२३३	२५२	४८५	२१.४२	०६६-०७-२७	०७६-०३-३१	ARG/MA/12/08	
१२४	छत्रदेव	४	कहरा	१८०	४७५	४८०	९५५	५४.५४	०५६-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/MA/12/04	
१२५	छत्रदेव	४	शुभ सौराका खोला	१७०	५३२	५३८	१०७०	५३.२४	०५८-०३-३१	०७५-०३-३२	ARG/MA/12/05	
१२६	छत्रदेव	४	सृजनशिल धौरेनी	१०८	३२५	३२८	६५३	३०.९६	०६५-०३-३०	०७३-०३-३१	ARG/MA/12/07	
१२७	छत्रदेव	४	खहरे किनेरी पाखो	११७	२३५	२५०	४८५	४१.४७	०५१-०२-१४	०७५-०३-३२	ARG/MA/12/02	
१२८	छत्रदेव	४	कोल्दीचौर ठूलाभिर	१३८	३३९	३८३	७२२	२७.०२	०५१-०१-१४	०७७-०३-३१	ARG/MA/12/01	
१२९	छत्रदेव	५	लुम्छा भूमिकाथान	७३	२१७	२१६	४३३	८.५	०५३-०३-२७	०७६-३-३१	ARG/MA/11/06	
१३०	छत्रदेव	५	लालुपाते	११०	२७५	२९०	५६५	४०.१३	०५४-०३-३०	०७९-०१-२२	ARG/MA/11/07	
१३१	छत्रदेव	५	मुलावारी	७६	१८९	२०४	३९३	१३.२६	०५८-०३-३१	०७७-३-३०	ARG/MA/11/11	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुम्री	जनसंख्या			क्षेत्रफल हेक्टर	हस्तान्तरण मिति	पुरनवावलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा				
१३२	छत्रदेव	५	जिमिरेखोला महिला	७२	१९८	२१३	४११	३.३९	०५७-०३-३१	०७६-३-३१	ARG/MA/11/08
१३३	छत्रदेव	५	आलमदेवी	१३७	३७३	४४२	८१५	५५.१	०७५-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/MA/22/14
१३४	छत्रदेव	५	भिरपानी टिकुरी	२६५	७७१	८४१	१६१२	१५.३८	०७४-०९-२४	०७४-०९-२४	ARG/MA/22/13
१३५	छत्रदेव	५	कालोवन माझडाडा	९०	२७२	२७८	५५०	३४.२९	०५३-०३-२७	०७५-०३-३२	ARG/MA/11/04
१३६	छत्रदेव	५	ठडने कोठेखोला	७२	१८२	१७८	३६०	९.२	०५३-०३-२७	०७३-०३-३१	ARG/MA/11/05
१३७	छत्रदेव	५	लुम्छा भूमिकाथान	७३	२१७	२१६	४३३	११.८	०५८-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/MA/11/09
१३८	छत्रदेव	५	लुम्छा लुङ्गी	७४	२१५	२२५	४४०	२३.०८	०५१-०१-१४	०७५-०३-३२	ARG/MA/11/02
१३९	छत्रदेव	५	धाराखोला ठूलोवन	१७०	५१०	५६५	१०७५	४४.८६	०५१-०२-२४	०८०-०३-२१	ARG/MA/11/01
१४०	छत्रदेव	६	पाहार रिपाहा पाखो	३७	१२१	११७	२३८	१२.३८	०५५-१०-०७	०७८-१२-१८	ARG/MA/13/08
१४१	छत्रदेव	६	अरटारी	९१	१००	९४	१९४	७.०९	०५७-०३-३१	०७७-३-३०	ARG/MA/13/04
१४२	छत्रदेव	६	मंगलडाडा	८१	२४६	२१७	४६३	९.७१	०५७-०३-३१	०७७-३-३०	ARG/MA/13/05
१४३	छत्रदेव	६	नेटापोखरी	१४७	३९८	४५०	८४८	५.२५	०६७-११-२७	०७४-०३-१९	ARG/MA/13/12
१४४	छत्रदेव	६	लक्ष्मी महिला	५२	१५५	१७६	३३१	११.१७	०५१-०१-१४	०७६-०३-३१	ARG/MA/13/01
१४५	छत्रदेव	६	रामभिर सल्लेरी	१०३	२८६	३३२	६१८	६.८४	०६०-१२-१९	०७६-०३-३१	ARG/MA/13/11
१४६	छत्रदेव	६	दुर्गा महिला	३०	७४	७९	१५३	४.६२	०५३-०३-२७	०७६-०३-३१	ARG/MA/13/07
१४७	छत्रदेव	६	फुल्ली लाकुरडाँडा	११०	३२५	३७९	७०४	९.८८	०५६-०३-३२	०८०-०३-२१	ARG/MA/13/09
१४८	छत्रदेव	६	कोल धनमुना	१५१	४३७	५३१	९६८	७.५९	०५६-०३-३२	०८०-०३-२१	ARG/MA/13/10
१४९	छत्रदेव	६	कार्किपाटा	६६	२२५	२१०	४३५	८.९२	०५०-०६-१०	०७२-०२-२८	ARG/MA/13/06
१५०	छत्रदेव	६	मालिका	१२१	३६९	३९४	७६३	५.८६	०५२-०२-२७	०७२-०६-१३	ARG/MA/13/02
१५१	छत्रदेव	६	झिस्मथान पातला	१३७	४२४	४५९	८८३	५.२५	०५२-०३-३२	०७७-०३-३१	ARG/MA/13/03
१५२	छत्रदेव	७	तारुभतेरा	६८	२३२	२०७	४३९	४.६२	०६१-११-१६	०७९-०२-२२	ARG/AR/10/06
१५३	छत्रदेव	७	आकाशदेवी	२१४	६६३	६६५	१३२८	३७.६	०७३-०३-०६	०७९-०२-२२	ARG/AR/10/07
१५४	छत्रदेव	७	सूर्यौरा	१५८	५५८	५२२	१०८०	५.२९	०५९-११-१५	०७६-१२-०७	ARG/AR/10/04
१५५	छत्रदेव	७	सानीघाट	१०७	३०२	३१२	६१४	१४.२२	०५६-०३-३२	०६२-११-२३	ARG/AR/10/03
१५६	छत्रदेव	७	धाराखोला ठूलोवन	१२६	३५९	४२३	७८२	९.७५	०५४-०३-३०	०६७-०३-२५	ARG/AR/10/02
१५७	छत्रदेव	७	गाजलचौर	४९	१७७	१८८	३६५	६.२५	०६०-०४-२१	०७४-१०-१४	ARG/AR/10/05
१५८	छत्रदेव	७	झ्याङ्गसे	१४०	४१५	४२५	८४०	२४.७९	०५३-०३-२७	०७५-०३-३२	ARG/AR/10/01

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल हेक्टर	हस्तान्तरण मिति	पुरनवावलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा				
१५९	छत्रदेव	७	बिसौनी बौटारी बयरपाटा	१५३	४२५	४८१	९०६	२५.२१	०७७-३-३०	०७७-३-३०	ARG/AR/10/08
१६०	छत्रदेव	८	छत्रेश्वर	३२४	१०००	९४४	१९४४	२७.५४	०७४-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/AR/10/08
१६१	छत्रदेव	८	जुम्लीकुलापाटा	१२३	३०४	३५५	६५९	४४.१५	०५१-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/AR/9/02
१६२	छत्रदेव	८	महाकाली	१६२	४४४	५००	९४४	१०७.५	०५९-११-१५	०७६-०३-३१	ARG/AR/9/08
१६३	छत्रदेव	८	घैयार	७५	२१६	२२५	४४१	१४.०८	०७०-०३-०३	०८०-०३-२१	ARG/AR/09/11
१६४	छत्रदेव	८	सुन्दरसौरा	८९	२४१	२७०	५११	७.०४	०५९-०३-२४	०७३-०३-३१	ARG/AR/9/07
१६५	छत्रदेव	८	पोखेडाँडा	१२८	३५५	३२५	६८०	२३.१	०५५-०३-३१	०७५-०३-३२	ARG/AR/9/06
१६६	छत्रदेव	८	तिलकुवाचौर	१२५	३६६	३६२	७२८	१७.२५	०५९-११-१५	०५९-११-१५	ARG/AR/8/06
१६७	छत्रदेव	८	जनप्रीय	१५५	४०८	४३८	८४६	४९	०५३-०२-१०	०६५-०३-२२	ARG/AR/8/03
१६८	छत्रदेव	५	देउरालीडाँडा महिला	५२	१७६	१९८	३७४	२.४१	०५८-०३-३१	०७९-०१-११	ARG/MA/11/10
१६९	छत्रदेव	३	धारापानी महिला	४८	१५५	१५२	३०७	९.५५	०५९-११-१५	०७९-०१-११	ARG/MA/21/06
१७०	छत्रदेव	५	हरियाली	९३	२९६	३३०	६२६	१३.८८	०५१-०३-३०	०७९-०१-१३	ARG/MA/11/03
१७१	मालारानी	१	अमरावती	११६	३०७	३३५	६४२	१२.२३	०५५-०३-३०	०७६-१२-०७	ARG/AR/8/04
१७२	मालारानी	१	सान्दे रानीचौर	२२९	६२३	६४५	१२६८	२०.२३	०५७-०३-२७	०७७-३-३०	ARG/AR/8/05
१७३	मालारानी	१	वारमुनी महिला	८८	२५०	२३४	४८४	१५.२	०५९-११-१५	०७३-०३-३१	ARG/AR/9/09
१७४	मालारानी	१	वसन्तपुर	१०७	२६५	२८०	५४५	४०.६३	०५९-११-१५	०७४-११-२७	ARG/AR/9/10
१७५	मालारानी	१	वारमासे वसेनी	१२६	३६४	४०८	७७२	३०.५७	०५५-०३-३१	०८०-०३-२१	ARG/AR/9/05
१७६	मालारानी	२	घडेरी माथि	७७	२१०	२३८	४४८	१४.८५	०५०-१०-२१	०७६-१२-०७	ARG/AR/9/01
१७७	मालारानी	२	कुटाकाडाँडा	८४	२७०	२७६	५४६	१७.२	०५३-०३-२७	०७६-१२-०७	ARG/AR/9/04
१७८	मालारानी	२	चिदिगौरा वस्तीकाचौर	७७	१९६	२२८	४२४	२२.२२	०५२-०२-२७	०७७-०३-३१	ARG/AR/9/03
१७९	मालारानी	२	श्रीनगर गढ्या महिला	१०१	२८८	२८७	५७५	४.६५	०५९-१२-३०	०७३-०३-३१	ARG/AR/8/07
१८०	मालारानी	२	मरेडोला अमिलेको पुच्छार	१२१	३३८	३२१	६५९	११.६७	०५०-१०-२१	०७३-०३-३१	ARG/AR/8/01
१८१	मालारानी	२	अर्खलाचौर	१९२	५५९	१०९१	१७८	१७.८	०५२-०२-२७	०७३-०३-३१	ARG/AR/8/02
१८२	मालारानी	३	ढाड तल्लोपानी महिला	५४	१४६	१६८	३१४	१.०६	०५२-०३-३२	०७७-३-३१	ARG/AR/6/06
१८३	मालारानी	३	खन्दह	१७८	४५९	४६८	९२७	२७.२८	०५८-०३-३१	०७७-३-३०	ARG/AR/6/09
१८४	मालारानी	३	बाखे कामलाचौर	९१	२४४	२३२	४७६	५२.८९	०५१-०३-३०	०७६-३-३१	ARG/AR/6/03
१८५	मालारानी	३	काभरनेटा	९४	३०८	२९८	६०६	२२.२५	०५३-०३-२७	०७७-११-०६	ARG/AR/6/07

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल हेक्टर	हस्तान्तरण मिति	पुरनवावेलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा				
१८६	मालारानी	३	बेखा भलेवेला	९९	२४४	४८९	३१.९९	०४१-०१-२९	०७३-०३-३१	ARG/AR/6/01	
१८७	मालारानी	३	डाडामसिना	९२	२४४	५१०	४२.४८	०४२-०२-२७	०७३-०३-३१	ARG/AR/6/05	
१८८	मालारानी	३	सावडीडा	८३	२०९	४५९	२६.४८	०४१-०२-१८	०७३-०७-१०	ARG/AR/6/02	
१८९	मालारानी	३	गोताभोगौरा सिद्धकाथाना	५४	१४६	३१४	२९.४९	०४१-०३-३०	०७६-०३-३१	ARG/AR/6/04	
१९०	मालारानी	३	मालारानी	१६३	४३१	८८१	५७	०४६-०९-१९	०७३-०३-३१	ARG/AR/6/08	
१९१	मालारानी	४	कुटारा गहतेरा	१०१	३३६	६४५	१२.३२	०४९-०३-१६	०७९-०१-११	ARG/AR/7/09	
१९२	मालारानी	४	कोलकाटे	५२	१३६	२८४	१२.८८	०४०-१०-२१	०७९-०१-११	ARG/AR/7/01	
१९३	मालारानी	४	गहतेरा	५४		०	१०.९८	०४८-०३-२५	०७७-३-३१	ARG/AR/7/08	
१९४	मालारानी	४	सरस्वती महिला	१०३	३०२	६१९	३.५	०६०-०४-१९	०७७-३-३१	ARG/AR/7/13	
१९५	मालारानी	४	देउराली	१६७	४७३	६३३	६०	०४१-०१-२९	०७७-३-३०	ARG/AR/7/02	
१९६	मालारानी	४	पुतली	१२३	३५१	५७५	१८.३८	०४७-०३-३१	०७८-०३-३१	ARG/AR/7/07	
१९७	मालारानी	४	जालकाँडा फलारपानी	१११	३४८	६७४	२६.१८	०४६-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/AR/7/06	
१९८	मालारानी	४	शिद्धबाबा	१४७	४२५	८२३	४.५	०४५-०३-३१	०६७-११-१९	ARG/AR/7/05	
१९९	मालारानी	४	चम्पापोखरी	१८०	३८८	८०६	१७.१५	०४९-०३-१६	०७४-०३-३०	ARG/AR/7/12	
२००	मालारानी	४	कालिका महिला	५०	१३५	२८०	३.५	०६१-०४-१६	०७५-०३-३२	ARG/AR/7/14	
२०१	मालारानी	४	जालकाँडा रातुका	१६४	४०५	८१५	४३.२५	०४३-०१-१९	०७५-०३-३२	ARG/AR/7/03	
२०२	मालारानी	४	बुढ	२१५	४३४	६२४	२०	०४९-०३-१६	०७५-०३-३२	ARG/AR/7/11	
२०३	मालारानी	४	ठूलापोखरा	१७४	३७३	७८२	४२.८६	०४३-०१-०९	०७४-०३-२८	ARG/AR/7/04	
२०४	मालारानी	५	सिस्नौरा	४०	१३७	२९५	१६.३	०७०-०७-२९	०७९-०१-११	ARG/AR/5/06	
२०५	मालारानी	५	देउराली	१८२	३६७	६८१	७.९८	०६१-११-१९	०७६-३-३१	ARG/AR/5/05	
२०६	मालारानी	५	रातामाटा	११०	२८८	५९२	९.७३	०४४-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/AR/5/04	
२०७	मालारानी	५	घेर	१००	२९०	६१५	३३.४४	०४४-०३-३०	०७०-०३-१७	ARG/AR/5/02	
२०८	मालारानी	५	हरामसिना	१३०	३२२	६५५	६१.४८	०४१-०३-२६	०७६-०३-३१	ARG/AR/5/01	
२०९	मालारानी	५	डाड	२०४	५२२	१०४५	९३.७९	०४४-०३-३०	०७४-०४-३२	ARG/AR/5/03	
२१०	मालारानी	६	शिवालय	२४६	६६८	१४१३	६२.२२	०६०-०४-०२	०७९-०१-११	ARG/DH/01/16	
२११	मालारानी	६	बुढिचौर	५४	१४५	३०४	६.२	०४५-०३-३१	०७६-१२-०७	ARG/DH/01/07	
२१२	मालारानी	६	धुरेन रातापानी	१९१	५४६	११०१	५८.०५	०४९-०३-२७	०६८-०२-८	ARG/DH/01/12	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवावलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
२१३	मालारानी	६	कोपचे घुन्यानपाखा	१५६	७००	५०१	१२०१	४८.५	०५१-०१-१४	०७३-०३-३१	ARG/DH/01/01
२१४	मालारानी	६	मेहलपानी	१५६	७००	५०१	१२०१	२८.२३	०५३-०३-२७	०७५-०३-३२	ARG/DH/01/05
२१५	मालारानी	६	घेराको लेख मालारानी	१५४	४८३	५२९	१०१२	७४.९५	०६०-०४-१८	०७२-०६-१०	ARG/DH/01/17
२१६	मालारानी	७	रोल	६०	१५१	१७६	३२७	७.६२	०६०-०४-०२	०७६-३-३१	ARG/DH/01/14
२१७	मालारानी	७	सल्लेरी	२०७	६०६	६९७	१३०३	३१	०५४-०३-३०	०६७-०३-२५	ARG/DH/01/06
२१८	मालारानी	७	जुरेली चौर कुन्टीखोला	१२५	३८५	४४१	८२६	१४	०५७-०३-३०	०६६-०३-२२	ARG/DH/01/09
२१९	मालारानी	७	फिरफिरे	२६	५७	६५	१२२	१३.७५	०५२-०३-३२	०८०-०३-२१	ARG/DH/01/03
२२०	मालारानी	७	छहरा खोला	६९	१८२	२०२	३८४	३८.७३	०५५-०३-३१	०७२-०६-१०	ARG/DH/01/08
२२१	मालारानी	७	सुन्दरी धारा	६९	१७८	२०३	३८१	३३.७५	०६०-०४-०२	०६७-०३-२५	ARG/DH/01/15
२२२	मालारानी	८	देउराली जालकाँडा	१३६	३६६	३९२	७५८	१८.१८	०५९-०३-१६	०७९-०१-११	ARG/AR/7/10
२२३	मालारानी	८	भगवती महिला	२६९	८४२	७५९	१६०१	२३.१२	०५७-०३-३१	०६८-०३-१६	ARG/DH/01/10
२२४	मालारानी	८	फूलपाती सेलाउनेपोखरी	२६९	८४२	७५९	१६०१	७२.९९	०५८-०३-३१	०६८-०३-१६	ARG/DH/01/11
२२५	मालारानी	८	टुनीगौरा किरामारे गौरा	२०७	६०९	७३९	१३४८	१०.५१	०५१-०२-१८	०८०-०३-२४	ARG/DH/01/02
२२६	मालारानी	८	बजना ठूलाखोरिया	२५४	२०७	६०९	८१६	२३.८४	०५२-०३-३२	०७३-०३-३१	ARG/DH/01/04
२२७	मालारानी	८	सल्लेरी पाखो	२०७	६०९	७३९	१३४८	१८.५	०५९-११-१५	०७७-०३-३१	ARG/DH/01/13
२२८	मालारानी	९	धाराखोला तिसमुरे	६१	१६२	१७६	३३८	५.८४४	०७२-०३-३१	०७९-०१-११	ARG/PA/37/10
२२९	मालारानी	९	मुलाकाँगौरा	४५	१३१	१०९	२४०	२७.०५	०५५-०३-३१	०६८-२-९	ARG/DH/2/02
२३०	मालारानी	९	घोस्टे	११८	३४०	३५९	६९९	१८.०५	०५८-०३-२५	०६८-०२-११	ARG/DH/2/05
२३१	मालारानी	९	देउराली	१८२	३६७	३१४	६८१	२९.२४	०५७-०३-३१	०७२-०३-२३	ARG/DH/2/03
२३२	मालारानी	९	जानुपाध्याय	१२४	६१८	६००	१२१८	१७.८	०५७-०३-३१	०६७-०३-१८	ARG/DH/2/04
२३३	मालारानी	९	दिप	११४	२७५	२५०	५२५	२२.३१	०५४-०३-३०	०७३-०३-३१	ARG/DH/2/01
वाणगंगा सब डिविजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सामुदायिक वनहरूको विवरण											
२३४	शितगंगा	१	डेडापानी	५८	१३०	१२४	२५४	३६.५८	०५२-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/PB/33/01
२३५	शितगंगा	१	सिन्दुरे	६३	२०१	१७४	३७५	३९.५६	०६८-०३-२२	०७५-०३-३२	ARG/PB/33/04
२३६	शितगंगा	१	वाणगंगा	१०५	२७०	२७८	५४८	१२.७.२	०५९-०२-१९	०७३-०९-१४	ARG/PB/33/02
२३७	शितगंगा	२	गुरासे मसिना	४०	१३०	१३२	२६२	११०	०५४-०३-३०	०६५-११-२९	ARG/PB/32/04
२३८	शितगंगा	२	कमैरेपाखो करचापेचडखेनी	२२	५०	५४	१०४	३९.९८	०५२-०२-२७	०७५-०३-३२	ARG/PB/32/01

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरानाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
२३९	शितगंगा	२	फलाहचौर	४०	१०३	१८३	२०१	५६.४	०५२-०२-२७	०७५-०३-३२	ARG/PB/32/02
२४०	शितगंगा	२	धरेडाँडा	२१	६०	४७	१०७	२७.३५	०५६-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/PB/32/09
२४१	शितगंगा	२	धन्नेजोर	३७	५३	६०	११३	५३.०३	०५४-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/PB/32/06
२४२	शितगंगा	२	देवीथान	१७	४७	४६	९३	७.३	०५६-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/PB/32/08
२४३	शितगंगा	२	असारे महिला	४२	१२०	१११	२३१	६२.४४	०५९-०३-२२	०७५-०३-३२	ARG/PB/32/10
२४४	शितगंगा	२	बयारगानीबास झकिक	२११	६३१	७३२	१३६३	२८.७५	०५४-०३-३०	०७३-१०-१४	ARG/PB/32/05
२४५	शितगंगा	२	सिमलडाँडा	३६	७८	१००	१७८		०७८-०३-३०		
२४६	शितगंगा	२	लालियुरास	१७२	६२४	६१९	१२४३	१०७.०१	०६२-०३-२५	०७६-३-३१	ARG/PB/32/11
२४७	शितगंगा	३	रिपाहापाखा	४२	११८	१३१	२४९	१४.४६	०५१-०३-१५	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/01
२४८	शितगंगा	३	घोराखोरी	९८	२८२	३३३	६१५	१०६.२४	०५२-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/02
२४९	शितगंगा	३	बाघनेटा	१०९	३८७	४७६	७६२	३०.२५	०६५-०८-०५	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/18
२५०	शितगंगा	३	काब्रियाल डाँडा	६१	२११	२३०	४४१	२४.७९	०५३-०३-२७	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/04
२५१	शितगंगा	३	घारिखोला महिला	९९	२७७	२६६	५४३	१०.११	०६५-०३-२२	०७६-३-३१	ARG/DO/40/17
२५२	शितगंगा	३	अमृते	५९	१६०	१७६	३३६	७.९६	०५६-०३-३२	०७६-३-३१	ARG/DO/40/07
२५३	शितगंगा	४	अमरावती	११९	४१२	३३२	७४४	२५.५१	०५९-०३-२४	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/08
२५४	शितगंगा	५	देवस्थान महिला	८०	१८१	१९८	३७९	१५.१४	०६०-०६-०८	०७५-०३-३१	ARG/DO/30/02
२५५	शितगंगा	५	गोठमारा भालुखोला	१११	२८०	३०४	५८४	१४.०२	०६०-०३-१७	०७७-३-३०	ARG/DO/30/01
२५६	शितगंगा	५	जनजागरण	२६०	६७०	६९१	१३६१	२१३.६	०७०-०३-३१	०७७-३-३०	ARG/DO/30/03
२५७	शितगंगा	६	हरियाली	७५	४०२	३४८	७५०	४६.१५	०७०-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/DO/30/04
२५८	शितगंगा	१२	मजुरेडाँडा	१२२	३११	३३७	६४८	२१२.४	०५२-०३-३२	०७४-१२-२०	ARG/DO/40/03
२५९	शितगंगा	१२	कान्छेखोला	११७	३९१	३५८	७४९	६७.४२	०६१-०५-०४	०७३-०९-१४	ARG/DO/40/10
२६०	शितगंगा	१२	डोहोटे	६५	१६९	१७१	३४०	२५.५६	०६१-०५-०४	०७५-०४-२३	ARG/DO/40/11
२६१	शितगंगा	१२	कोठिया मैदान	११२	३०२	२६२	५६४	१००.५	०६२-०२-२४	०६८-०२-११	ARG/DO/40/12
२६२	शितगंगा	१२	रजिया देउराली पाखो	१४६	३३९	३९७	७३६	३७.३४	०६२-१०-०५	०७३-१०-१४	ARG/DO/40/13
२६३	शितगंगा	१२	जयकोट देउराली	३९	१०७	१३६	२४३	५.७.२५	०६४-०९-०२	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/14
२६४	शितगंगा	१२	बेलघारी	९७	२३२	४७३	४७३	२४९.११	०६५-०१-१८	०७४-१२-३०	ARG/DO/40/16
२६५	शितगंगा	१२	चौतारा	१४१	३८०	४२७	८०७	२२५.७८	०६५-०९-०६	०७३-११-८	ARG/DO/40/19

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुशी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवावलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
२६६	शितगंगा	१२	बाघमन्टे	७६	२०२	२१६	४१८	२५४.५६५	०६६-०९-२७	०७४-०३-३०	ARG/DO/40/20
२६७	शितगंगा	१२	सुर्यादिय महिला	८८	२२३	२०६	४२९	१०८.५४	०६६-११-३०	०७४-०३-३२	ARG/DO/40/21
२६८	शितगंगा	१३	जह पाल्पोपानी	२५	८३	१०३	१८६	६३.७५	०६८-१२-०३	०६८-१२-२	ARG/PB/41/23
२६९	शितगंगा	१३	बोडागाउँ भिरकुना	४०	१७८	१४९	३२७	१४१.७५	०६८-१२-०३	०६८-१२-२	ARG/PB/41/24
२७०	शितगंगा	१३	मुसिवान	८९	२१५	१९७	४१२	२०५.८३	०६६-०२-०८	०७४-११-१५	ARG/PB/41/12
२७१	शितगंगा	१३	देउराली पहारे	३८	११५	१०८	२२३	११५.४४	०६७-१२-२५	०७४-१२-२६	ARG/PB/41/17
२७२	शितगंगा	१३	कालिका सोतेथरी	४२	१२२	१०९	२३१	२२६.४६	०६८-०३-१५	०७६-०३-३१	ARG/PB/41/21
२७३	शितगंगा	१३	बराहा	७५	२२४	२३०	४५४	१४५.३३	०६८-१२-०३	०७४-११-१५	ARG/PB/41/25
२७४	शितगंगा	१३	धिरीखोला	३२	७१	८०	१५१	२०७.११	०६३-०३-१०	०७३-०३-२२	ARG/PB/41/04
२७५	शितगंगा	१३	बन्धरे देउराली	७०	२६०	२४५	५०५	२०४.८८	०६५-०९-०२	०७३-०९-१४	ARG/PB/41/08
२७६	शितगंगा	१३	भस्मे	७२	२०२	१९४	३९६	१२४.८४	०६६-०९-१३	०७४-१२-७	ARG/PB/41/13
२७७	शितगंगा	१३	लहरेउकाली	६६	२६०	२७०	५३०	२१२.४५	०६५-१०-१०	०७४-०९-२६	ARG/PB/41/10
२७८	शितगंगा	१३	मालिका	७५	२१४	२४९	४६३	१२२.१४	०७६-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/PB/41/26
२७९	शितगंगा	१४	लहरी	६४	१४७	१५६	३०३	१००.७५	०६२-१२-०६	०७४-११-३०	ARG/PB/41/02
२८०	शितगंगा	१४	बाणगंगा	१३८	३९०	४१४	८०४	१११.५५	०६४-०७-२८	०७३-१०-१४	ARG/PB/41/05
२८१	शितगंगा	१४	बुट्टे	६२	१९७	१८३	३८०	१११.६२	०६४-११-२२	०७३-१०-१८	ARG/PB/41/06
२८२	शितगंगा	१४	रमणिय	१५३	४५९	४५६	९१५	२६०.५१	०६५-०८-१६	०७३-१०-१८	ARG/PB/41/07
२८३	शितगंगा	१४	केरेनी	७१	२१९	२०७	४२६	१३१.७२	०६६-११-१९	०७६-०३-३१	ARG/PB/41/14
२८४	शितगंगा	१४	हरियाली काउले	५६	१५३	१३९	२९२	१८७.९९	०६८-०३-१६	०७६-०३-३१	ARG/PB/41/19
२८५	शितगंगा	१४	पावर	७१	२५७	२२९	४८६	५६.५	०६३-०३-१०	०७३-०३-१७	ARG/PB/41/03
२८६	शितगंगा	१४	ढाब	८१	२३४	२३५	४६९	१९५.११	०६५-०९-११	०७३-०९-१४	ARG/PB/41/09
२८७	शितगंगा	१४	देउराली	६०	१६८	१७७	३४५	१४२	०६५-१०-२३	०७३-१०-१४	ARG/PB/41/11
२८८	शितगंगा	१४	अंगेरपानी	६१	१८९	२०७	३९६	२२५.२१	०६६-१२-०५	०७३-०९-१४	ARG/PB/41/15
२८९	शितगंगा	१४	ओडापाटा	१८	५५	६२	११७	७८.८६	०६८-०३-२२	०७६-०३-३१	ARG/PB/41/20
२९०	शितगंगा	१४	चारपोखरी महिला	४८	१२३	१४०	२६३	२४८.९८	०६८-०३-२४	०७३-१०-१४	ARG/PB/41/22
२९१	शितगंगा	१९	बगेर तिल्केनी	१०७	३१५	३२३	६३८	१८२.५४	०६८-०३-२२	०७९-०३-२७	ARG/PB/33/03
२९२	शितगंगा	३,४	राताडाँडा रिपाहापाखा	९४	२५२	२४७	४९९	१६.१२	०५६-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/06

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवावलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					सहिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
२९३	शितगंगा	३,४	धरमपानी सीतलपाटी	११२	३०५	६४७	२८.७५	०५९-११-१५	०७५-०३-३२	ARG/DO/40/09	
२९४	शितगंगा	३,४	पानिकाचौर ठुलादिप	१२५	३२७	६२९	१५८.५६	०५८-०३-२५	०७९-०३-२७	ARG/PB/41/01	
२९५	शितगंगा	५,६	फुलवारी	२०१	५०१	१०१९	१७६.४१	०५५-१०-१३	०७९-०३-२७	ARG/PB/32/07	
सन्धिखर्क सब डिविजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सामुदायिक वनहरूको विवरण											
२९६	सन्धिखर्क	१	रिपाहापाखो	१३५	३७५	७९३	८६.५०८	०५२-०३-३२	०७३-०३-३३	ARG/SA/19/03	
२९७	सन्धिखर्क	१	लदाम रानीगैरा	१२५	३६८	७०४	५७.८५९	०५१-०१-१४	०७२-०३-२३	ARG/SA/19/02	
२९८	सन्धिखर्क	१	श्रृजन्मणाल	५९	१७६	३४६	१८.२१	०६४-१२-०४	०७८-०१-३	ARG/SA/19/14	
२९९	सन्धिखर्क	१	सन्धिखर्क धैरनी पाखो	१५४	९१	१९३	२८.११७	०५३-०३-२७	०७४-०३-१९	ARG/SA/19/11	
३००	सन्धिखर्क	२	देउराली	५२	१४४	२७३	१५.६५	०५४-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/SA/19/08	
३०१	सन्धिखर्क	२	रिपाहा पहारपाखो	७९	२७६	८०६	१०६.९१	०५३-०३-३०	०७२-०६-१३	ARG/SA/19/06	
३०२	सन्धिखर्क	२	धाइरीचौर बेहोरे	१६३	३९२	८६२	४०.२८६	०५२-०३-३२	०७४-०३-३०	ARG/SA/19/04	
३०३	सन्धिखर्क	२	उल्लेण्टी	४३	१३४	२४८	७.६४	०५४-०३-३०	०७८-०१-०३	ARG/SA/19/07	
३०४	सन्धिखर्क	२	केरनी	४९	१३१	२४४	१२.७१	०५७-०३-२१	०७२-०३-१४	ARG/SA/19/10	
३०५	सन्धिखर्क	३	छापडाँडा	१३६	३५९	७१२	७४.७३	०६४-१२-०४	०७६-३-३१	ARG/SA/19/13	
३०६	सन्धिखर्क	३	हातीडाँडा भागवती	१०६	२७१	३०३	४३.९९	०६३-०७-२७	०७२-१२-०५	ARG/SA/19/12	
३०७	सन्धिखर्क	३	फुलवारी	१६१	४३२	८५२	६६.१८	०५६-०२-२२	०७९-०३-३१	ARG/SA/19/09	
३०८	सन्धिखर्क	४	वडाखोला	४६	९१	२०३	२३.५७	०५२-०२-२७	०८०-०३-२४	ARG/MA/20/03	
३०९	सन्धिखर्क	४	देउराली	९०	२४५	५२९	७७.१४	०६१-०९-२८	०७५-०४-२८	ARG/MA/20/09	
३१०	सन्धिखर्क	४	ढोडेनी आँपपाटा रिपाहा	१३७	३४५	३४०	१२८.९९	०५२-०३-३२	०७२-०६-१३	ARG/MA/20/04	
३११	सन्धिखर्क	४	अमलडाडा	५९	१७१	३४२	५६.१३	०५७-०३-३१	०७३-०३-१७	ARG/MA/20/12	
३१२	सन्धिखर्क	४	गियापानी	४७	१३७	२८०	३३.४२	०५५-०३-३१	०८०-०३-२३	ARG/MA/20/06	
३१३	सन्धिखर्क	४	जुकेपाटा काफलखोला	११६	३१९	६४६	५३.८६	०५५-०३-३१	०८०-०३-२३	ARG/MA/20/08	
३१४	सन्धिखर्क	५	रिङ्गादिडाँडा छाप गैरा पाखो	१४३	९१०	७६०	४७.०३७	०५०-०६-१०	०७७-३-३०	ARG/MA/20/01	
३१५	सन्धिखर्क	६	जाडिखोला	१०७	३०८	६१७	१७.७४	०६४-१२-०४	०७६-३-३१	ARG/SA/26/09	
३१६	सन्धिखर्क	६	ढुङ्गेनी पाखो	८२	२०८	४२७	२२.२४	०५६-०९-२९	०७५-०३-३२	ARG/SA/26/02	
३१७	सन्धिखर्क	६	रानी	१०६	२६४	५२९	७.३३	०५८-०३-३१	०८०-०३-२३	ARG/SA/26/04	
३१८	सन्धिखर्क	६	छेडाको पोखरी तारे पहेरो	१५४	३३३	७०१	३२.१७	०५१-०४-०३	०७५-०३-३२	ARG/SA/26/01	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरघुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					सहिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
३१९	सन्धिखर्क	६	पुरानोखाँची कालापातला महिला	१६३	३४७	३८८	७३५	४.५३	०५८-०३-२५	०७४-०३-३०	ARG/SA/26/05
३२०	सन्धिखर्क	६	पोखोडा	८७	२२२	२४८	४७०	४१.४७५	०६८-०२-०८	०७७-१२-१८	ARG/SA/26/10
३२१	सन्धिखर्क	६	सतिनेटा पिडाल्ने	५८	१८१	१७८	३५९	९.७६	०५८-०३-३१	०८०-०३-२३	ARG/SA/26/03
३२२	सन्धिखर्क	६	वनकुना सौरनी	६२	१७२	१८७	३५९	५३.९६९	०६८-०३-१९	०७७-१२-१८	ARG/SA/26/11
३२३	सन्धिखर्क	६	सातले सल्लेरी	२४	७३	७२	१४५	२०.००	०७०-०३-३०	०७०-०३-३०	ARG/SA/26/11
३२४	सन्धिखर्क	६	गोलेनी कडीखोला	१२४	४०१	३७१	७७२	६१.९८	०६०-०४-०४	०७५-०३-३२	ARG/SA/26/08
३२५	सन्धिखर्क	६	किसान खोला कुसुमडाँडा	१६१	४७०	४३१	९०१	१३.२	०५८-०९-२१	०७९-०३-३१	ARG/SA/26/06
३२६	सन्धिखर्क	७	जनजागृती	१८८	४५८	५५२	१०१०	६३.०४	०६३-०७-०१	०७५-०४-२८	ARG/SA/27/04
३२७	सन्धिखर्क	७	दोभान	९९	२४७	२८३	५३०	१३.२७	०५६-०६-१८	०८०-०३-२४	ARG/SA/27/03
३२८	सन्धिखर्क	७	तिनपाने पाखो	१०८	३०१	३४७	६४८	७	०५१-०४-०३	०६१-०८-१८	ARG/SA/27/01
३२९	सन्धिखर्क	७	सिताचुली म्यूडाडा	१६३	४३७	४४६	८८३	१८.४.०६	०५६-०३-३२	०७८-०१-०३	ARG/SA/27/02
३३०	सन्धिखर्क	७	काउले	६४	१७०	१८८	३५८	८.२६	०७६-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/SA/27/05
३३१	सन्धिखर्क	७	उपल्लो डिहिडाडा	५३	१४१	१२५	२६६		०७८-०३-३०		
३३२	सन्धिखर्क	८	पहार पाखो	१३७	३८४	३५०	७३४	४४.४७	०५०-०३-१५	०७५-०३-३२	ARG/SA/16/01
३३३	सन्धिखर्क	८	रिपाहा पाखो महिला	१३७	३५०	३२४	७३४	४६.१२	०५०-०४-०७	०७५-०३-३२	ARG/SA/16/02
३३४	सन्धिखर्क	८	भत्री	१३९	३८९	३६६	७५५	६१.८१	०५३-०३-२७	०८०-०३-२३	ARG/SA/16/06
३३५	सन्धिखर्क	८	काउले दारिसपाटा	१०८	१९३	२०८	४०१	७३.१०६	०५७-०३-३१	०७६-०६-२६	ARG/SA/16/07
३३६	सन्धिखर्क	८	गुनाथुम पोखराडाँडा	९९	२७८	२७६	५५४	६३.१	०५१-०१-२९	०८०-०३-२४	ARG/SA/16/04
३३७	सन्धिखर्क	८	गाजरी पाखो	६६	२४०	२०७	४४७	२७.५२	०५२-०३-३०	०७९-०३-३१	ARG/SA/16/05
३३८	सन्धिखर्क	८	भिरकुना आँपखोला	८०	२२४	२५४	४७८	३.०१६	०५१-०१-१४	०७२-०३-१४	ARG/SA/16/03
३३९	सन्धिखर्क	८	कामिनडाडा	८०	२२४	२५४	४७८	२२.८९	०५७-०३-११	०७२-०३-२३	ARG/SA/16/08
३४०	सन्धिखर्क	८	आँपखोला सलेनधारा	१२१	३५४	३८९	७४३	४४.२५	०६३-०४-२७	०७६-०३-३१	ARG/SA/16/10
३४१	सन्धिखर्क	८	गोरथुङ्गा देउराली	७३	१९६	२२५	४२१	७३.३	०६१-०३-०७	०८०-०३-२४	ARG/SA/16/09
३४२	सन्धिखर्क	८	खाँपडाँडा	६३	१६४	१५२	३१६	१८.२९	०७८-०३-३०		
३४३	सन्धिखर्क	९	मुगाथुम डाँडा	२०७	६७०	६३५	१३०५	८१.१८	०५१-०४-०३	०७६-३-३१	ARG/SA/15/03
३४४	सन्धिखर्क	९	गोटेका दिप	१८१	३८२	४३५	८१७	१८.६६५	०७५-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/SA/19/15
३४५	सन्धिखर्क	९	रहिसचौर चाकलढुङ्गा	१२६	३०१	३२०	६२१	४.२०४	०७५-०३-३२	०७५-०३-३२	ARG/SA/19/16

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल हेक्टर	हस्तान्तरण मिति	पुरानाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा				
३४६	सन्धिखर्क	९	अंधरी खोला	२२४	५२८	१११३	८४.५८	०५४-०३-३०	०७२-०३-१४	ARG/SA/15/07	
३४७	सन्धिखर्क	९	तेस्रोसोती	३७	१२८	२२७	९६.०१५	०५०-१०-२१	०७२-०३-०८	ARG/SA/15/01	
३४८	सन्धिखर्क	९	घोर्लासी	६५	१९२	३६४	६८.२५	०५६-०३-३०	०६२-०३-२४	ARG/SA/15/10	
३४९	सन्धिखर्क	९	खहरे खोला	९३	२१३	४४६	३०.४	०५४-०३-३०	०७६-०३-३१	ARG/SA/15/06	
३५०	सन्धिखर्क	१०	पधेरा पाखा	१२४	३०३	६२७	१३.८७	०५१-०१-२९	०७४-०३-३०	ARG/SA/15/02	
३५१	सन्धिखर्क	१०	सिमा दास्मिपाटा	२१९	६६३	१३६९	२.११	०६६-०७-२०	०७६-३-३१	ARG/SA/15/11	
३५२	सन्धिखर्क	१०	रुन्दीमार्त	२४२	७७९	१५०१	७५.२५	०५५-१०-१२	०७६-०३-३१	ARG/SA/15/08	
३५३	सन्धिखर्क	१०	मालिकाधारा	१२६	३२८	६७९	५.२३	०५१-०३-३०	०७८-०१-०३	ARG/SA/15/05	
३५४	सन्धिखर्क	१०	घाटाखोला बेल्टारी	१७५	४३५	८९०	७६.३८	०५१-०४-०३	०७५-०३-३२	ARG/SA/15/04	
३५५	सन्धिखर्क	१०	गर्ता खहरेखोला	१०३	२९७	५९७	४५.०४१	०५५-०३-३१	०७६-०३-३१	ARG/SA/15/09	
३५६	सन्धिखर्क	११	चुरेडाडा	६०	७२९	१४९०	५५.६३	०५८-०३-३१	०७६-३-३१	ARG/AR/14/12	
३५७	सन्धिखर्क	११	लक्ष्मी महिला	१२८	३५९	७२०	१९.९७	०५८-०३-३१	०७६-३-३१	ARG/AR/14/11	
३५८	सन्धिखर्क	११	थकरे	२४०	७०१	१३९५	४०.७	०५३-०२-२७	०७४-११-२५	ARG/AR/14/04	
३५९	सन्धिखर्क	११	विरोटा	१९०	५४०	१०७०	२४.१६	०५३-०२-२७	०७५-०३-३२	ARG/AR/14/05	
३६०	सन्धिखर्क	११	ढाड	२३३	६४२	१३३७	११५.७५	०५१-०१-१४	०७३-०७-१०	ARG/AR/14/02	
३६१	सन्धिखर्क	११	जामगौरापुरी जोगीमोरे	१३३	३७४	७६५	२९.०१	०५०-१०-२१	०७६-०३-३१	ARG/AR/14/01	
३६२	सन्धिखर्क	११	घाट	१४४	३६३	७६१	५.६२	०५६-०३-२९	०७५-०३-३२	ARG/AR/14/08	
३६३	सन्धिखर्क	११	पिलिनचौर महिला	१३४	३५१	७४३	१३.०४	०५९-०३-१६	०७१-०३-३१	ARG/AR/14/14	
३६४	सन्धिखर्क	११	भालजय	४७	६४४	१२८८	३३.७३	०५९-०३-२४	०८०-०३-२३	ARG/AR/14/17	
३६५	सन्धिखर्क	११	सितापाइला वडाढुंगा घाटचौर	२४३	७५६	१५०३	३६.२३	०५२-१२-०५	०७६-०३-३१	ARG/AR/14/03	
३६६	सन्धिखर्क	१२	हुलाखोरीया	८१	२१७	४५५	२०.४३	०५५-०३-११	०७७-३-३०	ARG/AR/14/06	
३६७	सन्धिखर्क	१२	छोपेली	१५५	४३७	९१३	१९.३४	०५९-०३-१६	०७६-३-३१	ARG/AR/14/13	
३६८	सन्धिखर्क	१२	बराइदी	१०६	५५०	१०९०	४३.६४	०५५-०३-३१	०७२-६-१३	ARG/AR/14/07	
३६९	सन्धिखर्क	१२	ओखलकोट	५०	१४२	३०२	२.८	०५६-०४-१९	०७६-०३-३१	ARG/AR/14/09	
३७०	सन्धिखर्क	१२	बरेखोला	२२७	५५८	११५९	५५.०३	०५७-०३-३१	०८०-०३-२४	ARG/AR/14/10	
३७१	सन्धिखर्क	१२	सानोपोखरी	२१६	६५२	७७२	१६.३८१	०५९-०३-२४	०७४-०३-३०	ARG/AR/14/16	
३७२	सन्धिखर्क	२	भलायडाँडा	१५१	३१०	६३५	३३.०८	०४९-०८-०३	०७९-०३-३१	ARG/SA/19/01	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरानाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर			
३७३	सन्धिखर्क	४	जिखौदी भेडावारी	७१	२०७	४२७	२६.१८	०४४-०३-३०	०७९-०३-१२	ARG/MA/20/05	
३७४	सन्धिखर्क	४	चौराडाँडा	१४६	४२५	९०५	२९.२१	०७३-०३-०६	०७९-०३-१२	ARG/MA/20/14	
३७५	सन्धिखर्क	४	कयनपानी चिसापानी	६३	१६६	३२७	२९.६२	०४५-०३-३१	०७९-०३-३१	ARG/MA/20/07	
३७६	सन्धिखर्क	५	ढोडेनीहडाहा सानिपाटा	१०८	५४०	१०४८	२१.०१	०४७-०३-३१	०७९-०३-१२	ARG/MA/20/10	
३७७	सन्धिखर्क	५	मथुरा गोपेश्वर महिला	११७	३७०	८४०	५.२०	०४७-०३-३१	०७९-०३-१२	ARG/MA/20/11	
३७८	सन्धिखर्क	५	पात्लेस्याल खोला	१३६	३७०	८३०	५.२०	०४१-०२-१८	०७९-०३-१२	ARG/MA/20/02	
३७९	सन्धिखर्क	५	मालिका	४५	१५०	३२०	३१.७९	०६७-०३-२५	०७९-०३-१२	ARG/MA/20/13	
३८०	सन्धिखर्क	६	ढेडुवा चौतारा	५५	१६०	३३४	७.७५	०४८-११-१६	०७९-०३-१२	ARG/SA/26/07	
३८१	सन्धिखर्क	१२	जिम्मीघाट महिला	२१२	५१२	१००५	२१.०२	०४९-०३-१८	०७९-०३-१२	ARG/AR/14/15	
शितगंगा सब डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतका सामुदायिक वनहरुको विवरण											
३८२	शितगंगा	६	हरियाली	७५	२३३	५०६	४६.१५	०६४-०८-१३	०७६-३-३१	ARG/DB/39/13	
३८३	शितगंगा	७	जलुके नौमुरे	६९	१८९	३९०	२४२.३	०६१-०३-२४	०७४-०६-४	ARG/DB/31/07	
३८४	शितगंगा	७	मगरकोट माई भगवती	४३	१४३	२८६	१५१	०६५-०९-२१	०६५-०९-२१	ARG/DB/31/11	
३८५	शितगंगा	७	धरमशाला	८६	२६९	५७१	८९.५	०६८-०३-२०	०६८-०३-३०	ARG/DB/31/16	
३८६	शितगंगा	७	सिम्ले	११८	३७४	७६७	२५७.७५	०६८-०२-३०	०७६-०३-३१	ARG/DB/31/15	
३८७	शितगंगा	७	विरमान	९९	३१९	६५१	२४३.८३	०६५-१०-१३	०७९-०१-१४	ARG/DB/31/13	
३८८	शितगंगा	८	फुकेसल्ली	७१	१७५	३५९	३४८.१६	०४६-०३-३२	०७७-३-३०	ARG/DB/31/04	
३८९	शितगंगा	८	लामालाल	१२५	४०४	८२१	४६२.१३	०६५-०९-२३	०७६-०३-३१	ARG/DB/31/12	
३९०	शितगंगा	८	झाक्री थान	५८	१७८	३८४	११७.४९	०६१-०१-२३	०७६-०३-३१	ARG/DB/31/06	
३९१	शितगंगा	८	डाफे	९४	२६१	५६९	१९७.२५	०६१-१२-२४	०६६-११-२५	ARG/DB/31/08	
३९२	शितगंगा	८	खयरघाट महिला	५८	१७८	३८४	१९८.०६	०६३-०४-०४	०७६-०३-३१	ARG/DB/31/10	
३९३	शितगंगा	८	मुनाल महिला	४१	१०९	२३२	२६०.१२	०६६-१२-०३	०७६-०३-३१	ARG/DB/31/14	
३९४	शितगंगा	८	जाबुने पानी	१४४	४५०	८९०	२३१.९३	०४१-०३-३०	०७५-०३-३२	ARG/DB/31/01	
३९५	शितगंगा	८	शिवशक्ति	२४०	३८४	७९२	२७९.९५	०४६-०३-३२	०८०-०३-२४	ARG/DB/31/03	
३९६	शितगंगा	८	जनप्रिय	४१	१४४	२६५	९५	०४६-०९-१९	०६२-११-२३	ARG/DB/31/05	
३९७	शितगंगा	८	घुमारे	४१	१०९	२३३	६६.२५	०६२-११-२३	०६२-११-२३	ARG/DB/31/09	
३९८	शितगंगा	८	प्यार पोखरी	३२३	७९१	८०४	४९७.२	०४४-०३-३०	०७४-१-२-२६	ARG/DB/31/02	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल		हस्तान्तरण मिति	पुरनवाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	पुरुष	जम्मा	हेक्टर	हेक्टर			
३९९	शितगंगा	९	ब्रह्मथान	१५०	४१२	३३८	७५०	२२१.८६	०६६-०९-२७	०७९/०३-२२	ARG/DB/39/27	
४००	शितगंगा	९	सितापाइला महिला	३३	१०९	१२३	२३२	१२३	०६६-०८-०३	०७९/०३-२३	ARG/DB/39/23	
४०१	शितगंगा	९	मथुरा हरियाली	४७	८७	१०३	१९०	३२३.६७	०६६-१२-३०	०७८/०८-२८	ARG/DB/39/34	
४०२	शितगंगा	९	सूर्यचन्द्र महिला	७०	१७२	२११	३८३	२६९.०८	०६६-०९-२७	०७८/०८-२८	ARG/DB/39/26	
४०३	शितगंगा	९	लक्ष्मी महिला	३६	१२८	१२४	२५२	१५३.४५	०६६-१२-०३	०७७-३-३०	ARG/DB/39/46	
४०४	शितगंगा	९	माईकोटडाडा	२९	१३९	११९	२५८	३४०.९३	०५४-०३-३०	०७७-३-३०	ARG/DB/39/01	
४०५	शितगंगा	९	नुनेयानी	१३७	३६६	२४३	६०९	३२६.८८	०६०-१०-२७	०७७-३-३०	ARG/DB/39/03	
४०६	शितगंगा	९	बराहदह	४०	८०	१६०	२४०	२९८.२२	०६५-१०-१३	०७७-३-३०	ARG/DB/39/21	
४०७	शितगंगा	९	मथुरा	९६	२७५	२६५	५४०	१८२	०६३-०४-०४	०६८-०३-२४	ARG/DB/39/08	
४०८	शितगंगा	९	सूर्योदय	५५	१९२	२२५	४१७	१९६	०६३-०४-०४	०६८-०३-२४	ARG/DB/39/10	
४०९	शितगंगा	९	आंफसोती महिला	६२	२०२	१९७	३९९	१९२.५७	०६६-०९-२८	०७४-१०-२६	ARG/DB/39/28	
४१०	शितगंगा	९	नवदुर्गा भगवती महिला	५९	१७८	१९८	३७६	१९०.५	०६६-१०-१४	०६८-०३-२४	ARG/DB/39/29	
४११	शितगंगा	९	सिस्ने	४१	९८	१०३	२०१	१६५.१२	०६६-१०-१४	०७४-११-२०	ARG/DB/39/30	
४१२	शितगंगा	९	प्रकृति	१०८	२६०	२९२	५५२	२१७.१	०६६-१२-०९	०७३-१२-२७	ARG/DB/39/32	
४१३	शितगंगा	९	पुपुलर महिला	४३	९६	११२	२०८	१७५.५	०६६-१२-३०	०६६-१२-३०	ARG/DB/39/35	
४१४	शितगंगा	९	लौरीमहिला	१२७	४५५	४७०	९२५	४७९.५१	०६३-०४-०४	०७३-१०-१४	ARG/DB/39/07	
४१५	शितगंगा	१०	मिलिजुली	११८	३३०	३०२	६३२	२६०.२९	०६६-०८-१५	०७६-०७-०५	ARG/DB/39/38	
४१६	शितगंगा	१०	देउराली	३७	१५८	१३४	२९२	५९.४	०६५-०२-३१	०७७-३-३०	ARG/DB/39/16	
४१७	शितगंगा	१०	कालिकादेवी	८२	२३३	२५६	४८९	२६३.९२	०६४-०४-१९	०७४-११-२१	ARG/DB/39/12	
४१८	शितगंगा	१०	दुलाहाखोला	६९	३१३	२८६	५९९	१६७.५१	०६६-०३-२६	०७३-१०-१४	ARG/DB/39/36	
४१९	शितगंगा	१०	हरियाली	८१	२०४	२१९	३३६.८६	३३६.८६	०६४-०८-१३	०७८-०३-३१	ARG/DB/39/13	
४२०	शितगंगा	१०	मालारानी	९७	१५८	१३४	२९२	१६९.२३	०६५-०९-२२	०७३-१०-१४	ARG/DB/39/18	
४२१	शितगंगा	१०	तिरिमेरे	५८	१७३	१८८	३६१	१६३.७५	०६६-०८-०३	०७४-११-२६	ARG/DB/39/22	
४२२	शितगंगा	१०	तिरिरे महिला	६२	१२५	१३१	३५६	१९८.२	०६८-०८-२२	०७५-०३-३२	ARG/DB/39/39	
४२३	शितगंगा	१०	लामिदमार	११८	३३०	३०२	६३२	१६२.०४	०६६-१२-०३	०७८-०३-३१	ARG/DB/39/47	
४२४	शितगंगा	१०	तीनपोखरी	४५	१२८	१३६	२६४	२००.८८	०६६-०९-०२	०७४-११-२२	ARG/DB/39/24	
४२५	शितगंगा	१०	कानाचौर साखिने	७१	१८५	२११	३९६	१२२	०६६-०९-०३	०६८-०३-२४	ARG/DB/39/25	

सि.नं.	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	जनसंख्या		क्षेत्रफल हेक्टर	हस्तान्तरण मिति	पुरानाबलोकन मिति	समुह टाँचा नम्बर
					महिला	जम्मा				
४२६	शितगंगा	१०	मैनाटाकुरा	५७	१५८	१६३	३२१	०६६-११-२३	०७४-०१-०८	ARG/DB/39/31
४२७	शितगंगा	१०	वसेरी	३३	७८	९५	१७३	०६४-१२-०३	०७४-११-१५	ARG/DB/39/14
४२८	शितगंगा	१०	कुसुमखोला	१३०	४४१	४४१	८५१	०६८-०३-३०	०७३-११-३१	ARG/DB/39/37
४२९	शितगंगा	१०	भुकुटी	४४	७८	८५	१६३	०७४-०३-३०	०७४-०३-३०	ARG/DB/39/48
४३०	शितगंगा	११	कालिदमार	३१	८४	८४	१३८	०७९-१२-०५	०७९-१२-३१	ARG/DB/39/49
४३१	शितगंगा	११	धौलागिरी	५५	१४६	१७७	३२३	०६८-०८-२३	०७६-०७-०५	ARG/DB/39/4०
४३२	शितगंगा	११	देवी देउराली	१५५	४०६	४३४	८४०	०६२-११-२३	०७६-०१-०४	ARG/DB/39/०४
४३३	शितगंगा	११	झालझले	३४	९६	१०३	१९९	०६२-११-२३	०७३-१०-१४	ARG/DB/39/०५
४३४	शितगंगा	११	गैडे	८२३	२५९७	२८११	५४०८	०६३-०४-०४	०७५-१२-०३	ARG/DB/39/०६
४३५	शितगंगा	११	धौवा महिला	७७	१८०	१८५	३६५	०६५-०१-३१	०७४-११-३०	ARG/DB/39/15
४३६	शितगंगा	११	प्रगतिशिल	४१	११५	१२८	२४३	०६५-०४-०५	०७५-०१-१२	ARG/DB/39/17
४३७	शितगंगा	११	साउनेपानी गरुडभिर	७६	२१२	२३९	४५१	०५५-१०-११	०८०-०३-३१	ARG/DB/39/०२
४३८	शितगंगा	११	हरियाली चिसापानी महिला	७२	२३०	२१६	४४६	०६५-०९-२९	०८०-०३-३१	ARG/DB/39/19
४३९	शितगंगा	११	चावनेटा	७६	२०७	२०९	४१६	०६५-१०-१०	०७६-०३-३१	ARG/DB/39/20
४४०	शितगंगा	११	देउराली महिला	६५	२११	१९०	४०१	०६८-०९-०१	०७३-१०-१४	ARG/DB/39/42
४४१	शितगंगा	११	माछापुच्छ्रे	८२	२२४	२०३	४२७	०६८-०९-१४	०७४-१२-१	ARG/DB/39/43
४४२	शितगंगा	११	करचुली महिला	९२	२३४	२४६	४८०	०६८-०९-१४	०७४-१२-१	ARG/DB/39/44
४४३	शितगंगा	११	जामुनेदमार	१४०	२७५	२८६	५६१	०६३-०४-०४	०७४-११-२६	ARG/DB/39/०९
४४४	शितगंगा	११	बेलदमार	६२	१७७	१६९	३६६	०६६-१२-०९	०७४-११-२६	ARG/DB/39/33
४४५	शितगंगा	११	शंकरपुर	६८	१७१	१८१	३५२	०६३-१२-०१	०७६-०७-०५	ARG/DB/39/11

जम्मा हस्तान्तरण गरिएको सामुदायिक वनको संख्या : ४५२

मौजुदा सामुदायिक वनको संख्या : ४४५

सामुदायिक वनको जम्मा क्षेत्रफल : ३५४२४.३९

सामुदायिक वनमा अबढ घरधुरी : ४८६७६

जम्मा जनसंख्या : २७९९६८

कार्य सम्पादन र राजश्व संकलनमा लुम्बिनी प्रदेशमा प्रथम भई पुरस्कृत हुँदाको क्षण

वाँस रोपण कार्यका लागि विरूवा ढुवानी गर्दै

मुद्धाको अनुसन्धान तहकिकात सम्बन्धि तालिम

सामुदायिक वनको घाटगद्दी व्यवस्थापन

शितगंगा-१४ पावरामा निर्माण गरिएको पोखरी

अध्ययन अवलोकन भ्रमण

योजना तर्जुमा गोष्ठी

वृक्षारोपणको लागि विरूवा ढुवानी

एक सामुदियक वन एक उद्यम अन्तर्गत पाणिनी-३ मा खरिद गरिएको प्रशोधित मेसिन

भूमिकास्थान-८ पोखेडाँडामा निर्माण गरिएको पोखरी

वन सम्वर्द्धन प्रणालीको सुरुवात गर्दै डिभिजनल वन अधिकृत